

Programmabegroting Duiven 2025-2028

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Begroting in een notendop	4
Programma 1 Bestuur	5
Programma 2 Maatschappij	13
Programma 3 Omgeving	21
Algemene Dekkingsmiddelen	39
Beleidsbegroting - Paragrafen	44
Paragraaf 1 Lokale heffingen	44
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	51
Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen	64
Paragraaf 4 Financiering	70
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	74
Paragraaf 6 Verbonden partijen	77
Paragraaf 7 Grondbeleid	85
Paragraaf 8 Openbaarheid	90
Paragraaf 9 Duurzaamheid	90
Financiële begroting - Baten en Lasten	91
Baten en lasten per programma 2025	91
Mutaties reserves per programma	91
Voorcalculaties in meerjarenperspectief	91
Financiële begroting - Financiële positie	93
Begrotingsrichtlijnen	93
Begrotingsresultaten en maatregelen	94
Financiële begroting - Conclusie	106
Bijlagen	108
Kerngegevens	108
Berekening tarieven afvalstoffenheffing	109
Berekening tarieven rioolrecht	110
Overzicht van reserves en voorzieningen	111
Vervangingsinvesteringen	127
EMU-saldo	129
Baten en Lasten per Taakveld	129
Overheadkosten	131
Indicatoren	131
Model E	133
Bezuinigingsmaatregelen	134

Inleiding

Samen aan de slag voor de gemeente Duiven

Voor u ligt de meerjarenbegroting 2025-2028. In deze meerjarenbegroting zijn de voorstellen verwerkt zoals die aan de gemeenteraad zijn voorgelegd met de Voorjaarsnota 2024.

De Nederlandse samenleving heeft te maken met grote uitdagingen. Dat geldt dus ook voor de gemeente Duiven. Diverse opgaven spelen een belangrijke rol voor gemeenten. Voor een deel zijn deze opgaven vastgelegd in wettelijke taken en al vastgesteld beleid. Daarnaast worden we geconfronteerd met een aantal belangrijke ontwikkelingen, met voor onze gemeente – en dus ook voor onze inwoners- ingrijpende gevolgen.

De Nederlandse samenleving heeft te maken met grote uitdagingen. Dat geldt dus ook voor de gemeente Duiven. Diverse opgaven spelen een belangrijke rol voor gemeenten. Onze inwoners nemen hierin een belangrijke plek in.

De financiële situatie voor gemeenten kun je momenteel omschrijven als ‘bereid je voor op het ergste en hoop op het beste’. Spannende tijden dus waarin het verstandig is na te denken over maatregelen. Tegelijkertijd willen we voorkomen dat de gemeente te vroeg onnodige en onomkeerbare ombuigingen in gang zet. Maar we moeten wel bezuinigingen doorvoeren en de financiën op orde brengen en houden.

Daarom is bij het opstellen van deze meerjarenbegroting een blik naar de toekomst van Duiven belangrijk. We moeten verder kijken dan 2025. Dit doen we niet alleen door bezuinigingsmaatregelen te treffen en het project ‘Duiven financieel gezond 2026’, maar ook door het onderzoek naar de ‘Toekomst van de gemeente Duiven’.

Het college hecht aan de vijf bestuurlijke hoofdthema’s uit het collegeprogramma, dat in augustus 2024 is vastgesteld. Uitgangspunt is dat wij het goede behouden van Loo, Groessen en Duiven, onze (financiële) verantwoordelijkheid nemen en omzien naar elkaar. Het collegeprogramma ‘Met vertrouwen naar de toekomst’ (augustus 2024) is dan ook voor het college het uitgangspunt voor de te maken keuzes

Het gaat om de volgende thema’s:

1. Doorpakken op woningbouw
2. Pragmatische aanpak duurzaamheid
3. Herijking sociaal domein
4. Samenleving faciliteren in zelf te doen
5. Werken aan onze bestuurscultuur

We houden vast aan ambities en kijken ook naar de (on)mogelijkheden om deze uit te voeren.

Belangrijke keuzes zijn nodig. Keuzes waarop in de Voorjaarsnota 2024 al is voorgesorteerd. Samen met de samenleving gaan we aan de slag om te zorgen voor een stabiel, financieel gezond Duiven. Een gemeente waar we naar elkaar omkijken en die toekomstbestendig is.

Duiven, 04 oktober 2024.

Begroting in een notendop

Highlights per programma

BESTUUR	MAATSCHAPPIJ	OMGEVING
Goed bestuur draagt bij aan vertrouwen in de overheid van inwoners. De gemeente wil inwoners het gevoel geven welkom te zijn. We zorgen voor laagdrempelige, vlotte en servicegerichte dienstverlening. Voor laagdrempelige en vlotte contacten en heldere communicatie. En we komen afspraken na. We betrekken inwoners actief bij het vormgeven van hun eigen (veilige) leefomgeving. Dit versterkt de onderlinge verbinding en leefbaarheid in wijk en dorp versterkt. Deze betrokkenheid en verbinding dragen ook bij aan de positieve gezondheid van inwoners.	De gemeente draagt bij aan een vitale samenleving en een leefbare omgeving. Hierdoor kunnen inwoners zo zelfstandig mogelijk een betekenisvol en veerkrachtig leven kunnen leiden. Waar nodig reiken handvatten aan waarmee mensen zichzelf kunnen redden, elkaar ondersteunen en meedoen (participatie). De leefwereld en omgeving van inwoners staan hierbij centraal. Zodat de gemeente - waar nodig - de juiste en passende ondersteuning biedt. De systematiek van positieve gezondheid is daarbij leidend. We gaan uit van wat iemand wel kan en belangrijk vindt en denken in mogelijkheden. We bedenken oplossingen die meedoen makkelijker maken en aansluiten bij de leefwereld van de inwoner.	In Duiven is het goed leven, wonen en werken. De gemeente werkt aan een aantrekkelijke toekomstgerichte en duurzame werk-, woon- en leefomgeving. Met ruimte voor gerichte ontwikkeling, initiatief en innovatie. Veel zaken in de omgeving hebben uiteindelijk effect op het geluksgevoel van inwoners. Denk aan werkgelegenheid, de kwaliteit van de werk-, woon- en leefomgeving, de mogelijkheid tot ontmoeting, verbondenheid in de buurt en maatschappelijke voorzieningen. De gemeente zet hier steeds meer op in bij de werkwijze en aanpak en de belangrijke keuzes die gemaakt worden.
Speerpunten: Digitale veiligheid Uitvoering geven aan participatie Verbeteren van de schriftelijke dienstverlening Implementatie Wet Open Overheid Cyberveiligheid eigen organisatie	Speerpunten: Versterken en afstemmen van de verschillende toegangen, Poort voor de Poort	Speerpunten: Uitvoeren Woonvisie/ versnellen woningbouw Flexwoningen Biezenkampen Herontwikkeling Centrum Transitie naar definitief Omgevingsplan Uitbreiding bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete Liemerse Ambassade Borgen inpassing doortrekking A15 en verbreding A12 Duurzaamheid

Programma 1 Bestuur

1.1 Wat willen we bereiken?

Het programma Bestuur gaat over de relatie van de gemeente met inwoners, ondernemers, medewerkers en samenwerkingspartners. Het gaat om overheidsparticipatie (het ondersteunen van initiatieven vanuit de bevolking en bedrijfsleven), dienstverlening en de samenwerking met andere gemeenten en organisaties. Maar ook om het creëren van een veilige omgeving voor inwoners en bedrijven. En om een financieel gezonde huishouding en de bedrijfsvoering van de eigen (ambtelijke) organisatie.

Binnen dit programma vallen onder andere de werkzaamheden die ondersteunend zijn aan de gemeentelijke taken uit de programma's 2 en 3. Zoals communicatie, participatie, juridische zaken en dienstverlening. Onder dienstverlening vallen de publieksbalies/Burgerzaken, het telefonisch klantcontactcentrum, de website en sociale media. Daarnaast vallen het financiële beleid van de gemeente, de ontvangsten vanuit het gemeentefonds, de lokale lasten zoals OZB, leges en heffingen en de reserves onder dit programma.

Verder omvat dit programma de werkzaamheden die passen bij de verantwoordelijkheid van de gemeente voor openbare orde en veiligheid. Binnen dit programma werken we samen aan de veiligheid in de gemeente. Dit doen we met de veiligheidspartners (veiligheidsregio, politie, brandweer, openbaar ministerie), inwoners en bedrijven. Prioriteiten in het lokale veiligheidsplan zijn zorg & veiligheid, ondermijning, digitale veiligheid en crisisbeheersing.

De gemeente wil een betrouwbare, transparante en financieel gezonde partner zijn voor inwoners, ondernemers en (overheids)instellingen. De speerpunten in dit programma dragen bij aan een goede dienstverlening aan en samenwerking met onze inwoners en partners. Speerpunten zijn:

- Digitale veiligheid voor inwoners en bedrijven.
- Uitvoering geven aan participatie.
- Verbeteren van de schriftelijke dienstverlening.
- Integraal werken.
- Implementatie Wet open overheid.
- Cyberveiligheid van de eigen organisatie.

Externe ontwikkelingen

Informatisering en de digitale samenleving

Door diverse wet- en regelgeving moeten we de digitale mogelijkheden en toepassingen voor inwoners voortdurend uitbreiden en vernieuwen. Denk aan de Wet open overheid (Woo), de Wet modernisering elektronisch bestuur, de Wet digitale overheid en het Besluit digitale toegankelijkheid. Het is niet de vraag of maar hoe de gemeente daarin moet meebewegen.

Het beveiligen van informatie is essentieel voor het functioneren en de betrouwbaarheid van de gemeente. Het bekende voorbeeld van 'Hof van Twente' toont aan dat een gemeente kwetsbaar is. In de afgelopen periode zijn met name de risico's rondom ransomware toegenomen. Onze afhankelijkheid van ICT-middelen neemt toe en tegelijk willen we goed kunnen blijven inspelen op alle ontwikkelingen, uitdagingen en bedreigingen. Het is dan ook te verwachten dat er structureel beduidend meer financiële middelen nodig zijn in de komende periode.

Wet open overheid (Woo)

De Wet open overheid (Woo) heeft als doel het transparanter maken van overheden en semi-overheden. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar,

eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De Woo geldt sinds 1 mei 2022 en vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Het grote verschil met de Wob is dat de Woo verplicht

dat documenten in elf informatiecategorieën gefaseerd (5 jaar) actief openbaar worden gemaakt. In 2024 gaat de implementatie van de Woo verder. Daarbij zijn ook het op orde brengen van de informatiehuishouding en training en bewustwording van de medewerkers en bestuurders belangrijke doelstellingen.

Artificial Intelligence (AI)

Het is te verwachten dat de gemeente zich ook moet voorbereiden op ontwikkelingen op het gebied van Artificial Intelligence (AI). De wetgeving die in ontwikkeling is, zal waarschijnlijk gevolgen hebben voor gemeenten. De implementatie en de gevolgen voor de werkzaamheden van de gemeente op dit vlak zijn nog onduidelijk. De gemeente volgt hierbij de landelijke richtlijnen. Op dit moment doen we nog geen extra inspanning op het gebied van AI. Er is hiervoor nu dus geen capaciteitsvraag ingediend. Bij de implementatie van nieuwe wetgeving moet hiermee wel rekening worden gehouden.

1.2 Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeente is een transparante en betrouwbare overheid in een vitale en veilige samenleving. We faciliteren inwoners en dagen hen uit om initiatief te nemen.

De gemeente draagt bij aan het welzijn en de veiligheid van inwoners, het vestigingsklimaat voor bedrijven en het (herstel van) vertrouwen in de overheid. De gemeente is daartoe een transparante organisatie, die haar informatiehuishouding en informatieveiligheid op orde heeft.

De manier waarop de dienstverlening, communicatie, participatie en de aandacht voor veiligheid (digitaal en fysiek) zijn georganiseerd draagt hieraan bij.

De gemeente heeft een visie op dienstverlening. De vier uitgangspunten uit die visie zijn: inwoner centraal, servicegericht, duidelijk en kennis van zaken. Deze uitgangspunten zijn verankerd in de gemeentelijke organisatie. Hierdoor voelen inwoners en ondernemers zich welkom. Zij merken in alles dat zij centraal staan in het contact met de gemeente.

Om de samenwerking en de verbinding tussen gemeente en samenleving te bevorderen, is in 2023 een beleidskader Participatie vastgesteld. De bijbehorende werkwijze wordt ontwikkeld en geborgd in de organisatie en de samenleving.

Goede en tijdige communicatie en transparante informatie dragen bij aan meer begrip voor elkaar en voor gemaakte keuzes. Zoveel mogelijk stukken en beraadslagingen zijn openbaar en eenvoudig opvraagbaar. Alleen als het absoluut noodzakelijk is, blijft een document geheim.

De gemeente is een veilige plaats om te wonen, te werken en te verblijven. De gemeente probeert ervoor te zorgen dat kwetsbare personen niet afglijden naar risico-, overlastgevend of crimineel gedrag. We maken inwoners en bedrijven bewust van de gevaren van ondermijning en digitale criminaliteit. Zodat zij dat tijdig herkennen en weten hoe ze zich hiertegen kunnen wapenen en wat ze moeten doen als ze ermee te maken krijgen. De gemeente werkt goed samen met andere overheidsinstanties om de georganiseerde criminaliteit aan te pakken.

A. Het bevorderen van de samenwerking tussen gemeente en samenleving

Dit zijn de speerpunten:

1.A.1	Digitale veiligheid
Doel	Inwoners en bedrijven bewust maken van de gevaren van digitale criminaliteit. Zodat zij dat tijdig herkennen en weten wat ze moeten doen als ze ermee te maken krijgen en zich ertegen kunnen wapenen.

1.A.1	Digitale veiligheid
Toelichting	Er vindt een verschuiving plaats van traditionele criminaliteit (woning-/auto-inbraken) naar cybercriminaliteit. Cybercrime is een verzamelterm geworden van alle delicten die met een computer en op internet worden gepleegd. Mensen van alle leeftijden worden het slachtoffer van oplichting via whatsapp of phishingmails. Criminelen kunnen bedrijfssystemen 'gijzelen' en losgeld eisen of belangrijke voorzieningen overnemen. De digitale wereld draagt ook steeds vaker bij aan radicalisering, het creëren van maatschappelijke onrust en het aanjagen van ordeverstoringen. Verder zijn mensen zich er niet van bewust dat ze onbedoeld dader kunnen worden door bijvoorbeeld een gevoelig filmpje of foto's door te sturen. Gemeenten kunnen een rol spelen om te voorkomen dat inwoners, bedrijven en voorzieningen slachtoffer worden van cyber gerelateerde zaken. Met onder andere voorlichting moet meer bewustwording ontstaan.
Risico's	Cybercrime kan leiden tot diefstal van geld en informatie of enorme bedrijfsschade. En zelfs tot ontwrichting van de samenleving bij een hack van bepaalde voorzieningen.
Planning	In het nieuwe integrale veiligheidsplan 2023-2026 staat digitale criminaliteit als prioriteit. In het plan staat op hoofdlijnen wat we willen gaan doen. De acties spreiden zich uit over meerdere jaren.
Financiën	Cyberveiligheid is een betrekkelijk nieuw onderwerp voor gemeenten. Langzaam komen er projecten en initiatieven rondom dit thema. Wat voor onze gemeente geschikt is, moet nog worden onderzocht of ontwikkeld. De kosten zijn op voorhand niet aan te geven. Het vraagt vooral om personele inzet.
Participatie	Het vergroten van de cyberveiligheid kan niet zonder de inwoners en ondernemers. Meer bewustwording over de gevolgen van cybercrime is een belangrijke eerste stap. Hierbij zoeken we samenwerking met bijvoorbeeld ondernemersverenigingen en het Nationaal Cyber Security Centrum.

1.A.2	Uitvoering geven aan participatie
Doel	Participatie gaat over actieve inwonersbetrokkenheid. Over hoe inwoners een rol kunnen spelen bij de voorbereiding, besluitvorming, uitvoering en evaluatie van zaken in het publieke domein. Dat kan op initiatief van de gemeente of van inwoners zelf. Participatie is doen. Actief het dorp in (bijvoorbeeld via dorpsgesprekken) en met elkaar in gesprek over verschillende meningen, ervaringen, ideeën en belangen over verschillende onderwerpen. Achterhalen waar mensen zich voor willen inzetten en dit faciliteren. Uitleggen waar de gemeente mee bezig is. En leren van de ervaringen die de gemeente daarbij opdoet. Kortom: participatie is samen aan de slag zijn.
Toelichting	In 2023 is het beleidskader participatie vastgesteld en in 2024 het uitvoeringsplan. Daar geeft de gemeente de komende jaren uitvoering aan. Medewerkers krijgen opleiding en advies in het werken volgens de handreiking participatie (nieuwe werkwijze). Daarnaast zetten we in op begeleiding van burgerinitiatieven (op het gebied van groen en spelen) via een Initiatievenloket. Daar kunnen inwoners een beroep op de gemeente doen voor ondersteuning.
Risico's	Participatieplannen kunnen onvoldoende worden ingericht, waardoor onduidelijkheid ontstaat tot hoever de geboden participatie reikt. De ontevredenheid van inwoners neemt daardoor toe. De nieuwe werkwijze maakt dat risico kleiner. Invoering van het Uitdaagrecht vormt een extra uitdaging en risico, omdat de begeleiding van initiatieven op basis van het Uitdaagrecht relatief onbekend terrein zijn.
Planning	Bij de voorjaarsnota heeft de gemeenteraad een keuze gemaakt vóór invoering van een initiatievenloket. Als dit besluit in stand blijft bij deze begroting, wordt dit loket in Q1 ingericht. Verder wordt de organisatie meegenomen in de nieuwe werkwijze op het gebied van burgerparticipatie in Q4 2024 en Q1 2025.

1.A.2	Uitvoering geven aan participatie
Financiën	Met de Voorjaarsnota is het uitvoeringsscenario gekozen dat een extra investering vergt van € 75.000 per jaar. Het heeft als groot voordeel dat het door de inwoners gewenste initiatievenloket robuust kan worden ingericht voor de benodigde begeleiding van burgerinitiatieven. Ook kunnen in dit scenario initiatieven op basis van het Uitdaagrecht worden opgepakt. De € 75.000 komt beschikbaar voor deze coalitieperiode. Daarna wordt gekeken of het loket werkt en verdere doorgang vindt.
Participatie	Dit speerpunt is gericht op het versterken van de kwaliteit van participatieve trajecten. Op basis van ervaringen scherpt de gemeente werkwijzen en beleid verder aan.

1.A.3	Verbeteren van de schriftelijke dienstverlening
Doel	Een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke dienstverlening is de wijze van communiceren met inwoners, bedrijven, instellingen en andere klanten. Iedereen die van de gemeente een (nieuws)brief, e-mail of ander bericht ontvangt, moet begrijpen waarom hij dit bericht krijgt, waar het over gaat, wat de boodschap is en wat er van hem wordt verwacht. Communicatie vanuit de gemeente moet uitnodigend en servicegericht zijn, geschreven vanuit de belevingswereld van de ontvanger.
Toelichting	Schriftelijke boodschappen van de gemeente moeten lezersgericht zijn. Heldere, foutloze teksten met een goede opbouw, een heldere boodschap, een neutrale toon en op een passend taalniveau. In de meeste gevallen is dat B1. Dit taalniveau is voor de meeste mensen begrijpelijk. De webteksten zijn al geschreven op taalniveau B1. Brieven, mails en andere uitingen zijn nog niet altijd geschreven op B1-niveau. Lezers begrijpen hierdoor vaak niet goed wat de gemeente bedoelt. Of wat er van hen wordt verwacht. Daarom is het belangrijk een verbeterslag te maken in de schriftelijke communicatie. In 2024 lopen hiervoor al diverse acties. Zoals een leer- en ontwikkeltraject voor medewerkers om lezersgerichte en begrijpelijke teksten te schrijven. En de inzet van de tool Klinkende Taal. Verder komt er in 2024 een versimpelteam, dat moeilijk leesbare (standaard)brieven gaat herschrijven. In 2025 gaan we ook inwoners betrekken bij het vereenvoudigen van teksten. Er komt een klantenpanel met inwoners uit diverse doelgroepen om moeilijke teksten te helpen 'versimpelen'.
Risico's	Anders schrijven vraagt om bewustwording en draagvlak binnen de gemeentelijke organisatie. Medewerkers moeten een nieuwe schrijfvaardigheid ontwikkelen. In het begin zal het schrijven van een tekst meer tijd kosten. Hiermee ontstaat het risico dat medewerkers terugvallen op de oude manier van schrijven. Een goede inrichting van het leerproces, begeleiding en monitoring ondervangen dit risico. Verder vraagt het vereenvoudigen van teksten veel tijd. De inzet van medewerkers gebeurt vooralsnog budgetneutraal. Dit betekent dat de voortgang afhankelijk is van beschikbare tijd naast het reguliere takenpakket en andere prioriteiten.
Planning	Vanaf half 2024 gebruikt een groot deel van de medewerkers van 1Stroom de tool Klinkende Taal bij vereenvoudigen van teksten. Het in 2024 opgerichte interne versimpelteam gaat aan de slag met het herschrijven van (standaard)brieven. In 2024 ontwikkelen we binnen de ambtelijke organisatie een routine voor het herschrijven van teksten. Zodat ontstaat een goed ingericht proces, waarbij we vanaf 2025 ook inwoners kunnen betrekken.
Financiën	De kosten van het leer- en ontwikkeltraject en de tool Klinkende Taal worden gedekt uit bestaande budgetten binnen de begroting van 1Stroom.

1.A.3	Verbeteren van de schriftelijke dienstverlening
Participatie	Er komt een inwonerspanel om moeilijke teksten te beoordelen. Het inwonerspanel helpt het versimpelteam bij het vereenvoudigen van deze teksten. Verder komt er steekproefsgewijs onderzoek onder de ontvangers van brieven. Dit om te toetsen of de schriftelijke communicatie echt begrijpelijk is. Daarnaast monitoren we af het aantal vragen naar aanleiding van brieven van de gemeente afneemt. Dit gebeurt op basis van inkomende klantvragen.

1.A.4	Implementatie Wet open overheid (Woo)
Doel	Een transparante organisatie en gemeente, die zijn informatiehuishouding op orde heeft
Toelichting	De Wet open overheid is bedoeld om overheden transparanter te maken. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De Woo vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Het grote verschil tussen de Woo en de Wob is de actieve openbaarmaking van overheidsinformatie in 11 informatiecategorieën. Een belangrijk onderdeel van de Woo is het op orde brengen van de informatiehuishouding van de gemeenten en 1Stroom. Dit vindt gefaseerd plaats tot en met 2027.
Risico's	De Gemeenschappelijke Regelingen waarmee onze gemeenten verbonden zijn moeten zich ook houden aan de Wet open overheid. Zij krijgen hiervoor geen budget vanuit het Rijk.
Planning	De implementatie van de Woo duurt nog tot en met 2027.
Financiën	De implementatie van de Woo is in de begroting gedekt uit de middelen die het Rijk hiervoor beschikbaar heeft gesteld. Er worden geen extra middelen gevraagd.
Participatie	Dit speerpunt is volledig gericht op het verbeteren van de informatievoorziening aan inwoners. Daarnaast gaan we inwoners actief vragen hoe zij de informatievoorziening van de gemeenten ervaren. Bijvoorbeeld via een klankbordgroep.

1.A.5	Cyberveiligheid eigen organisatie
Doel	Cyberveiligheid in de organisatie van de gemeente vergroten.
Toelichting	De gemeente en de gemeentelijke organisatie moeten weerbaar zijn tegen cybercriminelen. Het aantal digitale producten en diensten groeit waardoor de digitale kwetsbaarheid toeneemt. Onze dienstverlening is afhankelijk van goed werkende ICT-systemen. Daarnaast werken we veel met privacygevoelige informatie. Het gijzelen of stilvallen van onze systemen heeft grote consequenties. Snel signaleren en bestrijden van incidenten is dan ook belangrijk.
Risico's	Cybercrime kan leiden tot diefstal van informatie of andere middelen en bedrijfsschade. En zelfs tot ontwrichting van de samenleving bij een hack van bepaalde voorzieningen.
Planning	Regionaal ICT en Inkoop Dienstencentrum (RID) en 1Stroom werken voortdurend aan de veiligheid van de gemeentelijke ICT-systemen. De RID voert de benodigde technische wijzigingen uit. 1Stroom werkt aan het vergroten van het bewustzijn rondom informatieveiligheid en aan de digitale vaardigheden van de organisatie. Dit gebeurt met opleidingen en een cyberveiligheidsoefening.
Financiën	De kosten voor de cyberveiligheid van de gemeentelijke systemen zijn meegenomen in de begroting van de RID. Kosten voor het vergroten van het interne bewustzijn en het uitvoeren van een cyberveiligheidsoefening zijn gedekt vanuit de bestaande middelen.
Participatie	Participatie is niet van toepassing op het vergroten van de cyberveiligheid van de eigen organisatie.

1.3 Wat gaat het kosten?

Kosten bestaand beleid programma Bestuur

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten	19.606	18.339	21.042	21.020	21.991	22.491
Baten	57.757	57.217	59.667	58.189	59.974	62.155
Saldo voor bestemming	38.151	38.878	38.625	37.169	37.982	39.665
Mutaties reserves	1.685	301	2.691	327	45	45
Saldo na bestemming	39.836	39.179	41.316	37.496	38.027	39.710
Incidentele baten en lasten	1.069	-55	-33	-33	-33	-33
Structureel saldo	40.905	39.124	41.283	37.463	37.994	39.677

Bedragen x € 1.000

Nieuwe activiteiten	2025	2026	2027	2028
Reeds verwerkt in de cijfers:				
Speerpunten:				
Uitvoering geven aan participatie		75.000	75.000	
Dekking Algemene Reserve		-75.000	-75.000	
Wensen:				
Vervolg toekomstvisie RID	458.151	481.759	506.311	531.845
Ondersteuning secretaris	36.000	18.000		
Dekking Algemene Reserve	-36.000	-18.000		
Autonome ontwikkelingen:				
Schatkistrente	-100.000			
Dekking Algemene Reserve	100.000			
Dierentehuis Arnhem en omstreken	36.000	36.000	36.000	36.000
OZB niet woningen	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Gevolgen Voorjaarsnota Rijk	357.000	-268.000	-143.000	-186.000
Gevolgen Voorjaarsnota Rijk (eenmalige post opschalingskorting)	800.000			
Dekking Algemene Reserve	-800.000			
Vervallen stelpost gemeenschappelijke regelingen	500.000			
Begroting 1stroom	1.017.422	818.134	1.235.637	1.897.638
Bezuinigingsvoorstellen:				
Verhoging tarief OZB woningen 5%	-185.637	-185.637	-185.637	-185.637
Verhoging tarief OZB niet woningen 5%	-134.363	-134.363	-134.363	-134.363
Kostendekkende tarieven lijkbezorging	-134.168	-134.168	-134.168	-134.168
Kostendekkende tarieven marktgelden	-40.416	-40.416	-40.416	-40.416
Publicaties gemeentepagina	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Taakstelling brandweer (VGGM)	-31.150	-31.150	-31.150	-31.150
Taakstelling contributie VNG 3%	0	-1.290	-1.290	-1.290
Representatiekosten bestuur	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
Representatiekosten college	-5.500	-5.500	-5.500	-5.500
Reisdocumenten & rijbewijzen	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Aankoop en onderhoud meubilair	-6.300	-6.300	-6.300	-6.300
Automatiseringsbenodigdheden	-6.300	-6.300	-6.300	-6.300
Investeringskrediet bureaustoelen	0	-3.150	-3.150	-3.150
Voorziening pensioenen oud-wethouders	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
BCF plafond ramen	-400.000	-400.000	-400.000	-400.000

Nieuwe activiteiten	2025	2026	2027	2028
Voorziening dubieuze debiteuren	-8.700	-8.700	-8.700	-8.700
Inzet Algemeen Reserve	-1.620.000			
Verwerkt in het saldo	-65.771	256.699	823.754	1.468.289

Bedragen in €

1.4 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Samenwerking de Liemers
Doel	Het vergroten van de gemeentelijke slagkracht, met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid. Dit door bundeling van ambtelijke expertise op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Met als resultaat verhoogde kwaliteit, continuïteit en efficiëntie.
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor sociale dienst, ict en inkoop.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling blijft bij de individuele gemeenten, maar waar mogelijk op elkaar afgestemd. De uitvoering en ontwikkeling van het beleid pakt de samenwerking op. Afstemming gebeurt via periodieke overleggen op verschillende niveaus.
Onze inzet in 2025	In 2025 blijven we ambtelijk en bestuurlijk aangesloten op de doorontwikkeling van de RID en RSD. En op de uittreding van de gemeente Zevenaar uit het onderdeel Inkoop en de financiële ontwikkelingen hierover.

	1Stroom
Doel	De ambtelijke fusie moet ertoe leiden dat de organisatie: • robuuster wordt (minder kwetsbaar); • voldoende flexibel is om twee zelfstandige gemeenten te bedienen en om mee te bewegen met veranderende taken en rollen van de overheid (kracht); • optimale dienstverlening biedt aan inwoners, organisaties en bedrijven, aan de raden en colleges (kwaliteit); • interessante loopbaanperspectieven biedt aan medewerkers en door zijn robuustheid strategische kansen kan benutten (kansen); • niet duurder en zo mogelijk goedkoper is dan de twee huidige organisaties samen (kosten).
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor de gemeenten Duiven en Westervoort.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – daar waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten. 1Stroom pakt de uitvoering en ontwikkeling van het beleid op. Via periodieke overleggen op bestuurlijk niveau zoeken de partijen afstemming met elkaar.
Onze inzet in 2025	In 2025 ligt de focus op het verder ontwikkelen van de lange termijn strategie van de organisatie. Een strategie die past bij de ontwikkelingen die op 1Stroom af komen en die aansluit bij de missie, visie en kernwaarden. Daarbij wordt ook nadrukkelijk aandacht besteed aan het versterken van de interne sturing en beheersing. Ook wordt in 2025 een driejarige pilot datagedreven werken gestart. Tot slot wordt ook in 2025 ingezet op het verlenen van goede dienstverlening, een prettige en veilige werkomgeving en aantrekkelijk werkgeverschap.

	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
--	--

Doel	Behartigen van de belangen van de deelnemers op de terreinen van brandweezorg, ambulancezorg, publieke gezondheid, geneeskundige hulpverlening, crisisbeheersing en gemeenschappelijke meldkamer.
Taak	• In stand houden van brandweer en geneeskundige hulpverleningsorganisatie bij rampen (GHOR). • Voorzien in de meldkamerfunctie. • Aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel. • Inventariseren van en adviseren over risico's. • Voorbereiden op de bestrijding van branden. • Organiseren van de crisisbeheersing. • Bevorderen van medisch milieukundige zorg, technische hygiënezorg en psychosociale hulp bij rampen. • Het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders. • Taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg en ouderengezondheidszorg en algemene infectieziektenbestrijding.
Beleidsrisico's	Om de financiële en beleidsrisico's in beeld te hebben en te beperken is er een regionaal controllersoverleg. Dat heeft de afgelopen jaren tot forse besparingen geleid en tot beleidsarme begrotingen.
Onze inzet in 2025	Samen met VGGM zorgen we voor een goede uitvoering van de brandweer- en gezondheidstaken in onze gemeente. En voor een goede voorbereiding op mogelijke crisissituaties. Daarbij is over 2025 een besparing van 2% op de gemeentelijke bijdrage afgesproken. De versterking van de interne bedrijfsvoering bij VGGM wordt in 2025 voortgezet. Dit komt de hele organisatie ten goede. Bij de GGD worden de Jeugdgezondheidszorg en de Algemene Gezondheidszorg toekomstbestendig gemaakt.

	Streekarchief
Doel	Behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers bij het beheer van hun archiefstukken volgens de Archiefwet.
Taak	Beheren en toezicht houden op de overgedragen en niet overgedragen archiefstukken van de deelnemers. Adviseren over de archiefbewaarplaatsen en het verstrekken van informatie uit de archiefstukken.
Beleidsrisico's	Niet van toepassing.
Onze inzet in 2025	Voortzetten van het project aansluiting E-depot. Zo voldoen we aan de wettelijke verplichting om permanent digitale archiefbescheiden duurzaam te bewaren.

	Euregio
Doel	Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen in Nederland en Duitsland bevorderen.
Taak	Grensoverschrijdende samenwerking van de deelnemers ondersteunen en coördineren. De Euregio voert hiertoe projecten uit. Zij vraagt aan en ontvangt financiële middelen van derden. Zij adviseert de deelnemers bij grensoverschrijdende activiteiten en problemen.
Beleidsrisico's	Beperkt. De Euregio voert nauwelijks eigen beleid.
Onze inzet in 2025	De gemeente blijft lid van deze gemeenschappelijke regeling. Waar mogelijk doen we mee in projecten en benutten we subsidiekansen.

Programma 2 Maatschappij

2.1 Wat willen we bereiken?

Het programma Maatschappij omvat alle beleidsvelden van het sociale domein. Denk aan de taken op het vlak van zorg voor kwetsbare inwoners, jeugd en participatie. Maar ook verantwoordelijkheden op het gebied van sport, cultuur, onderwijs en ontmoeting. De transformatie in het sociale domein geeft de gemeente vorm op basis van vijf ontwikkelijnen. In 2023 heeft de gemeente een start gemaakt met de strategische notitie Sociaal Domein. Deze is begin juli 2024 vastgesteld door de gemeenteraad. Dit document is het fundament voor de transformatie en voor (lastige) beleidskeuzes in de nabije toekomst. De gemeenteraad heeft gekozen voor investeren in het sociaal domein om de transformatie mogelijk te maken.

De transformatie houdt in dat de sociale basis zo stevig staat, dat de meeste mensen met een hulpvraag ondersteuning krijgen op maat, snel en dichtbij. De gemeente stuurt op omzien naar elkaar en op zelfredzame burgers. Maar de gemeente stuurt ook op normaliseren: accepteren dat niet alles opgelost kan worden. De gemeente investeert aan 'de voorkant' om grip te houden op stijgende kosten aan 'de achterkant'. Met als effect: minder vraag naar dure gespecialiseerde voorzieningen.

De gemeentelijke missie is 'werken aan positieve gezondheid voor alle inwoners, nu en in de toekomst'. Inwoners van Duiven kunnen een gezond, betekenisvol en veerkrachtig leven leiden. En er is genoeg ruimte om een bijdrage te leveren aan de maatschappij. Om dit te bereiken, stelt de gemeente zich open en aandachtig op naar inwoners. Via dialoog én inspeland op de veranderingen in de maatschappij komt de gemeente tot beleid met als uitgangspunt altijd de kansen en mogelijkheden van de inwoners. Participatie, buurtbetrokkenheid en een positieve leefwereld, mét passende ondersteuning, staan hierin centraal.

De vijf lijnen binnen de transformatie zijn:

Vitaal deelnemen

Hierbij gaat het om ondersteuning aan volwassenen om energiek en volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving.

Wettelijke kaders voor deze lijn: Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Wet publieke gezondheid (Wpg), Wet langdurige zorg (Wlz), Woningwet.

Gezond en veilig opgroeien

Deze lijn gaat over ondersteuning aan alle gezinnen, kinderen en jongeren om veilig en gezond op te groeien.

Wettelijke kaders van deze lijn: Jeugdwet, Wet Passend Onderwijs, Leerplichtwet, Wet publieke gezondheid (Wpg).

Beschermd thuis

Dit draait om ondersteuning aan mensen met een psychische kwetsbaarheid en/of psychosociale problemen.

Wettelijk kader van deze lijn: Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz), Wmo.

Integratie en vluchtelingen

Deze lijn betreft de ondersteuning aan mensen die in onze gemeente integreren.

Wettelijk kader van deze lijn: Wmo, Wet Inburgering en Spreidingswet.

De dagelijkse basis op orde

Ondersteuning die geboden wordt aan inwoners om het dagelijks leven op orde te hebben of te krijgen. Wettelijk kader van deze lijn: Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening.

Externe ontwikkelingen

Er zijn vier grote maatschappelijke opgaven voor alle gemeenten in heel Nederland:

Jeugdzorg verbeteren en financieel houdbaar maken

De **Hervormingsagenda Jeugd** zet in op het zo dichtbij mogelijk organiseren van de zorg en ondersteuning aan jongeren. Het doel is om jeugdigen zo lang mogelijk in hun eigen omgeving te ondersteunen. De landelijke overheid stuurt sterk op regionale samenwerking en een uniforme (boven)regionale aanpak. Op gemeentelijk niveau zijn verschillende basisfuncties benoemd voor de lokale uitvoering: oog houden voor een veilige leefomgeving, tijdig signaleren van de vraag, handelen vanuit een brede blik, en het vinden van bereikbare en toegankelijke hulp. Dit vraagt om een integrale aanpak op lokaal niveau. Met een koppeling tussen voorliggende voorzieningen zoals schoolmaatschappelijk werk en het consultatiebureau, het sociaal loket en geïndiceerde jeugdhulp.

De gemeente wil dit doortrekken binnen de Wmo en voorliggende voorzieningen. Zodra de eigen toegang beter is georganiseerd, kan de gemeente inwoners sneller de juiste ondersteuning geven of verwijzen.

Wonen en zorg

De gemeente moet de groeiende groep ouderen faciliteren in hun woon-, zorg- en welzijnsbehoeften. Naar schatting zijn er in 2040 ongeveer twee keer zoveel 75-plussers als nu. Daar komen zorgvragers zoals statushouders, dak- en thuislozen en mensen die uitstromen uit beschermd wonen en maatschappelijke opvang nog bij. Er zijn onvoldoende geschikte woningen voor deze groepen. Woningen zijn vaak ongeschikt om (langer) in te blijven wonen. Omdat de benodigde zorg er niet geleverd kan worden, omdat de omgeving onvoldoende voorzieningen biedt of omdat het gedrag van deze inwoners op weerstand van de buurt stuit.

Daarnaast is er een tekort aan (zorg)professionals en daalt het aantal mantelzorgers en vrijwilligers. Er zijn meer hulpvragen dan de zorgprofessionals aankunnen. Al deze ontwikkelingen plaatsen de gemeente voor een enorme uitdaging om toekomstige ouderen in een veilige omgeving zo vitaal mogelijk te laten meedoen in de maatschappij.

Omzien naar elkaar

De gemeente moet het beleid en de uitvoering toekomstbestendig maken. Als de gemeente in de nabije toekomst alle inwoners woonruimte en zorg wil bieden, dan moeten we samen met de samenleving zoeken naar andere woonvormen en andere manieren van zorg verlenen aan elkaar. Dat vraagt om een mentaliteitsverandering. We moeten weer meer omzien naar elkaar, vergelijkbaar met het 'noaberschap'. Dat vraagt om begrip in de samenleving voor normaliseren: accepteren dat een 6 soms genoeg is. En dat mensen elkaar vaker hulp bieden in plaats van om professionele hulp vragen.

Leefbare wijken en dorpen

De samenstelling van wijken verandert. Er wonen (straks) meer mensen met onbegrepen gedrag in de wijk. Want mensen moeten langer thuis wonen of uit regionale opvangcentra sneller terug naar de gemeente waar ze ingeschreven staan. Ook duurt langer voordat mensen.

Die veranderende samenstelling van wijken vraagt om aandacht voor 'prettig samenleven'. Bijvoorbeeld door nabijheid te organiseren. Want als je elkaar kent, is er meer begrip voor onbegrepen gedrag. En door te zorgen voor een goede balans tussen hulpvragers en hulpdraggers in wijken en dorpen. Maar ook door professionele ondersteuning (welzijn) aan hulpdraggers te bieden. Denk verder aan het stimuleren en faciliteren van communities, om omzien naar elkaar te bevorderen.

Daarnaast spelen nog andere externe ontwikkelingen:

Arbeidsmarktsituatie

De arbeidsmarkt is gespannen. Hierdoor is het moeilijk om goed gekwalificeerd personeel te werven. Dit geldt zowel voor aanbieders van zorg en welzijn als voor de gemeente.

Decentralisatie beschermd wonen naar beschermd thuis

De decentralisatie van beschermd wonen is uitgesteld naar 2026. Doel van de decentralisatie is om inwoners met een psychische kwetsbaarheid zoveel mogelijk in de eigen omgeving op te vangen en te ondersteunen. Ook nadat een inwoner is uitbehandeld en vanuit de intramurale zorg zelfstandig gaat wonen. Vanaf de invoering worden alle gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering en financiering van beschermd wonen. In tien jaar tijd wordt het budget dat nu naar centrumgemeente Arnhem gaat, overgeheveld naar alle gemeenten. Dit gebeurt op basis van een objectief verdeelmodel. De toegang tot beschermd wonen wordt lokaal georganiseerd en er komen verbindingen met het voorliggende veld en de maatwerkvoorzieningen beschermd wonen.

Wet van school naar duurzaam werk

Naar verwachting treedt per 1 januari 2026 de Wet van school naar duurzaam werk in werking. Deze wet stimuleert de gemeente om vanuit de participatiewet eerder aan te sluiten bij scholen en waar nodig jongeren eerder te ondersteunen richting een (leer)werkplek. Op dit moment is de wet nog in ontwikkeling. De gemeente volgt de ontwikkelingen en bereidt zich voor waar mogelijk.

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is een programma van de ministeries van J&V en VWS en de VNG - in nauwe samenwerking met de partners in het veld. De organisatie van de jeugdbescherming moet effectiever en slimmer. Volgens de planning is deze stelselwijziging in 2030 gerealiseerd. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor de lokale toegang. De gemeente werkt vanuit de regionale samenwerking mee aan deze ontwikkeling. De kern is: betere en snellere hulp voor gezinnen en kinderen. Met één vaste hulpverlener vanuit de lokale uitvoering voor een gezin.

Waar nodig betreft deze regievoerder een professional vanuit het op te richten regionale veiligheidsteam. In dat veiligheidsteam zijn de functies van de gecertificeerde instellingen (GI), Veilig Thuis (VT) en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) samengebracht.

Abonnementstarief

Het kabinet wil de houdbaarheid van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) verbeteren. Daarom komt er een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor alle Wmo-voorzieningen waar nu het abonnementstarief voor geldt. De hoogte van de eigen bijdrage wordt hiermee bij alle maatwerkvoorzieningen afhankelijk van het inkomen. Deze wijziging gaat per 1 januari 2026 in. Hoe de nieuwe, inkomensafhankelijke eigen bijdrage er precies uit komt te zien, wordt in de komende periode verder uitgewerkt. In 2025 bereidt de gemeente zich hierop voor. Volgens de memorie van toelichting zal dit een besparing van 30-32% opleveren.

Lokale toegang

Vanuit het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en de Hervormingsagenda Jeugd wordt gekeken hoe de lokale toegang het best vorm krijgt. De kern is betere en snellere hulp voor cliënten. De gemeente wil ook Wmo-clients meenemen in deze ontwikkeling naar betere en snellere hulp.

2.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Inwoners voelen zich goed omdat ze de koers van hun eigen leven bepalen. Eventueel met steun door de kracht van de samenleving, laagdrempelige zorg en kortdurende (welzijns)voorzieningen.

De gemeente ondersteunt gezinnen, kinderen en jongeren bij het lichamelijk en psychisch gezond opgroeien in een veilig leefmilieu. Met als uitgangspunt: zo licht als kan en zo zwaar als nodig. Dit doen we door samen met professionele partners in te zetten op preventie binnen een dekkend zorgnetwerk.

Mensen met psychische of sociaal-maatschappelijke problemen maken gewoon deel uit van de samenleving. Dit draagt bij aan voorspoedig herstel en afname van problemen. Voorwaarden hiervoor zijn veilig en betaalbaar wonen, in of dicht bij de eigen woonplek. Met passende begeleiding en ondersteuning. Maar ook: zinvol werk, voldoende inkomen, een veilige en gezonde leefomgeving en een welwillende samenleving.

We stimuleren nieuwkomers om mee te doen in de maatschappij. Door het begrijpen en spreken van de Nederlandse taal, door een thuis te hebben, mee te doen met werk en op sociaal vlak. Hiermee creëert de gemeente draagvlak bij de nieuwkomer en zijn omgeving. Op deze manier vindt sneller juiste integratie plaats.

We vergroten de (financiële) weerbaarheid van onze inwoners. Zodat iedereen volop mee kan doen in de samenleving.

We ondersteunen Initiatieven en activiteiten voor maatschappelijke activering van de steeds groter wordende groep ouderen.

De gemeente doet een groter beroep op onderlinge hulp in de vorm van burenhulp, mantelzorg en vrijwilligerswerk. Meedoen in een meer inclusieve samenleving vinden we belangrijk.

Om meer grip te krijgen op het volume en de kosten van maatwerkvoorzieningen zet de gemeente optimaal in op preventie.

2.3 Aanvullende wens

Duurzaamheidsmaatregelen maatschappelijk vastgoed.

Om het maatschappelijk vastgoed aan de wettelijke duurzaamheidsmaatregelen te laten voldoen is een investeringsbedrag nodig van €780.000.

In het Activiteitenbesluit Wet Milieubeheer zijn regels opgenomen over het verplicht nemen van energiebesparende maatregelen. Voor de uitvoering van de duurzaamheidsmaatregelen worden de hierna volgende bedragen opgenomen in de begroting.

Gebouw	Duurzaamheid uit EML*	Totalen
Gemeentehuis, Duiven	Uitvoeren erkende maatregelenlijst	
	Vervangen verlichting voor LED	€ 191.016
Eilandplein	Vervangen verlichting voor LED	€ 11.871
Brandweer Duiven	Uitvoeren erkende maatregelenlijst	
	Vervangen verlichting voor LED	€ 12.529
Gemeentewerf / zoudloods	Uitvoeren erkende maatregelenlijst	
	Vervangen verlichting voor LED	€ 18.138
Huis van Droo (Wijkcentrum)	Uitvoeren erkende maatregelenlijst	
	Vervangen verlichting voor LED	€ 141.944
Sportcomplex Triominos	Uitvoeren erkende maatregelenlijst	
	Vervangen verlichting voor LED	€ 339.550
Ogtent	Uitvoeren erkende maatregelenlijst	
	Vervangen verlichting voor LED	€ 64.953
	Totaal	€ 780.000
	EML = Erkende Maatregelen Lijst	

Erkende maatregelen zijn maatregelen die de gemeente Duiven moet nemen vanuit het activiteitenbesluit wet milieubeheer. Hierna de lijst, enkele voorbeelden:

- Na-isolatie gevel en dak
- Vervangen dubbel glas voor HR++ glas
- Isoleren leidingen installaties
- Realiseren warmteterugwinning
- Optimalisatie fases elektriciteit

Voornoemde investeringen zijn onontkoombaar de werkzaamheden moeten uitgevoerd worden om het gemeentelijk vastgoed aan de wettelijke eisen van energiezuinigheid te laten voldoen.

De gemeente Duiven heeft naast een verplichting ook een voorbeeldfunctie om in ieder geval het minimale te doen aan verduurzaming. De omgevingsdienst die namens de gemeente toe moet zien op de verduurzaming handhaaft dit bij bedrijven maar zal dat ook doen bij de gemeente zelf.

Uiteraard leveren investeringen in duurzaamheid ook besparingen op. De genoemde erkende maatregelen verdienen zich in het algemeen in 5 jaar terug. Na uitvoering van deze investering in maatschappelijk vastgoed van € 780.000 wordt de jaarlijkse kapitaallast € 78.000 per jaar voor de komende 10 jaar. Jaarlijks zal de besparing op elektrakosten € 113.000 zijn. Per saldo levert deze investering dus € 35.000 per jaar op.

Opgemerkt moet worden dat de huidige grote schommelingen in de energiemarkt het lastig maakt een zuivere terugverdiendtijd te berekenen.

2.4 Wat gaat het ons kosten?

Kosten bestaand beleid Programma Maatschappij

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten	45.778	42.193	46.157	46.197	44.857	44.555
Baten	12.627	8.467	8.156	8.078	7.253	7.253
Saldo voor bestemming	- 33.151	- 33.726	- 38.001	- 38.119	- 37.605	- 37.302
Mutaties reserves	-687	410	997	808	0	0
Saldo na bestemming	- 33.838	- 33.316	- 37.004	- 37.311	- 37.605	- 37.302
Incidentele baten en lasten	-336	125	0	0	0	0
Structureel saldo	- 34.174	- 33.191	- 37.004	- 37.311	- 37.605	- 37.302

Bedragen x € 1.000

	2025	2026	2027	2028
Reeds verwerkt in de cijfers:				
Kunstgrasveld Groessen		52.967	52.967	52.967
Kunstwerk! Bibliotheek Liemers	94.611	94.611	94.611	94.611
Budget SHO	47.000	47.000		
Projectleider Blijfwijk	25.000			
Dekking Algemene Reserve	-25.000			
Accommodatiebeleid	46.000			
Dekking Algemene Reserve	-46.000			
Realisatie hangplekken	50.000			
Dekking Algemene Reserve	-50.000			
Procesmanager Sociaal Domein	88.200	88.200		
Dekking Algemene Reserve	-88.200	-88.200		
Wmo maatwerkvoorzieningen	1.232.000	1.422.000	1.615.000	1.810.000
Structurele indexering	325.000	325.000	325.000	325.000
Afboeken stelpost prijsstijgingen	-325.000	-325.000	-322.000	-322.000
Jeugdzorg individuele voorzieningen	2.010.000	2.010.000	2.010.000	2.010.000
Structurele indexering	538.000	538.000	538.000	538.000
Afboeken stelpost prijsstijgingen	-93.000	-33.000		
Aanstellen Wmo-consulenten	26.502	26.502	26.502	26.502
Nieuwe aanvragen AVHO	8.192	8.192	8.192	8.192
Onderwijsachterstandenbeleid OAB	506.704	506.704		
Rijksuitkering OAB	-506.704	-506.704		
Doelgroepenvervoer	-264.000			
Dekking Algemene Reserve	264.000			
Plusbus	17.000	17.000	17.000	17.000
80 jaar vrijheid	3.000			
Onderhoud openbaar groen	205.000	205.000	205.000	205.000
Renovatie veld MHC Westerduiven	16.000			
Dekking Algemene Reserve	-16.000			
2 noodlokalen IKC Remigius	21.250			
Dekking Algemene Reserve	-21.250			
Gymonderwijs	97.500	97.500	97.500	97.500
Aanbesteding openbaar onderhoud groen	-25.000			
Dekking Algemene Reserve	25.000			

	2025	2026	2027	2028
Bezuinigingsvoorstellen:				
Positieve gezondheid	-30.000	-30.000	-30.000	
Gemeentepolis afschaffen	-175.000	-175.000	-175.000	-175.000
Extra inzet specialistische ondersteuner	35.000	35.000	35.000	35.000
Individuele verstrekkingen Wmo	-220.000	-220.000	-220.000	-220.000
Leerlingenprognose	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Subsidie leerlingbegeleiding	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Schoolmaatschappelijk werk	70.000	70.000	70.000	70.000
Individuele verstrekkingen jeugdzorg	-270.000	-270.000	-270.000	-270.000
Maatwerk jeugdgezondheidszorg	-10.250	-10.250	-10.250	-10.250
Vrijwilligersdag	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
Mantelzorgcompliment	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Subsidies MEE en Liemosa	-5.800	-5.800	-5.800	-5.800
Subsidie Raad Sociaal Domein	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Clientondersteuning	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Innovatiebudget	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Jeugd en jongerenwerk	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Verwerkt in het saldo	3.439.755	3.739.722	3.921.722	4.146.722

Bedragen in €

2.5 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Gemeenschappelijke regeling huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)
Doel	Het adequaat en doelmatig inrichten van het voortgezet onderwijs in de Liemers en de kosten beheersbaar te houden.
Taak	Zorgdragen voor een gevarieerd aanbod voortgezet onderwijs.
Beleidsrisico's	De GRHVOL heeft geen rechtspersoonlijkheid en kan geen eigen besluiten nemen. Het risico is daarom nihil.
Onze inzet in 2025	De GRHVOL onderzoekt de haalbaarheid van nieuwbouw voor het Liemerscollege in Zevenaar. Het college en de raad worden hier in de tweede helft van 2024 over geïnformeerd. Zevenaar financiert de onderzoekskosten, te verrekenen in het huisvestingbesluit.

	Bedrijfsvoeringsorganisatie doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen
Doel	Gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer. BVO DRAN dient al aanvullend vervoer, de Plusbus Liemers is voorliggend.
Taak	De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer.
Beleidsrisico's	Op financieel gebied: onvoorziene kostenstijgingen door inflatie, loonkosten en verhoogde NEA-indexatie.
Onze inzet in 2025	Behouden van kwalitatief en betaalbaar passend vervoer voor verschillende doelgroepen in combinatie met een duurzame blik op de toekomst.

	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland
Doel	Het vormgeven van regionale samenwerking in het sociale domein in de vorm van drie programma's: 1. Zorg: op de gebieden Jeugd en Wmo. Zodat gemeenten effectief, efficiënt en in samenhang taken uitvoeren. 2. Onderwijszaken: het vormgeven van een intergemeentelijke samenwerking voor volwasseneneducatie, leerplicht en Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC). 3. Participatie: werkgevers te ondersteunen bij hun personeelsvoorziening. In het bijzonder door vacatures te vervullen met kandidaten uit omschreven doelgroepen. Het (formeel) werkgeverschap zoals gedefinieerd in de regeling vormgeven voor de ruim 2.000 SW-medewerkers die sinds 1 januari 2019 een aanstelling hebben bij de MGR.
Taak	1. Het inrichten en uitvoeren van de aanbesteding van regionale zorg. Inkopen en contracteren van bovenregionale jeugdzorg. 2. Zorgdragen voor een adequate uitvoering van de Leerplichtwet en coördinatie volwasseneneducatie. 3. Werkzoekenden uit omschreven doelgroepen plaatsen bij werkgevers. Vorm en inhoud geven aan het werkgeverschap voor SW medewerkers.
Beleidsrisico's	1. De organisatie heeft een eigen begroting en kan eigen besluiten nemen. Daardoor kan de gemeente achteraf met de gevolgen van deze besluiten worden geconfronteerd. 2. Er is een vaste verdeling van kosten op basis van het inwoneraantal per gemeente. 3. Er is een verschil in de verdeelsleutel van de module Werkgeverschap SW, door verschil in uitstroom van SW medewerkers. Dit kan gevolgen hebben voor de bijdrage aan deze module.
Onze inzet in 2025	Ook voor 2025 wordt de formele werkgeversrol voor SW-medewerkers ingevuld. Ontwikkelingen die van invloed zijn op de werkgeversrol worden vanuit de module gesignaleerd en waar nodig vertaald naar beleid en/of regelgeving ten aanzien van de SW-medewerkers. Verder blijft de focus op de naleving van de afspraken met Scalabor zoals vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst. In 2025 wordt de aanbesteding voorbereid en afgerond voor de behandeling en begeleiding vanuit de jeugdwet. Daarnaast wordt de inkoopprocedure voor de producten beschermd wonen, beschermd thuis in 2025 afgerond. Zodat in 2026 de nieuwe producten kunnen worden ingekocht.

VGGM Zie programma 1

Programma 3 Omgeving

Programmadoel

De gemeente Duiven streeft naar het behouden en versterken van een gezonde, veilige, vitale, duurzame, leefbare en aantrekkelijke leefomgeving. Voor nu én voor de toekomst. Om dit te bereiken, heeft de gemeente een omgevingsvisie opgesteld. Deze vormt de stip op de horizon voor de fysieke leefomgeving van Duiven, Groessen en Loo in 2040.

De omgevingsvisie sluit aan bij nationaal, regionaal en lokaal beleid. De inhoudelijke basis voor deze omgevingsvisie bestaat uit vier onderdelen:

- **Historie:** de gemeente Duiven heeft een rijke geschiedenis waar op wordt voortgebouwd.
- **Richtinggevende waarden:** belangrijk zijn onder andere de vitale, sterk onderling verbonden inclusieve gemeenschap, de aantrekkelijke leefomgeving en de uitstekende voorzieningen van de gemeente Duiven.
- **Ruimtelijke kwaliteiten:** de kenmerken van het landschap, het erfgoed en de manier van wonen in Duiven, Groessen en Loo dragen bij aan de ruimtelijke kwaliteit van de gemeente.
- **Ontwikkelingen & toekomstperspectief:** leidraad voor de toekomst is dat de gemeente ruimte wil bieden aan ontwikkelingen en recht doen aan ruimtelijke kwaliteiten. We willen maatwerk leveren op basis van de leefomgevingskwaliteiten en zorg dragen voor natuur en milieu. Dit gebeurt samen met alle gebruikers van de leefomgeving.

Deze onderdelen zijn vertaald in vijf ambities met bijbehorende doelen 2030-2040. Deze thema's zijn:

- A Een duurzaam thuis;
- B Gezonde, sociale en veilige leefomgeving;
- C Vitale economie;
- D Bereikbaarheid;
- E Klaar voor de toekomst.

A. Een duurzaam thuis

Duiven maakt deel uit van de regionale woningmarkt Arnhem. De vraag op deze markt leidt tot de vraag naar nieuwe woonlocaties. In de eerste plaats streven we naar inbreiding. Maar gelet op de grote woonbehoefte zijn inbreidingslocaties niet voldoende. Het is ook noodzakelijk om op korte termijn woningen te ontwikkelen op drie uitbreidingslocaties van Duiven. Daarnaast hebben we oog voor nieuwe woonvormen en gaan we kijken naar de mogelijkheden van kavel- en woningsplitsing.

Een duurzaam woningaanbod, aansluitend bij de wensen en behoeften van de inwoners, vraagt om een ander type woningen dan er op dit moment beschikbaar zijn in Duiven, Groessen en Loo. De verduurzaming van de woonomgeving krijgt door het Klimaatakkoord verder gestalte. Concreet betekent dit het terugdringen van de energiebehoefte en het benutten van duurzame warmtebronnen. Ook klimaatadaptatie heeft invloed op de woningen en de openbare ruimte. Dit vraagt om rekening houden met droogte, piekbuien en de behoefte aan koelte. Dit is lokaal gekoppeld aan het programma duurzaamheid met de drie programmalijnen Klimaatadaptatie, Circulariteit en Energietransitie.

B. Gezonde, sociale en veilige leefomgeving

Gezondheid is een randvoorwaarde voor het handelen, de ontwikkelingen en de plannen in de fysieke leefomgeving. We willen in het fysieke domein de gezondheid en veiligheid van inwoners beschermen, bewaken en waar mogelijk bevorderen en versterken. Ons uitgangspunt is dat iedereen maximaal gezond kan leven en wonen in de gemeente Duiven. Hierbij streven we naar een aantrekkelijke leefomgeving die de inwoners herkennen en waar ze zich thuis voelen. Dit gebeurt samen met inwoners en andere maatschappelijke partners.

Daarnaast vindt de gemeente aandacht voor de medemens belangrijk. Voor het fysieke domein gaat het dan om thema's als toegankelijkheid van gebouwen, openbare ruimte en bereikbaarheid.

Door de groene leefomgeving te verbinden aan andere maatschappelijke vraagstukken, zoals klimaatadaptatie en het vergroten van biodiversiteit, is het mogelijk om een win-winsituatie te creëren.

C. Vitale Economie

Duiven heeft zich in korte tijd ontwikkeld tot een vitaal-economische gemeente die veel bijdraagt aan de lokale en regionale werkgelegenheid. Kwaliteiten moeten we behouden. Dit vereist permanente aandacht voor uitstraling en bereikbaarheid. Het versterken van de lokale economie en voorzieningen houdt de gemeente Duiven vitaal. Om de vitaliteit van de gemeenschap en voorzieningen verder te versterken, blijven belangrijke ontwikkelingen ook de komende jaren op de agenda staan. Denk aan de herontwikkeling van het centrum van Duiven, de spoorzone en de locaties voor de combinatie van wonen en werken. Hierbij leggen we de verbinding met de ontwikkelingen in de agrarische sector, vrijetijdseconomie, natuur, biodiversiteit en klimaat.

D. Bereikbaarheid

Op lokaal niveau zet de gemeente in op duurzaamheid door het stimuleren van meer lopen, fietsen en gebruik van het openbaar vervoer. We zoeken verbeteringen onder andere op het gebied van verkeersveiligheid en weginrichting. Maar ook herkenbaarheid van routes en de bereikbaarheid van het buitengebied. Daarnaast is er aandacht voor de toegankelijkheid van de openbare ruimte en de bereikbaarheid van voorzieningen voor verkeersdeelnemers met een beperking.

Ook houdt de gemeente de doorstroming van het verkeer in de gaten. Op de doorgaande wegen in Duiven en Westervoort is het druk; intensiteiten zijn hoog. Bij de ontwikkeling van inbreidings- en uitbreidingslocaties voor bijvoorbeeld woningen en bedrijven is er aandacht voor de impact op de bereikbaarheid en de benodigde ruimte voor aanpassing of uitbreiding van de infrastructuur. Vanuit duurzame mobiliteit en de energietransitie wil de gemeente ontwikkelingen stimuleren. Voor de langere termijn volgen we daarin de nationale plannen voor transitie naar duurzame mobiliteit. Zo behoudt de gemeente een kwalitatieve, schone, duurzame en gezonde leefomgeving.

E. Klaar voor de toekomst

De gemeente staat voor tal van uitdagingen. Zo moet de CO₂-uitstoot vergaand omlaag en moet de gemeente zich aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering. Ook is er een grondstoffentransitie nodig naar een circulaire economie en staat de biodiversiteit onder druk. Met andere woorden: de gemeente staat voor complexe opgaven die we bij voorkeur integraal en in samenhang moeten aanpakken. De inzet is gericht op energieneutraal in 2050, in aansluiting op regionaal en nationaal beleid en wetgeving (Klimaatakkoord/Klimaatwet). Dat vraagt enerzijds om vergaande energiebesparing en anderzijds meer opwek van duurzame (hernieuwbare) energie.

Ook in de gemeente merken we de gevolgen van klimaatverandering. Denk alleen maar aan de toename van hoosbuien, periodes van stijgende temperaturen en toenemende droogte. Hoewel de gemeentelijke bijdrage aan de klimaatverandering maar relatief bescheiden is, neemt de gemeente de verantwoordelijkheid voor de gevolgen voor het landschap en onze samenleving. De aanpak richt zich op het realiseren van een veerkrachtig en duurzaam water-, natuur-, - en bodemsysteem. Een belangrijke waarde van de inzet is om daarbij de biodiversiteit te behouden. De gemeente geeft het goede voorbeeld door bij alle beslissingen en investeringen steeds natuur-inclusief te denken. Naast de energietransitie en klimaatadaptatie is er een grote opgave in het realiseren van een circulaire economie en het sluiten van de kringlopen. Hierbij streven we naar minder afval, meer recycling en hergebruik.

Integrale ruimtelijke ordening wordt steeds belangrijker. Daarom moeten er in relatie tot bodem en ondergrond verschillende disciplines bij projecten betrokken zijn. Daarnaast moeten beheer en uitvoering van de openbare ruimte veel meer met het beleid van het fysiek domein verbonden worden. Kansen en risico's in de ondergrond worden zo eerder benut en/of gesignaleerd en betrokken bij de plan- of beleidsvorming.

Externe ontwikkelingen

Economische ontwikkeling

De gemeente wil de lokale en regionale economie verstevigen. Om dat te bereiken, werken we binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen samen aan de verschillende opgaven. Binnen de Productieve Regio (Economie) wordt dit jaar gewerkt aan een nieuw Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2025-2028. Met aandacht voor onder meer vraag naar en aanbod van bedrijventerreinen, herstructurering en intensivering van bestaande terreinen en netcongestie.

De gemeente ziet graag dat onderwijs, bedrijfsleven en gemeente intensiever met elkaar samenwerken. Hier gaat onder meer de Liemerse Ambassade zich de komende jaren nog nadrukkelijker mee bezighouden in het kader van het Actieplan Liemerse Economische Visie 2024-2026. De belangrijkste thema's van de Liemerse Ambassade blijven logistiek, maakindustrie en vrijetijdseconomie, inclusief retail.

The Economic Board werkt aan het versterken van verbindingen in de regio Arnhem-Nijmegen vanuit de economische kracht. Met de nadruk op de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid. Voor de gemeente Duiven is met name de ontwikkeling van de energiesector van groot belang.

De gemeente geeft de laatste kavels uit op bedrijventerrein De Nieuweling en Synergiepark InnoFase. Daarnaast voeren we gesprekken met ondernemers die zich willen vestigen op Centerpoort-Noord II. Dit vooruitlopend op de vaststelling van het omgevingsplan door de gemeenteraad, naar verwachting in Q4 2024. In 2024 is het bestemmingsplan Graafstaete II vastgesteld. Nu kunnen we ook voor dit terrein met belangstellende ondernemers gesprekken voeren over de mogelijkheden tot vestiging.

Voor de economische ontwikkeling zijn ook inspanningen op andere beleidsterreinen van groot belang. Zoals bereikbaarheid, huisvesting, beschikbaarheid van (duurzame) energie en een goed functionerende arbeidsmarkt.

De woningnood/-markt

Voor veel mensen is het lastig om een woning te vinden die aansluit bij hun wensen en (financiële) mogelijkheden. Ook groeit het aantal huishoudens de komende jaren fors. Daarom moeten er snel meer woningen bij komen. Daarnaast staat Nederland grote demografische veranderingen te wachten. Zoals de blijvende groei van het aantal huishoudens, de verdergaande vergrijzing waardoor het aandeel ouderen in de totale bevolking toeneemt en een blijvende immigratie. Het aantal huishoudens blijft door de toename van het aantal 1- en 2- persoonshuishoudens (gezinsverdunding) groeien. Zo zijn er tot 2040 zo'n 60.000 extra woningen nodig in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR). Ook in de Liemers en in Duiven blijft het aantal huishoudens groeien en zijn er veel extra woningen nodig.

Het kunnen laten bouwen van deze aantallen woningen is een stevige opgave waar ook in regionaal verband hard aan wordt gewerkt. In 2020 zijn gemeenten binnen de Groene Metropoolregio, provincie Gelderland en Rijk met de 1^e Woondeal een langjarig partnerschap aangegaan voor een beter werkende woningmarkt. Landelijk heeft deze opgave sindsdien steeds meer aandacht en prioriteit gekregen. Het Rijk heeft in 2022 met alle provincies afspraken gemaakt over de bouw van 900.000 woningen tot en met 2030. Met als streven dat hiervan minimaal 2/3e deel betaalbaar is. Om dat te realiseren, neemt het Rijk de regie op de volkshuisvesting en de woningbouw met de Nationale Woon- en Bouwagenda en het programma 'Een thuis voor iedereen'. Er zijn prestatieafspraken gemaakt met provincies en corporaties. Er is in 2023 een nieuwe Woondeal 2.0 afgesloten. En de GMR is vanwege de benodigde schaa sprong, op het gebied van verstedelijking, aangewezen als NOVEX ontwikkelgebied. Het Rijk werkt ook aan nieuwe wetgeving (Wet versterking regie volkshuisvesting). De opgaven voor de versnelling van de woningbouw zijn dus groot. Maar het realiseren van de noodzakelijke, stevige betaalbare woningbouwopgave is een grote uitdaging. Onder meer door de oorlog in Oekraïne, de in 2022 en 2023 fors gestegen bouwkosten, een blijvend gebrek aan personeel, de toenemende uitdaging rondom netcongestie en het ontbreken van middelen om onrendabele toppen af te dekken.

Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) wegwerpplastic, inkomsten zwerfafval

Sinds 2023 betalen producenten van kunststofproducten voor eenmalig gebruik mee aan de aanpak van zwerfafval door gebiedsbeheerders. Producenten moeten een deel van de kosten vergoeden die gemeenten en andere gebiedsbeheerders maken voor het opruimen, vegen en transport naar de verwerking van deze stromen in het zwerfafval. Ook kosten voor bewustwording en gedragsbeïnvloeding vallen onder de UPV. Beleidsontwikkeling, monitoring en handhaving vallen buiten deze UPV-zwerfafvalvergoeding. Gemeenten krijgen de vergoeding achteraf voor gemaakte kosten. Op 1 juni 2024 is de hoogte van de vergoeding gepubliceerd. Daarna volgt voor 1 november 2024 uitkering van de vergoeding voor kosten die gemaakt zijn in 2023. We krijgen de vergoeding jaarlijks via deze cyclus. Er is geen einddatum voor de regeling. De vergoeding is niet belastingplichtig, hoeft niet aangevraagd of verantwoord te worden en wordt aangekondigd in de circulaire.

Netcongestie

Het elektriciteitsnet zit (bijna) vol. Dat heeft consequenties voor zowel de levering van stroom als de teruglevering. Het Duivens elektriciteitsnet zit ongeveer als volgt in elkaar: Tennet levert aan een zogenaamd 'onderstation' hoogspanning. Op dit onderstation wordt de elektra omgezet naar middenspanning en gaat deze naar de woonwijken en bedrijventerreinen. Daar wordt het in zogenaamde middenspanningsruimtes omgezet naar laagspanning.

Alle woonwijken/bedrijventerreinen in Duiven, Montferland (deels), Westervoort en Zevenaar worden gevoed vanuit 'onderstation Zevenaar'. Dat onderstation zit bijna vol. Zó vol, dat naar het zich nu laat aanzien niet alle ruimtelijke plannen van nu tot en met 2030 in de vier gemeenten

gerealiseerd kunnen worden. Er zijn dus keuzes nodig. Keuzes tussen gemeenten onderling (welke gemeente krijgt hoeveel reestruimte) en keuzes binnen de gemeenten (welk plan wordt gerealiseerd en welk plan wordt getemporeerd).

Op moment van dit schrijven is niet duidelijk hoeveel reestruimte er exact op het onderstation aanwezig is. Wel is de gemeente in gesprek met de betrokken gemeenten en Liander over het verdelingsvraagstuk. Dit is een zeer dynamisch dossier waarin informatie elkaar snel opvolgt en/of veroudert. Het college beraadt zich nog op een manier om de gemeenteraad hier goed over te blijven informeren.

Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)/ Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG) en Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX)GPLG

Blijvende oplossingen voor opgaven als natuur (waaronder stikstof), waterkwaliteit en klimaat. Dat is het doel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Door in een gebiedsgerichte aanpak maatregelen voor natuur, klimaat, bodem en water slim te combineren, is de verwachting dat de natuur herstelt en er meer ruimte komt voor vergunningverlening. Onderdeel van het NPLG zijn afspraken tussen Rijk en provincies over een goede ruimtelijke inpassingen van de opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur. Het Rijk vraagt hiervoor een ruimtelijk voorstel van iedere provincie.

De provincie Gelderland heeft in december 2023 een ruimtelijk voorstel vastgesteld. Dit ruimtelijk voorstel is opgebouwd uit de Regio Arrangementen van de 7 regio's in Gelderland. Een van de regio's is onze Groene Metropoolregio. In het Regio Arrangement maken provincie, regio's, gemeenten en waterschappen afspraken over het gezamenlijk perspectief voor een samenhangende aanpak van al deze opgaven. In het NPLG heeft het Rijk per provincie doelen gesteld voor natuur, stikstof, water en klimaat. De opdracht van het Rijk aan de provincies is om te komen met een gebiedsplan voor het bereiken van deze doelen.

De Provincie Gelderland gaat dit doen via het gebiedsprogramma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). In dit Gelderse gebiedsprogramma (VLGG) zijn naast de NPLG-thema's een vitale en duurzame landbouw en duurzame verstedelijking van essentieel belang. Denk aan economie (bedrijvigheid), bouwen, wonen en mobiliteit. Hier ligt voor de Groene Metropoolregio (GMR) dan ook de verbinding met de Verstedelijkingsstrategie en het Regio Arrangement. De verstedelijkingsstrategie, het verstedelijkingsconcept en de verstedelijkingsafspraken zijn een belangrijke basis geweest voor ons Regio Arrangement.

Recent heeft de minister van LNV aangegeven te stoppen met het NPLG. Het is nu niet duidelijk wat en of daar iets voor in de plaats komt. Ook is op dit moment (september 2024) niet duidelijk of de provincie wel doorgaat met het VLGG.

NOVEX

Binnen de Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX) zijn 17 NOVEX-gebieden aangewezen waarin Rijk en regio langjarig samenwerken aan complexe, vaak gestapelde opgaven in deze gebieden. De GMR behoort samen met de Regio Foodvalley (FV) tot deze 17 Novex-gebieden. De grote ruimtelijke transitie in deze gebieden vragen om een NOVEX-uitvoeringsagenda en ontwikkelperspectief. Het ontwikkelperspectief bouwt voort op de verstedelijkingsstrategie, het Regioarrangement, VLGG, de Regionale EnergieStrategie (RES) en de Gelderse Energie Infra Structuur (GEIS). Daarnaast is het onderdeel van het Ruimtelijk voorstel van de provincies Gelderland en Utrecht. Het ontwikkelperspectief NOVEX Arnhem Nijmegen Foodvalley is opgebouwd langs drie hoofdogaven:

- realiseren van een schaa sprong in verstedelijking met oog voor leefomgeving.
- realiseren van natuurherstel en een robuust watersysteem.
- realiseren van een transitie in het landelijk gebied.

Eind 2023 is het NOVEX-Ontwikkelperspectief opgesteld voor onze regio. De colleges van burgemeesters en wethouders in de GMR en FV hebben het vastgesteld. In de NOVEX uitvoeringsagenda staan de maatregelen die nodig zijn om de gemeentelijke opgaven te realiseren. Over een deel van deze maatregelen zijn al afspraken met elkaar gemaakt (Bestuurlijke afspraken verstedelijking in 2022). En over een deel zijn nog nadere afspraken nodig. Dit gebeurt in de NOVEX uitvoeringsagenda. Dit is een gezamenlijke agenda van Rijk, provincies, regio's en waterschappen. De uitvoeringsagenda wordt in 2024 opgesteld.

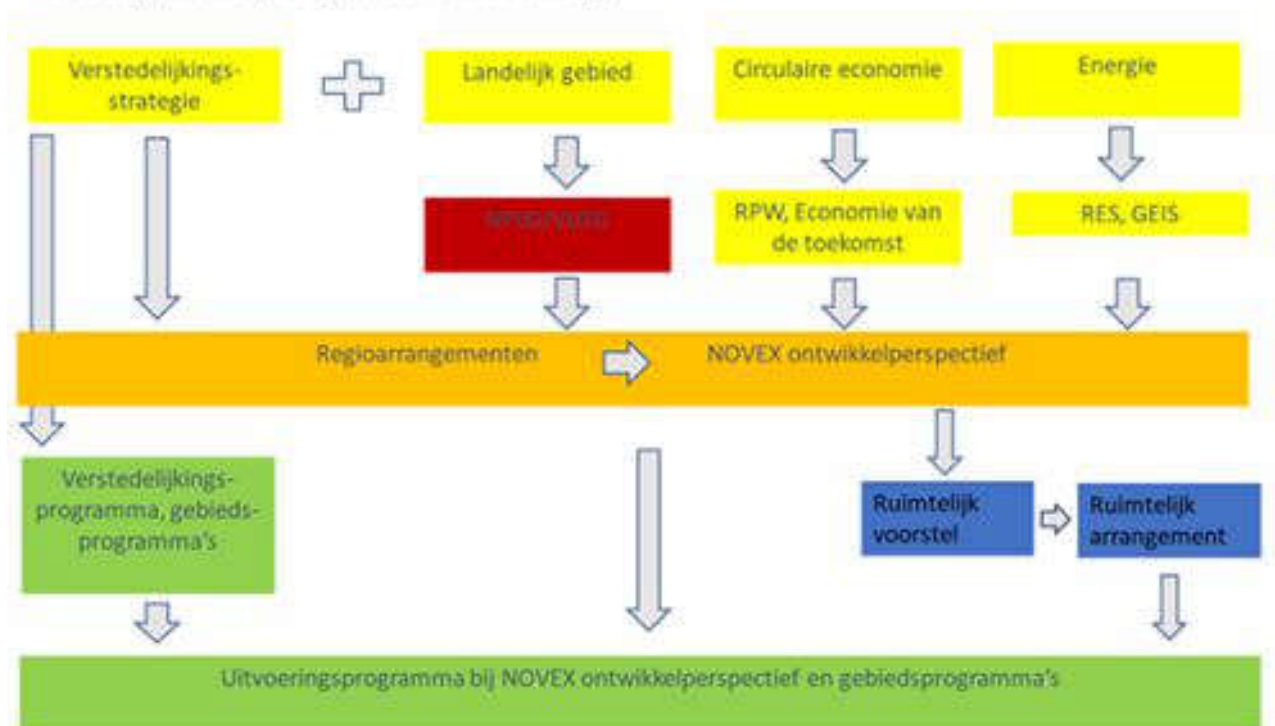
Gebiedsprogramma Liemers

In de Liemers zijn vanuit de verstedelijkingsstrategie (nu NOVEX) in een gebiedsprogramma doelen vertaald naar concrete acties en maatregelen voor de korte en lange termijn.

In 2025 ligt de prioriteit bij het onderzoeken van de mogelijkheden voor woningbouw in de spoorzones (Westervoort, Duiven, Zevenaar en Didam). Dit is nodig om de toekomstige woningbouwopgave tot 2040 uit te voeren (inbreiding zoveel mogelijk boven uitbreiding). Daarnaast ligt er een ambitie om de groenblauwe gebieden en structuren binnen en buiten de stedelijke zone te versterken en deze nog meer met elkaar verbinden. Hiermee moeten de landschapswaarden overal in de stedelijke zone nabij zijn en bijdragen aan een goed woon- en leefklimaat, de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid. Voor het Broek wordt ingezet op versterking van de landschapsstructuren, groen-blauw in combinatie met een vitale en toekomstbestendige landbouwsector en aanpak droogte. Daartoe onderscheiden we in de Liemers in grote lijnen 3 zones:

- Het Liemers Broek (zone boven de A12) à aanpak via VLGG
- De Stedenband (Westervoort-Didam) à aanpak via NOVEX
- Het buitendijksgebied (van Spijk tot Doesburg) à aanpak via IRM en PAGW

Afbeelding 1: ruimtelijke trajecten en hun samenhang

Herijking/ actualisering Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie (vastgesteld in januari 2022) is toe aan een herijking/actualisatie. Dit vanwege nieuwe wetgeving van het Rijk en ontwikkelingen in de GMR zoals NOVEX, Regioarrangement

en de Woondeals. In 2025 start hiervoor een proces op. We bepalen dan de scope van de herijking/actualisatie van de Omgevingsvisie en de benodigde middelen en menskracht. Dit wordt bekrachtigd met een bestuursopdracht. Daarna worden de eventueel benodigde middelen in de P&C-cyclus verwerkt.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Programmadoel

In Duiven is het goed leven, wonen en werken. De gemeente werkt aan een aantrekkelijke, toekomstgerichte en duurzame werk-, woon- en leefomgeving. Met ruimte voor gerichte ontwikkeling, initiatief en innovatie.

De thema's uit de omgevingsvisie, zoals beschreven in de inleiding van dit hoofdstuk, sluiten aan bij dit programmadoel.

Toelichting

Veel zaken in de omgeving hebben uiteindelijk effect op het geluksgevoel van inwoners. Denk aan werkgelegenheid, de kwaliteit van de werk-, woon- en leefomgeving, de mogelijkheid tot ontmoeting, verbondenheid in de buurt en maatschappelijke voorzieningen. De gemeente zet hier steeds meer op in bij de werkwijze en aanpak en de belangrijke keuzes die gemaakt worden.

De gemeente wil de bestaande economische structuur behouden en versterken. Zowel op de bedrijventerreinen als in de winkelgebieden. Zo kunnen we zorgen voor behoud en uitbreiding van de lokale en regionale werkgelegenheid en het voorzieningenniveau. Belangrijk hierbij is het afstemmen van de regionale vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en het beroepsonderwijs. Ook streven we naar het verder benutten van potenties in de vrijetijdseconomie. Voor een goed ondernemings- en vestigingsklimaat zijn duurzaamheid en bereikbaarheid belangrijke randvoorwaarden.

De gemeente wil bijdragen aan een aantrekkelijke en duurzame leefomgeving in Duiven, Groessen, Loo en het buitengebied. Hierbij gaat het in de basis om schoon, heel, veilig en gezond. Uitbreidings- en inbreidingslocaties moeten worden gerealiseerd. De nadruk ligt op behoud en verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving en het daarbij passende voorzieningenniveau, het benutten van bestaande (natuur-)waarden en een (aanvullend) woonaanbod gericht op maatschappelijke ontwikkelingen en behoefte.

De gemeente stimuleert, faciliteert en is uitnodigend naar bewoners, ondernemers en bedrijven, bezoekers en andere partners in vele samenwerkingsverbanden binnen en buiten Duiven. Hierbij heeft de gemeente een verbindende rol.

Hoofddoelen

De hoofddoelen van programma 3 hebben samenhang in de Omgevingswet. Deze wet is als het ware de kapstok. Het proces rondom de Omgevingswet is weergegeven in het eerste speerpunt. De thema's uit de omgevingsvisie vormen de basis voor de overige speerpunten. Deze thema's zijn:

- A. Een duurzaam thuis;
- B. Gezonde, sociale en veilige leefomgeving;
- C. Vitale economie;
- D. Bereikbaarheid;
- E. Klaar voor de toekomst.

3.3 Wat gaan we daarvoor doen?

A. Een Duurzaam thuis

3.A.1	Uitvoeren Woonvisie/Versnellen woningbouw
Doel	De omvang en kwaliteit van de woningvoorraad in Duiven, Groessen en Loo sluiten aan bij de behoefte, initiatieven en ontwikkelingen in de samenleving. Voor de nieuwe buurten en wijken werkt de gemeente aan een goede mix van betaalbare huur- en koopwoningen voor met name jongeren, ouderen en één -, en tweepersoonshuishoudens. Dit draagt bij aan het behouden van een aantrekkelijke en duurzame leef- en woonomgeving en voldoende aanbod van betaalbare woningen.
Toelichting	Met het vaststellen van de Woonvisie 2021-2030 heeft de gemeente weer een actievere en proactieve houding gekregen in de uitvoering van het gemeentelijk woonbeleid. De noodzaak voor deze houding heeft inmiddels ook op rijks-, provinciaal-en regionaal niveau vorm gekregen via de Nationale Woon en Bouwagenda, het programma een duurzaam thuis en de nieuwe Woondeals. Het gaat dan om langer zelfstandig thuis wonen, de grote (betaalbare) woningbouwopgave, de grote druk op de woningmarkt en de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Maar ook de toenemende regionale samenwerking en taken, een actievere rol richting woningbouwcorporaties en een aantal urgente vragen binnen het taakveld wonen. De Woonvisie benoemt een groot aantal doelen voor de komende jaren. Deze zijn na de evaluatie van de Woonagenda 2021-2022 voor de jaren 2023-2024 concreet gemaakt in de Woonagenda 2023-2024. In 2025-2026 volgt op basis van de Woonvisie en nieuw Rijksbeleid een nieuwe Woonagenda. Om aan de grote behoefte aan woningen te voldoen moeten we flink doorpakken op de woningbouwlocaties die al in beeld zijn. We stappen af van het fenomeen 'reservelocatie'. En als het haalbaar is, komen er zo snel mogelijk modulaire woningen op de Biezenkampen. De gemeente bouwt naar behoefte de juiste woning op de juiste plek op het juiste moment. De grootste opgave voor woningbouw ligt vanzelfsprekend in de kern Duiven. De gemeente realiseert de nieuwbouw daarom vooral in en bij de kern Duiven. In Loo en Groessen wordt naar behoefte gebouwd met extra aandacht voor lokale kenmerken als woonmilieus en sociale binding. De gemeente stelt eisen op het gebied van betaalbaarheid, energie, duurzaamheid, klimaatadaptatie en levensloopbestendigheid. Met de Woondeal 2023 is geconstateerd dat er in de regio nog een grotere woningbehoefte is dan tot nu toe berekend. We moeten dus met blijvende prioriteit uitvoering geven aan woningbouw op de nu bekende locaties. En het is noodzakelijk om de komende jaren te zoeken naar aanvullende woningbouwlocaties.

3.A.1	Uitvoeren Woonvisie/Versnellen woningbouw
Risico's	Onvoldoende kunnen inzetten op monitoring, continuering van gemaakte afspraken, beleid en/of woningbouwprojecten. Bij woningbouwlocaties zijn er in algemene zin risico's zoals onrendabele toppen, netcongestie en het niet kunnen vinden van personeel voor met name specialistische functies. Maar ook afhankelijkheid van een ontwikkelaar (bij locaties waar we faciliterende rol hebben), stikstof, gerechtelijke uitspraken, doorlooptijd beroepsprocedures Raad van State et cetera. Verder is het uitblijven van de noodzakelijke besluiten een procesrisico voor het op tijd realiseren van voldoende woningen. Het beleid is daardoor onvoldoende effectief of woningbouw-projecten en/of de realisatie van woningen en de woonagenda schuiven op in de tijd.
Planning	Uitvoering geven aan de Woonvisie 2021, de Woonagenda en de Woondeal 2023, waaronder het doorpakken op woningbouwprojecten (huidige korte termijn plannen voor de komende twee tot vier jaar). De Woonvisie en woningbouwversnelling zijn, gecombineerd met de Woondeal 2023, meerjarige processen die de komende jaren blijvend om grote inzet vragen. Voor de middellange termijn start deze raadsperiode de visievorming voor mogelijke nieuwe woningbouwlocaties. Dit naar aanleiding van de evaluatie van medio 2024 en op basis van de nieuwste prognosecijfers.
Financiën	Voor de uitvoering van dit speerpunt is met de voorjaarsnota 2021 -gelet op de ambities uit de nieuwe Woonvisie, de Woonagenda en de Woondeal- meerjarig extra middelen aan extern advies, onderzoek, ondersteuning of facilitering van initiatieven structureel € 50.000 per jaar opgenomen. Dit bedrag wordt met ingang van 2024 structureel verhoogd met € 10.000 tot € 60.000. Voor de uitvoering urgentie, bezwaar en beroep van de gemeentelijke Huisvestingsverordening komt met ingang van 2025 een andere kostenverdeling tussen corporaties en gemeenten, zodat deze wat meer in balans is. Dit leidt tot een verhoging van het benodigde budget van € 10.000. Voor het doorpakken op de Ploen-Noord (1 ^e fase), Plakse Weide, Biezenkampen (modulaire woningen) en de inbreidingslocaties zijn de bestaande (extra) middelen vooralsnog voldoende (vanuit de huidige ambtelijke formatie, de voorbereidingskredieten, grondexploitaties en anterieure overeenkomsten). Voor de verdere uitwerking en uitvoering is aanvullende ambtelijke capaciteit nodig. Met de programmabegroting 2022-2026 is voor de realisatie van woningbouwplannen tot 1 oktober 2026 aanvullend budget vastgelegd. In 2023, 2024 en 2025 ieder jaar € 300.000 en in 2026 tot 1 oktober 2026 nog eens € 200.000. Deze middelen worden gedekt uit de Algemene Reserve. Om het doorpakken op de woningbouw ook na oktober 2026 te kunnen doorzetten, is voor het resterende deel van 2026 nog € 100.000 nodig en voor 2027 en 2028 € 300.000 per jaar.
Participatie	De Woonagenda met daarin de actuele informatie per doel wordt 2 maal per jaar met de gemeenteraad gedeeld. Voor woningbouw en verdere beleidsontwikkeling bepaalt de gemeente afhankelijk van de situatie en ontwikkeling hoe en in welke mate participatie wordt ingezet.
3.A.2	Modulaire woningen Biezenkampen
Doel	De realisatie van modulaire woningen op Biezenkampen.

3.A.2	Modulaire woningen Biezenkampen
Toelichting	Het college wil zo snel mogelijk een bijdrage leveren aan het tekort aan woningen voor 1- en 2-persoonshuishoudens in de sociale- en middeldure huur. Het college denkt dan met name aan jongeren/starters, spoedzoekers en statushouders. Locatie Biezenkampen is volgens het locatie- en effectonderzoek flexwonen uit 2023 een geschikte locatie voor woningbouw. De gemeente onderzoekt met Vivare en marktpartij de haalbaarheid van een circulair verplaatsbaar woningbouwproject van circa 120-150 flexwoningen op deze plek. Wanneer de gemeenteraad instemt met woningbouw op de hele locatie Biezenkampen, krijgen de circulair verplaatsbare woningen een tweede permanente plek binnen de Biezenkampen. Dit is duurzaam en geeft Vivare en Rabo SmartBuilds meer zekerheid over een tweede locatie. Dit komt hun businesscase ten goede. Dit betekent dat huurprijzen zo laag mogelijk kunnen zijn en gedurende de hele periode in hetzelfde prijssegment blijven.
Risico's	Wanneer de gemeenteraad niet instemt met een totale ontwikkeling van locatie Biezenkampen, bestaat er onzekerheid over de tweede locatie voor het modulaire woonproject. Dit kan betekenen dat de businesscase alsnog niet haalbaar is voor Vivare en/of marktpartij. Of dat gemeente hier garanties voor moet afgeven om de financiële risico's voor Vivare en marktpartij af te dekken. Voor een snel proces, worden zoveel mogelijk gelijktijdig gezet in plaats van na elkaar. Dit kan betekenen dat we kosten maken voor onderzoeken, die we vervolgens niet kunnen doorberekenen aan Vivare en/of marktpartij als de ontwikkeling toch niet haalbaar is.
Planning	Het college wil voor de zomer 2024 een stedenbouwkundig plan voor het modulaire woonproject afronden, inclusief participatie met de omgeving. Ook is dan helder of de businesscase voor alle partijen (gemeente, Vivare en marktpartij) haalbaar is. Hierna start de ruimtelijke procedure. De planning hangt onder andere af van de snelheid van de procedure, hoe snel levering van woningen mogelijk is, het bestelmoment van de woningen (na onherroepelijke omgevingsvergunning of eerder) en aansluiting op het elektriciteitsnetwerk.
Financiën	Binnen het voorbereidingskrediet modulair wonen van € 200.000 is ruimte voor projectbegeleiding en diverse onderzoeken in 2024. Wanneer het plan wordt ontwikkeld, maken we afspraken met partijen over doorberekening van deze plankosten.
Participatie	Er is gekozen voor participatietrede raadplegen. Omwonenden krijgen o.a. de schets gepresenteerd en kunnen daarop input leveren. Wanneer wijzigingen bijdragen aan een beter plan en passen binnen budget en planning, nemen we deze mee. Snelle realisatie staat voorop, om mensen die nu geen woning hebben of in een onwenselijke woonsituatie leven, te helpen.

3.A.3	Herontwikkeling Centrum
Doel	Het realiseren van een aantrekkelijk Vitaal Centrum Duiven (VCD)
Toelichting	In 2023 is een integraal schetsontwerp opgesteld met daarin de plannen van Woonzorg Nederland en WP Retail (fase 4). Het schetsontwerp wijkt op onderdelen af van de in 2022 vastgestelde kaders. Daarom wordt dit in 2024 aan de raad voorgelegd. De bouw van IKC is gestart. Oplevering vindt naar verwachting plaats op 20 december 2024. Na de kerstvakantie zullen de leerlingen beginnen in het nieuwe schoolgebouw. Bestemmingsplan Droopad is vastgesteld maar nog niet onherroepelijk. Met de voorbereiding van het ontwikkelproces is al wel begonnen. Binnenkort start een tenderprocedure voor de selectie van de ontwikkelende partij.
Risico's	Voor de plannen van Droopad en VCD fase 4 vormen de planologische procedures een risico voor de termijn van ontwikkeling.
Planning	De planning voor vitaal centrum loopt door tot en met 2028.

3.A.3	Herontwikkeling Centrum
Financiën	De huidige stand van zaken voor de diverse deellocaties wordt verwerkt in een geactualiseerde grondexploitatie VCD en vastgesteld bij de Jaarrekening. Bij het voorleggen van de nieuwe kaders voor VCD fase 4 wordt tegelijkertijd een financiële doorrekening aangeboden.
Participatie	Voorafgaand aan de benodigde ruimtelijke procedures worden per deelplan participatie- en communicatieplannen opgesteld. Uitgangspunt is het collegebesluit van participatie op trede 1 en 2 voor alle deellocaties (informer en raadplegen). Voor de openbare ruimte op het Remigiusplein geldt trede 3 (adviseren).

B. Gezonde, sociale en veilige leefomgeving

3.B.1	Transitie naar een definitief omgevingsplan
Doel	Een definitief omgevingsplan waarin alle gemeentelijke verordeningen, regels voor de fysieke leefomgeving en bestemmingsplan zijn opgenomen.
Toelichting	Met de komst van de Omgevingswet zijn alle ruimtelijk relevante regels (regels voor de fysieke leefomgeving) opgenomen in één tijdelijk omgevingsplan. Op dit moment staan deze 'losse' ruimtelijke regels, zoals bestemmingsplannen en verordeningen, nog op zichzelf. Maar het doel is dat de losse onderdelen in één definitief omgevingsplan hun plek krijgen.
Risico's	Intern: ambtelijke capaciteit; extern: digitaal systeem (DSO)
Planning	Definitief omgevingsplan inclusief een digitaal (landelijk werkend) systeem 2031
Financiën	Tot en met 2025 dekken het budget vanuit de gemeentebegroting en de extra middelen vanuit het rijk de noodzakelijk uitgaven. Daarna moet er extra budget komen.
Participatie	Kennisgevingsplicht en motiveringsplicht

C: Vitale Economie

3.C.1	Uitbreiding bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete
Doel	Twee omgevingsplannen opstellen, in procedure brengen en laten vaststellen door college en gemeenteraad. En een uitgiftestrategie ontwikkelen en uitvoeren. Het gaat om de omgevingsplannen voor de uitbreiding van de bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete met Centerpoort-Noord 2 en Graafstaete 2. Verder duurzaamheids-uitgangspunten en -doelstellingen bepalen en in uitvoering brengen. De inwerkingtreding van de Omgevingswet was uitgesteld tot 1 januari 2024. Daarom is voor Graafstaete 2 niet gewerkt aan een omgevingsplan, maar aan een (ontwerp van een) bestemmingsplan. Dit plan is in 2024 vastgesteld. Voor Centerpoort-Noord 2 wordt een omgevingsplan opgesteld.
Toelichting	Door de economische groei van de afgelopen jaren zijn er in Duiven nagenoeg geen bedrijfskavels meer beschikbaar voor uitgifte. Het ontwikkelen van bedrijventerreinen is voor Duiven een belangrijk onderdeel van het economisch vestigingsbeleid. Door de uitstekende ligging langs de economisch aantrekkelijke A12/A15-as is Duiven een gewilde vestigingsplaats voor ondernemers uit de regio. Maar ook voor ondernemers die een binding hebben met Duiven. De bedrijventerreinen zijn van groot belang voor verdere economische ontwikkeling en leveren veel banen op.
Risico's	Risicomanagement is een dynamisch proces dat per projectfase verschilt. We benoemen risico's per fase en treffen waar nodig beheersmaatregelen.
Planning	Voor Centerpoort-Noord 2 geldt de volgende planning: • Tender aanbesteding – afgerond in 2023 • Participatie Q4 2023 – Q1 en Q2 2024 • Opstellen omgevingsplan Q1 – Q2 2024 • Start procedure omgevingsplan Q3 2024 • Vaststelling omgevingsplan door gemeenteraad – Q4 2024 Voor Graafstaete 2 geldt deze planning: • Participatie – afgerond in 2023 • Opstellen bestemmingsplan – afgerond in 2023 • Start procedure bestemmingsplan - Q4 2023 • Vaststelling bestemmingsplan door gemeenteraad – Q2 2024
Financiën	De gemeenteraad heeft op 10 maart 2022 een krediet van € 5.760.000 beschikbaar gesteld voor de aankoop van gronden voor Centerpoort-Noord 2. En een voorbereidingskrediet van € 150.000 voor het opstellen van een omgevingsplan voor Centerpoort-Noord 2. Voor het opstellen van een bestemmingsplan voor Graafstaete 2 is ook een voorbereidingskrediet van € 150.000 beschikbaar gesteld. Bij de najaarsnota 2023 is een aanvullend krediet beschikbaar gesteld voor een proefsleuvenonderzoek voor archeologie op Graafstaete 2 en Centerpoort-Noord 2 en advisering over het decentraal energienetwerk op Centerpoort-Noord 2.
Participatie	Participatie is een belangrijke pijler onder de Omgevingswet. Het gaat dan om het vroegtijdig betrekken van belanghebbenden bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit. Zodat belangen, meningen en creativiteit tijdig op tafel komen. Hier is ervoor gekozen om belanghebbenden te informeren en te raadplegen (trede 2 op de participatieladder).

3.C.2	Liemerse Ambassade
Doel	Optimale regionale samenwerking tussen de Liemerse gemeenten met onderwijs en ondernemers.

3.C.2	Liemerse Ambassade
Toelichting	In het coalitieakkoord 2023-2026 staat dat samenwerking in de regio van groot belang is. De Liemerse Ambassade wordt gezien als belangrijke organisatie, waar de gemeente samenwerkt met bedrijfslevens en onderwijs. De gemeente wil deze samenwerking de komende jaren intensiveren, onder meer als uitkomst van de evaluatie van de Liemerse Economische Visie (LEV) 2020-2023. De Liemerse Ambassade geeft ook de komende jaren uitvoering aan het Actieplan LEV 2024-2026. Dit gebeurt samen met de gemeenten Duiven, Westervoort, Zevenaar, Doesburg en Montferland. Er worden middelen ingezet voor onder meer het promoten van de logistiek en het toerisme in onze regio. Dat laatste met het project Kijk verder in de Liemers. Daarnaast is de Liemerse Ambassade betrokken bij een verkenning van de landbouw in de Liemers. Dit gebeurt met het opstellen van een gebiedsagenda en mogelijke oprichting van een landbouwnetwerk, samen met gemeenten, LTO Noord/Liemers-Montferland en Waterschap Rijn en IJssel. De Liemerse Ambassade is ook betrokken bij het LEADER-programma 2023-2027 voor de vijf Liemerse gemeenten. Dit is gericht op de ontwikkeling van de 'landelijke' delen van de Liemers. Projecten kunnen vanaf 1 mei 2024 worden ingediend.
Risico's	De Liemerse Ambassade geeft ook komende jaren uitvoering aan de Liemerse Economische Visie 2024-2026. Uit de evaluatie in 2023 is gebleken dat extra inspanningen nodig zijn om ondernemers en onderwijs beter aan te haken. Dit om de gezamenlijke doelstellingen te halen.
Planning	De evaluatie van de Liemerse Economische Visie 2020-2023 heeft geleid tot een Actieplan voor de periode 2024-2026. De Liemerse Ambassade heeft dit actieplan uitgewerkt tot een concreet Plan van Aanpak voor de periode tot en met 2026.
Financiën	In de programmabegroting is voor de Liemerse Ambassade voor 2024 en verder een bedrag van jaarlijks € 25.000 opgenomen. Voor uitvoering van de Liemerse Economische Visie 2024-2026 staat een bedrag van jaarlijks € 31.000. Daarnaast resteren beperkte middelen over de periode 2020-2023.
Participatie	Projecten die de Liemerse Ambassade oppakt, komen vaak vanuit de samenleving en worden samen uitgevoerd. Zoals het promoten van logistiek en vrijetijdseconomie, maar ook het LEADER-programma en de verkenning van de landbouw.

D: Bereikbaarheid

3.D.1	Borgen inpassing doortrekking A15 en verbreding A12
Doel	Een zo goed mogelijke inpassing van de doortrekking van de A15 en verbreding van de A12 voor de gemeenschap van Duiven.

3.D.1	Borgen inpassing doortrekking A15 en verbreding A12
Toelichting	Sinds 2 oktober 2024 is het Tracébesluit ViA15 na zeven beroepsjaren eindelijk onherroepelijk. In de loop van 2025 verwachten wij dat de (fysieke) voorbereiding van het project ViA15 weer kan worden opgepakt. De gemeente blijft inzetten op een proactieve en constructieve grondhouding. Samen met regiopartners en de Stichting BOG A15 blijft de gemeente zich hard maken voor meekoppelkansen en maatwerkoplossingen. Dit richting en in samenwerking met Rijkswaterstaat, aannemersconsortium GelreGroen en andere opdrachtnemers. Maatwerk kan ook betekenen: afwijken van bestaande gemeentelijke (planologische) beleidskaders.
Risico's	De definitieve uitkomst van de beroepsprocedure tegen het Tracébesluit is inmiddels bekend. Er is groen licht voor de A15. Rijkswaterstaat en GelreGroen gaan nu hun contract herijken. Wat hiervan de planning is is nog onbekend. Wanneer de planning en/of realisatie van het infraproject uitloopt dan heeft dit ook gevolgen voor onze planning en inzet van middelen.
Planning	De gemeentelijke inzet loopt minimaal tot de oplevering van A15/A12. De planning voor de openstelling loopt steeds verder uit. Naar verwachting blijft in elk geval de komende begrotingsperiode ambtelijke inzet nodig voor nazorg en afronding van het Project ViA15 richting de gemeente over bijvoorbeeld het onderliggende wegennet. Het Tracébesluit moeten we vertalen in een omgevingsplan. In 2025-2026 hopen we het afstemmingstraject tussen de diverse landschapsplannen af te ronden. Dit is een gebiedsproces met de verschillende stakeholders, waaronder bewoners, en de aanplant van extra omgevingsmaatregelen.
Financiën	Als blijkt dat de gelden uit de voorziening en bestemmingsreserve onvoldoende zijn, sluit het college een extra kredietaanvraag niet uit. Dit voor vervangende inhuur bij onder andere de afdeling Realisatie & Beheer.
Participatie	De gemeente is regelmatig met de Stichting Bewonersoverleg Groessen A15 in gesprek. In dit bewonersoverleg zijn alle kernen en buurtschappen langs het tracé verenigd. Afhankelijk van de situatie zetten we de participatieladder in.

E: Klaar voor de toekomst

3.E.1	Duurzaamheid
Doel	Doelstellingen per programmalijn zijn: • Energietransitie: 95% CO2-reductie in 2050 ten opzichte van 1990 en een CO2-neutrale elektriciteitsvoorziening in 2050. • Klimaatadaptatie: Klimaatbestendig en water-robust in 2050. • Circulariteit: 100% circulair in 2050
Toelichting	Het programma Duurzaamheid bestaat uit drie samenhangende programmalijnen: Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulariteit (grondstoffentransitie). Dwars door deze programmalijnen heen ontwikkelen we een integrale aanpak voor bedrijven(terreinen).

3.E.1	Duurzaamheid
Risico's	Ondanks gemeentelijke participatie is een risico dat samenwerking tussen inwoners, bedrijven, onderwijs en overheid onvoldoende van de grond komt en we onvoldoende stappen zetten richting de programmadoelstellingen. Voor het behoud en versterking van draagvlak voor maatregelen en acties is consistente communicatie van belang. Zo hebben we de afgelopen jaren gezien dat met name landelijke ontwikkelingen enorme impact hebben op draagvlak en de afkalving hiervan. Daarnaast is het een risico dat er financiële druk ontstaat door het uitblijven van structurele middelen van het Rijk aan gemeenten en daardoor, onvoldoende continuïteit hebben op gemaakte afspraken, inzet op beleid, initiatieven en/of allianties, waardoor kansen of allianties verloren gaan. Tot slot is netcongestie een issue dat een (realisatie)risico vormt voor projecten rondom bijvoorbeeld grootschalige opwek, elektrificatie van bedrijfsprocessen en -transport en aardgasvrij.
Planning	De planning is meerjarig. Het speerpunt blijft de komende jaren in toenemende mate, stevige aandacht vragen. Wettelijke doelstellingen, ambitiedocumenten en onderliggende programmeringen moeten meer concrete activiteiten geven voor de komende 4 jaar en een programmering op hoofdlijnen richting 2050. Aandachtspunt hierbij is dat externe ontwikkelingen regelmatig leiden tot bijsturing van planningen. Dit vereist flexibiliteit in de programmering. Belangrijke actiepunten voor 2025: • Energietransitie: ◦ Res 2.0 ◦ Herijken capaciteitsraming ◦ Ontwerpen monitoringsdashboard voor het programma ◦ Doorontwikkeling wijkuitvoeringsplan de Vergert ◦ Ruimtelijke inpassing zonneparken rondom InnoFase en de doorontwikkeling van de Smart Energy Hub InnoFase ◦ Vervolg aanpak energie armoede • Circulariteit: ◦ Verduurzamen verenigingen & -evenementen ◦ Circulair inkoopbeleid ◦ Implementatie CROW monitor • Klimaatadaptatie: ◦ Beleidsontwikkeling Biodiversiteit ◦ Implementatie Landelijke Maatlat Klimaatadaptatie ◦ Opstellen en uitvoeren subsidieregeling Klimaatadaptatie ◦ Klimaatadaptief maken van o.a. Eilandplein en Liemers Plein • Bedrijventerreinen Opstellen Plan van Aanpak voor de verduurzamingsopgave van de bedrijventerreinen in de A12-zone (incl. netcongestie en laadinfra voor zover binnen onze cirkel van controle of invloed).

3.E.1	Duurzaamheid
Financiën	- Voor de uitvoering van de programmalijn Energietransitie heeft de raad in totaal en structureel circa € 140.000 procesgeld beschikbaar gesteld (excl. bedrijfsvoeringskosten). - Voor de uitvoering van de programmalijn Circulariteit heeft de raad circa € 28.000 procesgeld beschikbaar gesteld tot en met 2025 (excl. bedrijfsvoeringskosten) - Voor de uitvoering van de programmalijn Klimaatadaptatie is totaal € 1.042.510 ter beschikking gesteld t/m 2027.
Participatie	De gemeente kan de ambities voor de drie programmalijnen alleen realiseren met grote inzet en betrokkenheid van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Om hen actief te betrekken is communicatie en participatie in het 'hart' van het programma geplaatst. Hiertoe is een communicatiestrategie, het beeldmerk en platform 'Samen1Nergie' en een participatiestrategie ontwikkeld. Daarnaast werkt de gemeente met ondernemersverenigingen samen om te komen tot een gedragen aanpak richting bedrijven(terreinen). Verder bereidt de gemeente samen met de klankbordgroep en juniorklankbordgroep nieuw beleid voor en haalt de gemeente nieuwe ideeën op. Ook is een stap gezet richting verenigingen en maatschappelijke organisaties.

3.3 Wat gaat het ons kosten?

Kosten bestand beleid Programma Omgeving

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten	15.915	17.464	15.147	15.069	14.893	13.930
Baten	10.915	10.562	9.166	9.443	9.526	8.334
Saldo voor bestemming	-5.000	-6.901	-5.982	-5.626	-5.367	-5.596
Mutaties reserves	75	1.339	1.010	680	424	424
Saldo na bestemming	-4.925	-5.562	-4.972	-4.946	-4.943	-5.172
Incidentele baten en lasten	- 474	190	0	0	0	0
Structureel saldo	- 5.399	- 5.372	- 4.972	- 4.946	- 4.943	- 5.172

Bedragen x € 1.000

	2025	2026	2027	2028
Reeds verwerkt in de cijfers:				
Speerpunten:				
Advisering Woonvisie/ uitvoering huisvestingsverordening	10.000	10.000	10.000	10.000
Doorpakken woningbouw		100.000	300.000	300.000
Dekking Algemene Reserve		-100.000	-300.000	-300.000
Wensen:				
Herinrichting Eilandplein openbare ruimte	8.000	8.000	8.000	8.000
Herinrichting Eilandplein onderhoud groen	20.000	20.000	20.000	
Extra capaciteit riolering	100.800	100.800	100.800	100.800
Dekking voorziening riool	-100.800	-100.800	-100.800	-100.800
Bezuinigingsvoorstellen:				
Straatnamen en huisnummers	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Gladheidsbestrijding	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Ongediertebestrijding	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Markten	-2.200	-2.200	-2.200	-2.200
Milieuonderzoek bodem	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Omgevingsvergunning	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500

	2025	2026	2027	2028
Bewegwijzering	-4.500	-4.500	-4.500	-4.500
Verkeersregelinstallaties	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Klimaatadaptatie	-11.824			
Sportpark de Nieuweling	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
Eilandplein 304	-18.000	-36.000	-36.000	-36.000
Gymzalen	-3.000	-6.000	-6.000	-6.000
Verwerkt in het saldo	-26.624	-29.800	-29.800	-49.800

Bedragen in €

3.4 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)
Doel	Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht. De ODRA bundelt de krachten. Zo is er minder versnippering, meer deskundigheid en een meer efficiënte inzet van middelen.
Taak	Het uitvoeren van taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht voor gemeenten in de regio Arnhem en provincie Gelderland. Ook is de ODRA voor deze overheden het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.
Beleidsrisico's	De ODRA is een uitvoeringsorganisatie. De beleidsrisico's zijn dan ook zeer beperkt. Het uitvoerend beleid wordt afgestemd, maar de gemeente blijft zelf bevoegd om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2025	Ook de ODRA heeft een bezuinigingsopgave doorgevoerd. Naast de taken die al bij de ODRA zijn belegd, gaan ook de meldingen asbest met bedrijfsmatige grondslag in 2025 naar de ODRA. Deze taak is onder de Omgevingswet duidelijker als basistaak beschreven en daarom dient de ODRA deze af te handelen. Het werkpakket krijgt hierdoor een kleine uitbreiding.

	Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Doel	Verbeteren van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem-Nijmegen, zowel nationaal als internationaal.
Taak	Overleg voeren gericht op afstemming van beleid voor wonen, mobiliteit, economie en duurzaamheid. Daarnaast wordt het Bureau Brussel (EU-lobby) op strategisch-inhoudelijk niveau aangestuurd.
Beleidsrisico's	Beperkt. Het orgaan is een afstemmingsplatform dat geen beslissingen kan nemen voor de afzonderlijke gemeenten. Het beleid wordt afgestemd, maar de gemeente blijft zelf bevoegd om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2025	Belangrijk is bij grote, complexe vraagstukken samen te werken om voldoende slagkracht te bereiken. Zowel ambtelijk als bestuurlijk is het daarom van belang om aangesloten te zijn bij de diverse opgaveteams en speerpunten. Ook in 2025 zullen we deze samenwerking voortzetten.

VGGM – Zie programma 1.

Algemene Dekkingsmiddelen

In de nieuwe opzet van onze programmabegroting zijn de meeste onderdelen van de Algemene Dekkingsmiddelen vooral onder Programma 1 Bestuur opgenomen. De Toeristenbelasting is verwerkt in Programma 3 Omgeving. Omdat de opsomming van Algemene Dekkingsmiddelen een verplicht onderdeel van de BBV is hebben we deze als aanvullend hoofdstuk in het Programmaplan opgenomen. Tevens zijn in dit hoofdstuk verplichte onderdelen over de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting opgenomen.

Als Algemeen Dekkingsmiddel worden de volgende onderdelen aangemerkt:

- Belastingen.
- Uitkering uit het Gemeentefonds.
- Beleggingen.
- Overige Algemene Dekkingsmiddelen.

Algemene Dekkingsmiddelen

	2025	2026	2027	2028
Belastingen				
- Toeristenbelasting	168.833	168.833	168.833	168.833
- Reclamebelasting	61.500	61.500	61.500	61.500
- OZB	7.429.348	7.665.601	7.864.907	8.061.530
Uitkering uit het Gemeentefonds				
- Algemene Uitkering	47.834.481	46.248.290	47.960.970	49.963.324
- Integratie-uitkering Participatie	1.860.681	1.763.286	1.630.088	1.612.542
- Decentralisatie-uitkeringen	278.459	278.347	256.531	256.531
Beleggingen	108.000	108.000	108.000	108.000
Overige Algemene Dekkingsmiddelen				
- Rente interne financiering	280.163	280.163	280.163	280.163
Totaal	58.021.465	56.574.020	58.330.992	60.512.423

Bedragen in €, zie voorcalculaties (incl. voorgestelde verhogingen)

Belastingen

Hieronder vallen de gemeentelijke belastingen, voor zover zijnde Algemene Dekkingsmiddelen. In Duiven zijn dat de onroerende-zaakbelastingen, de toeristenbelasting, de reclamebelasting en eerder de hondenbelasting. De toelichting op deze belastingen is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Uitkering uit het Gemeentefonds

Uit het Gemeentefonds worden betaald de Algemene Uitkering, Integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen.

Algemene Uitkering

Het belang van de meicirculaire is in de afgelopen jaren sterk toegenomen. Stijgende accressen, ontwikkeling van de uitkeringsbasis, financiering 3D-taken en veranderingen in het verdeelstelsel. Ook in de meicirculaire 2024 zitten alle elementen weer opgenomen.

	2025	2026	2027	2028
Totaal Algemene Uitkering	47.834.481	46.248.290	47.960.970	49.963.324

Bedragen in €

Ten opzichte van de septembercirculaire 2023 zijn er de volgende mutaties:

Uitkeringsjaar	2024
Volume accres historisch bbp	-362.655
LPO accres prijs bbp	-623.766
Ontwikkeling uitkeringsbasis (dec. circ.)	-290.124
Ontwikkeling uitkeringsbasis (mei circ.)	398.920
Uitkeren verdeelreserve (dec. circ.)	36.265
Incidentele compensatie	870.372
Afrekening ruimte onder BCF plafond	257.485
Afronding uitkeringsfactor	3.627
WOZ waarden mutaties	19.830
Handelsregister	-1.357
Compensatieregeling niet beoogde kosten jeugdzorg	-35.445
Wmo hulpmiddelen	5.180
Landelijke Vreemdelingen Voorziening	-17.472
Uitvoeringskosten Omgevingswet	109.498
Uitvoeringskosten lbv en lbv plus	13.028
Gemeentelijke antidiscriminatie voorzieningen	3.500
Werkdrukverlaging jeugdbescherming	38.050
Ketensysteem jeugd	-852
Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	45.052
Loon- prijsbijstelling Voogdij 18+	2.134
BRP experiment	2.387
Suppletieregeling Bommenregeling	2.108
DU Voorschoolse voorziening peuters	8
DU Jeugdhulp kinderen in een AZC	22.103
DU einde lening inburgeringsplichtig	1.739
IU Participatie	196.824
Hoeveelheidsverschillen	-475.895
Totaal	220.545

Bedragen in €

In de meicirculaire 2024 zijn nieuwe ramingen verwerkt van de ontwikkeling van de uitkeringsbasis. De accres-ontwikkeling werkt in 2024 en 2025 negatief uit. In de jaren daarna loopt het volumeaccres wel weer wat op. In verband met de gewijzigde indexatie methode is ook het Loon Prijs Ontwikkelings accres (LPO-accres) negatief in alle jaren. Daarvoor wordt incidenteel gecompenseerd in 2024 en 2025. In de jaren daarna wordt gecompenseerd door het structureel schrappen van de opschalingskorting. De afrekening van het BCF 2023 levert geld op maar hiermee is vanaf 2025 in de ramingen al rekening gehouden. In deze verwerking zijn ook de gevolgen van de decembercirculaire meegenomen. Daardoor wordt nu ook het voordeel vanwege de uitbetaling van de verdeelreserve en het extra geld voor de uitvoeringskosten van de Omgevingswet verwerkt. Als gevolg van het wijzigen van diverse aantallen bij de maatstaven in de berekening daalt de Algemene Uitkering. Vooral de ontwikkeling van de maatstaf huishoudens met een laag inkomen met drempel pakt voor Duiven negatief uit. Verder zijn er aantal kleine taakmutaties en worden de eerder beschikbare bedragen voor taken licht bijgesteld. Voor de aanvullend ingediende declaratie in het kader van de Bommenregeling ontvangen we een klein bedrag en de mutaties van de WOZ waarden zorgt voor een klein voordeel.

Integratie-uitkeringen

De integratie-uitkeringen zijn bestemd om middelen via het Gemeentefonds te verdelen op een wijze die afwijkt van de bestaande verdeelsleutels. Het zijn uitkeringen met een tijdelijk karakter. Opzet is dat deze uitkeringen op korte of middellange termijn worden opgenomen in de

reguliere Algemene Uitkering. Voor 2024 gaat het in Duiven alleen nog om de Integratie-Uitkering Participatie. Voor de Participatie ontvangen we in 2024 € 196.824 meer vanwege loon- en prijsindexatie, tegemoetkoming sociaal ontwikkelbedrijven, verhoging bijdrage beschut werk en Wsw extrapolatie.

Overzicht Integratie-uitkeringen

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Participatie	1.860.681	1.763.286	1.630.088	1.612.542
Totaal	1.860.681	1.763.286	1.630.088	1.612.542

Bedragen in €

Decentralisatie-uitkeringen

De decentralisatie-uitkering (DU) is een variant op de integratie-uitkering. Het tijdstip van overheveling hoeft in het geval van een decentralisatie-uitkering nog niet bekend te zijn en daarnaast kan het ook om tijdelijke middelen gaan. De DU Versterking omgevingsveiligheidsdiensten en de DU Maatschappelijke begeleiding zijn gestopt. Voor de DU Voorschoolse voorziening peuters wordt € 8 meer uitgekeerd en voor de DU Armoedebestrijding kinderen vanaf 2025 € 5.602 minder.

Overzicht Decentralisatie-uitkeringen

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
DU Armoedebestrijding kinderen	83.425	83.425	83.425	83.425
DU decentralisatie provinciale taken VTH	63.236	63.236	63.236	63.236
DU Voorschoolse voorziening peuters	39.200	39.200	39.200	39.200
DU Jeugdhulp aan kinderen in een AZC	37.665	37.665	37.665	37.665
DU extra capaciteit BOA's	33.005	33.005	33.005	33.005
DU Kwaliteitsborging bouw	14.866	14.754		
DU impuls gelden Weerbaar Bestuur/Veilig wonen	7.062	7.062		
Totaal	278.459	278.347	256.531	256.531

Bedragen in €

Decentralisatie Uitkering Armoedebestrijding kinderen

Vanaf 2017 stelt het kabinet structureel gelden beschikbaar voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen. Verdeling vindt plaats via door het CBS ontwikkelde gegevens over kinderen met een kans op armoede. Voor Duiven een bedrag van € 83.425. Onder het taakveld 6.3 Inkomensregelingen zijn lasten van gelijke hoogte opgenomen.

Decentralisatie Uitkering provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving

Vanwege de overdracht van taken aan gemeenten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) bij provinciale inrichtingen is in 2025 € 63.236 toegevoegd. De raming voor de kosten voor VTH wordt gelijk aan deze decentralisatie-uitkering verhoogd (budgettair neutraal).

Decentralisatie Uitkering Voorschoolse voorziening peuters

Rijk en gemeenten hebben bestuurlijke afspraken gemaakt over een aanbod voor alle peuters. Met deze afspraken wordt alle peuters de mogelijkheid gegeven om naar een voorschoolse voorziening te gaan. Via de afspraken zetten gemeenten zich actief in om een aanbod te realiseren voor de groep peuters zonder recht op kinderopvangtoeslag die nu niet naar een voorschoolse voorziening gaat.

Decentralisatie Uitkering Jeugdhulp aan kinderen in een AZC

In de septembercirculaire 2018 zijn gemeenten geïnformeerd dat zij vanaf 2019 volledig verantwoordelijk zijn voor de organisatie en financiering van jeugdhulp, inclusief de jeugd-ggz, aan kinderen in een AZC.

Decentralisatie Uitkering Extra capaciteit BOA's

Om de capaciteit van (wijk)agenten en BOA's in de openbare ruimte te vergroten heeft het Rijk extra gelden beschikbaar gesteld. In de openbare ruimte verrichten BOA's belangrijk werk in specialistische en complexe beleids- en wetsgebieden. In de afgelopen jaren zijn BOA's binnen hun bevoegdheid ook steeds meer taken gaan uitvoeren.

Decentralisatie Uitkering Wet Kwaliteitsborging bouw

De wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) is per 1 januari 2023 gefaseerd in werking getreden. Er wordt gestart met de eenvoudigere bouwprojecten, daarna volgen eventueel de meer complexere projecten. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. Onder deze wet zullen kwaliteitsborgers zorgdragen voor het voldoen aan de bouwtechnische regels. Deze taken vervallen hiermee bij gemeenten die overigens wel het bevoegd gezag blijven houden. Tegelijkertijd wijzigen bepaalde wettelijke taken en krijgen gemeenten er extra wettelijke taken bij, zoals registratie en beoordeling van de Wkb-meldingen. Hieronder vallen onder andere bouwmeldingen, gereed meldingen en informatieverstrekking van de start en einde van bouwwerkzaamheden. Voor de invoering en de uitvoering van de wet wordt via deze decentralisatie uitkering geld beschikbaar gesteld.

Decentralisatie Uitkering Weerbaar Bestuur/Veilig wonen

De veiligheid van decentrale bestuurders is een vereiste voor het goed functioneren van het openbaar bestuur. Per 1 oktober 2023 wordt de werkgeversverantwoordelijkheid voor hun veiligheid daarom geëxpliciteerd met een wijziging van de Regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers. Ten behoeve van een veilige woonplek krijgen decentrale bestuurders een beveiligingsadvies op maat aangeboden. Bij de advisering zal een breder pakket van preventieve maatregelen worden gehanteerd, waaronder fysieke, elektronische en digitale maatregelen. Gemeenten dienen op basis van de nieuwe regeling het beveiligingsadvies altijd over te nemen en de uitvoering van de veiligheidsmaatregelen te bekostigen. Vanuit het programma Weerbaar Bestuur wordt hier een tegemoetkoming tegenover gesteld voor de periode 2023-2026.

Septembercirculaire

De financiële gevolgen van de septembercirculaire kunnen van groot belang zijn voor deze begroting. Door de stijging van de accressen, het eerder invoeren van de opschalingskorting, de ontwikkeling van de uitkeringsbasis en aanpassingen van de maatstaven of het niet toekennen van eerder toegezegde extra gelden voor Jeugdzorg ontstaan in alle jaren grote verschillen. Het is dit jaar niet gelukt de septembercirculaire in deze begroting te verwerken. Via een kennisgeving zal de gemeenteraad nog voor de begrotingsbehandeling op de hoogte worden gesteld van de financiële gevolgen. De septembercirculaire zal in de Najaarsnota worden verwerkt.

Beleggingen

Betreft het rendement van deelname in maatschappelijk kapitaal van instellingen en ondernemingen. Het productie- en leveringsbedrijf van de Nuon is verkocht. Het netwerkbedrijf van de Nuon is niet verkocht en heeft de naam Alliander gekregen.

Overige Algemene Dekkingsmiddelen

Dit gaat om de rente interne financiering. Specifiek om de rente die we nu nog bijschrijven op de voorzieningen.

Onvoorzien

Deze post dient ter dekking van de in de loop van het begrotingsjaar optredende onvoorziene, onvermijdbare en onuitstelbare niet geraamde uitgaven. Dit budget is niet per programma verdeeld, maar als totaalpost in de begroting opgenomen. Voor 2025 is geen bedrag geraamd.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 zijn gemeenten voor een aantal activiteiten, zoals de grondexploitatie, vennootschapsbelastingplichtig. Voor de jaren tot en met 2021 is inmiddels een definitieve aanslag ontvangen. De aangifte voor het jaar 2022 is in april 2024 verstuurd. De aangifte kwam uit op een resultaat van € 59.458. Verwacht wordt dat de aangifte over het jaar 2023 in de tweede helft van 2024 wordt verstuurd. Hiervoor is door de belastingdienst uitstel verleend tot 1 mei 2025.

Beleidsbegroting - Paragrafen

Paragraaf 1	Lokale heffingen
Paragraaf 2	Weerstandsvermogen en Risicobeheersing
Paragraaf 3	Onderhoud Kapitaalgoederen
Paragraaf 4	Financiering
Paragraaf 5	Bedrijfsvoering
Paragraaf 6	Verbonden partijen
Paragraaf 7	Grondbeleid
Paragraaf 8	Rechtmatigheid
Paragraaf 9	Duurzaamheid

Paragraaf 1 Lokale heffingen

1.1 Algemeen

Deze paragraaf bevat informatie over gemeentelijke belastingen. De gemeentelijke belastingen zijn te onderscheiden in drie typen belastingen. De algemene belastingen, de bestemmingsheffingen en de retributies. Na de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds zijn dit de belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente. Het aandeel van de gemeentelijke belastingen in het totaal van de inkomsten op basis van de begroting 2025 is 25%.

Algemene belastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten ten goede komen aan de algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten van deze belastingen niet voor een specifiek en wettelijk bepaald doel maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen mogen worden ingezet. De onroerende-zaakbelastingen (hierna: OZB), en de toeristenbelasting behoren tot deze categorie. De reclamebelasting feitelijk ook maar daar is in de gemeente Duiven wel een specifiek doel aan gekoppeld.

Bestemmingsheffingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Onder deze categorie vallen de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Retributies zijn belastingen die worden geheven als er door of namens de gemeente een specifiek product of een specifieke dienst wordt verleend. De leges, de lijkbezorgingsrechten en de marktgelden behoren tot deze categorie.

Voor bestemmingsheffingen en retributies geldt dat er geen winst mag worden gemaakt. De opbrengst mag daarom niet hoger zijn dan de kosten die worden gemaakt om het product of de dienst te verlenen.

In de gemeente Duiven worden diverse belastingen geheven, te weten OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing, toeristenbelasting, reclamebelasting en rechten (o.a. leges).

1.2 Belastingopbrengsten

In onderstaand overzicht zijn de geraamde belastingopbrengsten voor het jaar 2025 opgenomen. De geraamde opbrengsten voor 2024 zijn ter vergelijking bijgevoegd.

	Begroting 2025	Begroting 2024
OZB	7.429.348	6.725.107
Afvalstoffenheffing	3.479.433	3.066.641

	Begroting 2025	Begroting 2024
Rioolheffing	2.439.051	2.848.737
Toeristenbelasting	168.833	168.833
Reclamebelasting	61.500	62.250
Lijkbezorgingsrechten	194.168	60.000
Marktgelden	45.321	2.639
Leges omgevingsvergunning	796.668	785.971
Leges	362.242	360.173
Huuropbrengst sport	258.472	256.494
Totaal	15.239.716	13.334.803

Bedragen in €

1.3 Ontwikkeling tarieven

De inwoners van de gemeente krijgen jaarlijks een aanslag gemeentelijke belastingen. Voor de beoordeling van de lastendruk zijn de tarieven dan ook van groot belang.

De ramingen en de tarieven in de voorcalculaties zijn gebaseerd op de tarieven 2024. Een voorstel tot aanpassing van de tarieven vindt plaats in de financiële begroting. Bij aanpassing van de tarieven zal kritisch worden beoordeeld in hoeverre tariefstijging plaats dient te vinden. Daarbij wordt steeds een efficiënte en klantgerichte uitvoering van diensten en producten nagestreefd.

Uitzonderingen hierop zijn de ramingen voor afvalstoffenheffing, rioolheffing, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges omgevingsvergunning. Deze ramingen zijn gebaseerd op de geraamde kosten voor 2025 en de berekende tarieven voor 2025. Er is voor deze werkwijze gekozen omdat het voor genoemde heffingen en rechten noodzakelijk is om de kostendekkendheid voor 2025 te bepalen. Het is namelijk wettelijk niet toegestaan dat deze heffingen en rechten meer dan kostendekkend zijn.

Naast kostenontwikkelingen (bijvoorbeeld inzameling- en verwerkingsprijzen afval) wordt normaal gesproken uitgegaan van een indexering van de tarieven 2024 met 3,45% voor loon- en prijsontwikkelingen overeenkomstig het percentage BBP (Bruto Binnenlands Product) uit de meicirculaire gemeentefonds 2024 (voor 2026 3,18%, voor 2027 2,6% en voor 2028 2,5%).

Verder wordt het uitgangspunt gehanteerd dat afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges omgevingsvergunning en leges kostendekkend zijn. Voor lijkbezorgingsrechten en marktgelden is het uitgangspunt om zoveel mogelijk kosten te verhalen.

Hieronder zijn de belastingtarieven voor het jaar 2025 vermeld. In het overzicht zijn, ter vergelijking, de tarieven voor 2024 opgenomen. De tarieven van de rechten, waaronder de leges en tarieven huur sportaccommodaties zijn divers. Daarom zijn deze tarieven niet opgenomen in het overzicht.

Belastingsoort	Tarief 2025	Tarief 2024
OZB eigenarenbelasting:		
- woningen, % van vastgestelde waarde	0,1117	0,1030
- niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,2109	0,1945
OZB gebruikersbelasting niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1615	0,1489
Afvalstoffenheffing vastrecht	244,21	208,36
Afvalstoffenheffing variabel:		
- per lediging 140 liter container restafval	8,61	8,61
- per lediging 240 liter container restafval	15,33	15,33
- per storting ondergrondse container	2,41	2,41

Rioolheffing, per m3	1,94	1,88
Toeristenbelasting:		
- hotel, hostel, pension en B&B	2,00	2,00
- kampeerterrein en camperplaats	1,10	1,10
Reclamebelasting, Centrum Duiven	750,00	750,00

Bedragen in €

In de meicirculaire 2024 is aangegeven dat er een landelijk gemiddelde waardestijging van 3,5% voor woningen en 1,25% voor niet-woningen wordt verwacht. De gemiddelde waardestijgingen voor Duiven zijn nog niet bekend. Daarom is voor de berekening van de OZB-tarieven 2024 uitgegaan van de oude Duivense waarden. Alle OZB-tarieven worden nog herzien op basis van de daadwerkelijke waardeontwikkeling in de gemeente Duiven. Een wijzigingsvoorstel hiertoe wordt in december 2024 aan de gemeenteraad voorgelegd.

1.4 Regelgeving

Gemeenten kennen een gesloten belastingstelsel. Dit betekent dat een gemeente een belasting alleen kan heffen als een wet daar nadrukkelijk de bevoegdheid toe geeft. Het beleid betreffende de gemeentelijke belastingen is opgenomen in landelijke wet- en regelgeving.

De belastingtarieven zijn opgenomen in onderstaande belastingverordeningen.

- "Verordening onroerende-zaakbelastingen 2025".
- "Verordening afvalstoffenheffing 2025".
- "Verordening rioolheffing 2025".
- "Verordening toeristenbelasting 2025".
- "Verordening reclamebelasting 2025".
- "Verordening lijkbezorgingsrechten 2025".
- "Verordening marktgelden 2025".
- "Verordening leges omgevingsvergunning 2025".
- "Legesverordening 2025".

In de verordeningen zijn verder bepalingen opgenomen ter uitvoering van de heffing en de invordering van gemeentelijke belastingen.

1.5 Beleidsvoornemen

Onroerende-zaakbelastingen

Onroerende-zaakbelastingen bestaan uit een eigenaren- en een gebruikersbelasting. De belastingen worden geheven van eigenaren en gebruikers van onroerende zaken. Voor woningen wordt alleen een eigenarenbelasting geheven. In 2024 worden alle onroerende zaken in de gemeente Duiven voorzien van een nieuwe WOZ-waarde naar waardepeildatum 1 januari 2024. Deze nieuwe WOZ-waarden gelden voor het jaar 2025 en vormen de grondslag voor de berekening van de aanslagen OZB.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. De financiële verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds over gemeenten. De Algemene Uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen en ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken. Gemeenten met veel waardevol onroerend goed ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van woningen wordt 80% meegerekend en van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop wordt het zogenaamde rekentarief toegepast. Dit rekentarief is globaal afgeleid van het gemiddelde landelijke OZB-tarief.

Het resulterende bedrag wordt gekort op de Algemene Uitkering van de betreffende gemeente. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft geen enkel effect op deze aftrekpost. De rekentarieven zijn door het Rijk aangepast aan de landelijke waardeontwikkeling. De rekentarieven voor 2024 zijn 0,0914% voor OZB woningen eigenaren, 0,3079% voor OZB niet-woningen eigenaren en 0,2342% voor OZB niet-woningen gebruikers. Bij de opbrengst is er al met 5% extra verhoging al rekening mee gehouden.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing is een kostendeekkende heffing. Loon- en prijsstijgingen alsmede (vervangings-)investeringen hebben invloed op de tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt in een vastrecht en een variabel tarief per lediging van de container voor restafval of per storting in een ondergrondse container. Voor 2025 wordt bij een 140-liter container voor restafval wordt uitgegaan van een gemiddelde van 8 ledigingen per jaar, voor een 240-liter container gemiddeld 10 ledigingen per jaar en een gemiddelde van 28 stortingen per jaar. De kosten van kwietschelding zijn in de tarieven afvalstoffenheffing verdisconteerd.

Afvalstoffenheffing is een kostendeekkende heffing. Voor 2025 is er sprake van een stijging van de inzamel- en verwerkingskosten door, stijging van o.a. brandstofprijzen, hoge inflatie/indexering en verwerkingskosten. Verder zorgt de samenwerking met de nieuwe afvalinzamelaar Circulus voor een kostenstijging o.a. door frictiekosten en de gewenste professionalisering en dienstverlening. Er is nu gekozen om de stijging alleen in de tarieven van het vastrecht te verwerken. De variabele tarieven oftewel het tarief per lediging worden gehandhaafd op het niveau van 2024. Dit om het risico op vervuiling van andere afvalfracties, afvaltoerisme, dumping en kosten voor het opruimen te verkleinen. Minder aanbiedingen levert minder inkomsten op. Met de huidige variabele tarieven voor het aanbieden van de restafvalcontainer worden inwoners al gestimuleerd tot het scheiden van afval.

Rioolheffing

Rioolheffing is een kostendeekkende heffing. Het tarief wordt geheven per m³ waterverbruik. Het tarief wordt voor het jaar 2025 niet verhoogd voor de investeringen vanuit het WaterTakenPlan. De tarieven worden alleen aangepast met de voor 2025 verwachte inflatie van 3,45%.

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting wordt geheven op overnachtingen in verblijfsaccommodaties in de gemeente. Voor campingshouders geldt een lager tarief voor overnachtingen dan voor hotels en bed and breakfast accommodaties. De belasting wordt geheven op basis van het aantal overnachtingen. In Duiven werd het toeristenbelasting tarief jaarlijks minimaal verhoogd met het indexcijfer. Dit bedrag werd na de verhoging afgerond op € 0,05. De Liemerse Ambassade voert de Liemers Economische Visie uit. Het tarief van de toeristenbelasting is een onderdeel hiervan. Het streven is éénzelfde tarief voor toeristenbelasting in de Liemers. Aangezien de gemeente Duiven van de deelnemende gemeenten het hoogste toeristenbelasting tarief hanteert, is er in de Voorjaarsnota 2021 besloten om het tarief voorlopig te bevriezen. Dit betekent dat voor de komende jaren geen inflatiecorrectie zal worden toegepast. Het tarief voor 2025 is dan ook niet verhoogd en blijft dus gelijk aan het tarief voor 2024.

Reclamebelasting

Reclamebelasting wordt geheven voor het hebben van reclame-uitingen in het Duivense centrum. Het verzoek tot het heffen van de belasting komt van de centrumondernemers (OCD). Het doel van OCD is het probleem van freeriders uit te bannen en daardoor extra financiële middelen te genereren om het centrum van Duiven aantrekkelijker te maken voor bezoekers en winkelend publiek. Daarvoor is de Stichting Promotie Centrum Duiven in het leven geroepen. De belasting wordt geheven door de gemeente en komt, na aftrek van de perceptiekosten, in de vorm van een subsidie ter beschikking van de stichting. In de tussen de gemeente en de stichting gesloten overeenkomst is vastgelegd waar de gelden voor kunnen worden aangewend. In overleg met de

stichting is een gelijkblijvend tarief voor de reclamebelasting bepaald. Het tarief voor 2025 is dan ook niet verhoogd en blijft dus gelijk aan het tarief voor 2024.

Lijkbezorgingsrechten

Lijkbezorgingsrechten zijn rechten die worden geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Het uitgangspunt is dat er zoveel mogelijk kosten worden verhaald. De tarieven worden aangepast met de voor 2025 verwachte inflatie van 3,45%. In het kader van de bezuinigingsvoorstellen is ervoor gekozen om 100% kostendekkende tarieven te hanteren voor 2025. De nieuwe tarieven worden in december 2024 aan de gemeenteraad voorgelegd.

Marktgelden

Marktgelden worden geheven voor het uitstallen van goederen of verkoopwaren tijdens de wekelijkse markt op de daarvoor aangewezen plaatsen en tijden en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de wekelijkse markt. Het aantal ingenomen strekkende meters bepaalt de tarieven. Het uitgangspunt is dat er zoveel mogelijk kosten worden verhaald. Bij de behandeling van de voorjaarsnota is er aangegeven dat de marktgelden 100% gaan worden. Dit voorstel is niet in de opbrengsten verwerkt. Op dit moment loopt er een onderzoek of er op een andere manier een invulling gegeven kan worden aan de markt.

Leges omgevingsvergunning

Leges omgevingsvergunning betreft leges die de gemeente kan heffen voor aanvragen in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Er is gekozen voor het toepassen van kruissubsidiëring. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan het hoger vaststellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten (bijvoorbeeld dakkapellen) laag te kunnen houden. Het uitgangspunt is dat de tarieven kostendekkend zijn. De tarieven worden aangepast met de voor 2025 verwachte inflatie van 3.45%.

Leges

Leges zijn rechten die worden geheven voor het door de gemeente verrichten van diensten. De diensten zijn opgenomen in de tarieventabel behorende bij de verordening. Het uitgangspunt is dat de tarieven kostendekkend zijn. De tarieven worden aangepast met de voor 2025 verwachte inflatie van 3.45%.

Tarieven binnensportaccommodaties

De tarieven worden aangepast met de voor 2025 verwachte inflatie van 3,45%.

1.6 Kostendekkende tarieven

Hieronder staan de lasten- en batenoverzichten van de kostendekkende tarieven. Er is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van de tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Dit is gedaan voor de tarieven van de belastingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn. Voor legestarieven, anders dan leges omgevingsvergunning, zijn de berekeningen niet gemaakt. Dit zal gebeuren bij de begroting voor het jaar 2026.

Afvalstoffenheffing

TV2.1 Reiniging openbaar gebied (33% van de kosten)	128.113		
TV2.1 Doorbelasting 1Stroom openbaar gebied (33% van de kosten)	50.307		
TV7.3 Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	86.146		
TV7.3 Kosten Circulus	2.151.967		
TV7.3 Opbrengsten huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	-230.983		

TV7.3 Doorbelasting 1Stroom	786.383		
TV7.3 Afvalaanbiedstation	93.646		
TV7.3 Opbrengsten afvalaanbiedstation	-233.960		
TV7.3 Lasten heffing en invordering	11.881		
TV2.1 BTW	25.295		
TV7.3 BTW	476.339		
TV7.3 Kwijtschelding	104.300		
TV7.3 Oninbaar/leegstand	30.000		
Totale lasten		3.479.433	
TV7.3 Opbrengst belastingen			
Totale baten		3.479.433	
Dekking			100%

Bedragen in €

Rioolheffing

TV 2.1 Gemeentelijke rioleringssysteem	20.000		
TV 2.1 te compenseren BTW	4.200		
TV 2.1 Wegen	20.000		
TV 2.1 te compenseren BTW	4.200		
TV 7.2 Riool	869.286		
TV7.2 Doorbelasting 1Stroom	640.495		
TV7.2 Rioolgemalen en randvoorzieningen	495.069		
TV7.2 Lasten heffing en invordering	30.386		
TV7.2 te compenseren BTW	544.299		
TV7.2 onttrekking aan voorziening	-178.315		
Totale lasten		2.439.051	
TV7.2 Baten rioolheffing			
Totale baten		2.439.051	
Dekking			100%

Bedragen in €

Lijkbezorgingsrechten

TV7.5 Begraafplaatsen	59.112		
TV7.5 Doorbelasting 1stroom	157.856		
Totale lasten		216.968	
TV7.5 Overige leges			
Totale baten		194.663	
Dekking			90%

Bedragen in €

Marktgelden

TV3.3 Kosten markten	3.933		
TV3.3 Doorbelasting 1Stroom	42.113		
Totale lasten		46.046	
TV3.3 Opbrengst marktgelden	2.730		
Totale baten		2.730	
Dekking			6%

Bedragen in €

Leges omgevingsvergunning

TV8.3 Kosten omgevingsvergunning	47.030		
----------------------------------	--------	--	--

TV8.3 BTW	9.876		
TV1.1 Kosten omgevingsvergunning	56.906		
TV8.3 Doorbelasting 1Stroom	738.022		
Totale lasten		794.928	
TV8.3 Opbrengst omgevingsvergunning			
Totale baten	796.668		
Dekking		794.928	100%

Bedragen in €

1.7 Lokale lastendruk

In de begroting 2025 wordt een lastendrukstijging voorzien van 8,4%. In onderstaande overzichten zijn, onder andere, de voornaamste lasten voor een gemiddeld huishouden in het jaar 2024 op een rij gezet, waarbij de procentuele stijging ten opzichte van het jaar 2024 is weergegeven. Hierbij is de gemiddelde WOZ-waarde van Duiven voor het jaar 2024 gehanteerd.

Aannames

Gemiddelde WOZ-waarde woning	€ 354.000
Ledigingen 140-liter container restafval	8 keer
Waterverbruik gezin (vier personen)	140 m3

Ontwikkeling lastendruk

	2022	2023	2024	2025	Ontwikkeling t.o.v 2024
OZB-eigenaar	415,07	448,16	364,62	395,43	8,5%
Afvalstoffenheffing	219,00	227,76	277,24	313,09	12,9%
Rioolheffing	250,60	260,40	263,20	272,28	3,7%
Totaal	904,67	936,32	905,06	979,67	8,4%

Bedragen in €

OZB is gerekend met 5% extra verhoging ten opzichte van 2024.

Meerjarige ontwikkeling lastendruk

	2025	2026	2027	2028
OZB-eigenaar	395,43	408,01	418,61	429,08
Afvalstoffenheffing	313,09	321,88	330,25	338,51
Rioolheffing	272,28	280,94	288,24	295,45
Totaal	979,67	1.010,82	1.037,11	1.063,03
Stijgingspercentage t.o.v. voorgaand jaar	8,4	3,18	2,6	2,6

Bedragen in €

Vergelijking lastendruk per inwoner binnen Gelderland

	2020	2021	2022	2023	2024
Gemeente Duiven	419,00	449,00	465,00	469,00	476,00
Liemerse gemeenten (incl. Duiven)*	410,00	446,00	458,00	470,00	499,00
Gemeente Westervoort	380,00	422,00	436,00	452,00	484,00
Gemeente Zevenaar	430,00	468,00	474,00	489,00	537,00

	2020	2021	2022	2023	2024
Gelderland (incl. Duiven)	441,00	463,00	472,00	494,00	528,00

Bedragen in €

* Liemerse gemeenten: Duiven, Westervoort en Zevenaar.

Bron: Provincie Gelderland, afd. KOB/IBT. Zie hiervoor de tabel Belastingdruk totaal per inwoner.

Bij de lastendruk worden de volgende opmerkingen gemaakt. Het is voor de afvalstoffenheffing lastig een vergelijk te maken aangezien iedere gemeente een eigen systeem heeft van tariefberekening. Voor wat betreft de rioolheffing worden er in Duiven, in tegenstelling tot andere gemeenten, bedragen gereserveerd voor toekomstig onderhoud aan de rioleringstelsels. Deze bedragen worden verdisconteerd in het tarief rioolheffing. Hierdoor ontstaat een vertekend beeld bij de bepaling van de lastendruk.

1.8 Kwijtschelding

De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van gemeentelijke heffingen te verlenen. In de gemeente Duiven kan door belastingplichtigen (particulieren en zzp'ers) kwijtschelding worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing vastrecht, de afvalstoffenheffing ledigingen/stortingen (maximaal 8 ledigingen 140-liter container, of maximaal 10 ledigingen van 240-liter container, of maximaal 28 stortingen) en zeer incidenteel onroerende-zaakbelastingen (eigenaren woningen). Kwijtschelding wordt verleend op basis van 100% van de bijstandsnorm, waarbij tevens een vermogenstoets plaatsvindt. Ligt het netto besteedbare inkomen op of onder het bijstandsniveau, dan wordt volledige kwijtschelding verleend. Bij een gering hoger inkomen kan sprake zijn van een gedeeltelijke kwijtschelding. In al deze gevallen zal het beschikbare vermogen beneden de toegestane norm moeten liggen. Voor 2025 wordt rekening gehouden met een totaalbedrag van € 105.400 voor kwijtscheldingen. Hieronder is de splitsing van de kwijtschelding naar belastingsoort weergegeven.

	Begroting 2025	Begroting 2024
Afvalstoffenheffing	104.300	110.000
Onroerende-zaakbelastingen eigenaren woningen	1.000	1.000

Bedragen in €

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate een gemeente in staat is tegenvallers op te vangen. Het bestaat uit twee componenten, de risico's en de weerstandscapaciteit. Door een goed inzicht in het weerstandsvermogen kan voorkomen worden dat elke financiële tegenvaller onmiddellijk dwingt tot bezuinigingen.

Er zijn twee soorten weerstandsvermogen, statisch en dynamisch weerstandsvermogen. Als het weerstandsvermogen betrekking heeft op een specifiek jaar spreekt men van statisch weerstandsvermogen. Gaat het om het weerstandsvermogen op middellange termijn, dan spreekt men van dynamisch weerstandsvermogen. De gemeente Duiven kiest ervoor om de focus op het dynamische weerstandsvermogen te leggen.

Hieronder wordt eerst de weerstandscapaciteit van de Gemeente Duiven toegelicht, waarna de risico's in kaart gebracht worden. Aan het einde van de paragraaf wordt het weerstandsvermogen bepaald. Om deze in een context te plaatsen, worden vervolgens de kengetallen weergegeven.

Weerstandscapaciteit

Er wordt onderscheid gemaakt in de structurele en incidentele weerstandscapaciteit, vergelijkbaar met de verschillen binnen het weerstandsvermogen. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de resterende belastingcapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve, onbestemde reserves en stille reserves.

Structurele weerstandscapaciteit

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is te berekenen door de maximaal mogelijke belastingopbrengst te verminderen met de huidige belastingopbrengst. Berekening van de onbenutte belastingcapaciteit kan beperkt blijven tot de onroerende-zaakbelastingen (OZB), aangezien andere heffingen in principe kostendekkend zijn. Deze heffingen mogen niet verhoogd worden of het is niet realistisch deze te verhogen.

Er is geen wettelijk maximum voor de OZB. Als referentie voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit maken we de vergelijking met artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet (Fvw) en het hierin gegeven tarief. Dit tarief wordt berekend door 120% te nemen van het gemiddelde tarief van twee jaar geleden. Het tarief wordt jaarlijks in de meicirculaire meegedeeld aan de gemeente via de meicirculaire. Voor 2025 is het percentage vastgesteld op 0,1595% van de WOZ-waarde. Het gemiddelde tarief van gemeente Duiven ligt onder het artikel 12 Fvw tarief. Op basis van deze vergelijking is er in 2025 een vrije ruimte van € 1.361.059. In 2024 was de vrije ruimte € 2.108.185.

Berekening onbenutte capaciteit

	Geraamde opbrengsten 2025	Opbrengsten obv artikel 12	Onbenutte capaciteit 2025
OZB woningen (eigenaren)	4.271.823	6.099.680	1.827.857
OZB niet-woningen (eigenaren)	1.876.107	1.418.630	-457.477
OZB niet-woningen (gebruikers)	1.281.418	1.272.097	9.321
Totaal	7.429.348	8.790.407	1.361.059

Bedragen in €, excl. oninbaarheid en leegstand

De conclusie van het bovenstaande is dat de Duivense tarieven onder het artikel 12 tarief liggen. Aanpassing naar het artikel 12 tarief schept een budgettaire ruimte van € 1.361.059.

Incidentele weerstandscapaciteit

Stille reserves

Stille reserves zijn bezittingen die beneden de marktwaarde in de boeken staan en die zonder bezwaar direct te verkopen zijn. De gemeente bezit geen panden en gronden waar stille reserves op rusten. De gemeente bezit een klein aantal aandelen die voor de aanschafprijs in de balans staan. Dat zijn aandelen van Vitens, de BNG en Alliander. Deze aandelen mogen niet verkocht worden. De conclusie is daarom dat de gemeente geen stille reserves heeft.

Algemene Reserve

Stand Algemene Reserve

	Stand
Stand per 1 januari 2024	18.555
Stortingen 2024	1.698
Onttrekkingen 2024	-4.098
Stand per 31 december 2024	16.155
Stortingen 2025	0
Onttrekkingen 2025	-4.289
Prognose stand per 31 december 2025	11.867

Bedragen x € 1.000

Omvang incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is bedoeld om ondanks tegenvallers het beleid te kunnen handhaven. Bestemmingsreserves zijn gevormd om een bepaald doel te realiseren en zijn dus onderdeel van het beleid en geen onderdeel van de weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit

Structureel:	
Onbenutte belastingcapaciteit	1.361
Incidenteel:	
Algemene Reserve	11.867
Totaal	13.228

Bedragen x € 1.000

Risico's

De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen moeten materieel zijn en niet op andere wijze zijn af te dekken. Denk hierbij aan het treffen van een voorziening, het vormen van een reserve, het afnemen van een verzekering of het nemen van beheersmaatregelen.

Er wordt een schatting gemaakt van de kans dat een risico zich voordoet en de financiële impact die dit zal hebben. Dat is per definitie een subjectieve beoordeling. Om die onzekerheid nadrukkelijk tot uitdrukking te brengen, wordt gewerkt met minimum- en een maximumwaarden.

Kans	Score	Kansscore
Komt gemiddeld meermalen per jaar voor	5	100%
Komt gemiddeld eenmaal per jaar voor	4	80%
Komt gemiddeld eenmaal per twee jaar voor	3	60%
Komt gemiddeld eenmaal per vijf jaar voor	2	40%
Komt gemiddeld minder dan eenmaal per vijf jaar voor	1	20%

In de navolgende inventarisatie zijn de risico's in vier categorieën verdeeld:

- Risico's van de bedrijfsvoering.
- Risico's op eigendommen.
- Aansprakelijkheidsrisico's.
- Financiële risico's.

Risico's van de bedrijfsvoering

a. Apparaatskosten Grondexploitatie

Het aandeel door te belasten ambtelijke uren vanuit 1Stroom aan de grondexploitaties zal op termijn afnemen indien op de nog op te starten woningbouwlocaties gekozen wordt voor een inactieve exploitatie. Op korte termijn is er nog een opgave als het gaat om uitgifte van bedrijventerreinen.

Minimum: 2 fte	€ 160.000
Maximum: 4 fte	€ 320.000
Kansscore: 3	60%
Gemiddeld:	€ 144.000

b. Deskundigheid personeel

Er wordt binnen de organisatie van 1Stroom bewust gewerkt aan de kwaliteit van het personeel. Jaarlijks zijn er opleidingsfaciliteiten beschikbaar.

Minimum:	€ 10.000
Maximum:	€ 50.000
Kansscore: 1	20%
Gemiddeld:	€ 6.000

c. Cyberbeveiligingsrisico

NIS2 betekent een wettelijke verplichting voor gemeenten om passende en evenredige maatregelen te nemen om cyberbeveiligingsrisico's te beheersen. Vooralsnog is er nog geen concrete datum wanneer de richtlijn geldt. Tot die tijd conformeren wij ons aan de richtlijnen van de BIO zoals voorgeschreven door de VNG en bereiden we ons intern voor op eisen die NIS2 van ons verwacht. Hierbij komt als extra risico dat er momenteel door geen enkele gemeente een passende en betaalbare cyberverzekering en dus vangnet gesloten kan worden. Hierdoor dienen we een bedrag in de begroting te reserveren om de kosten van mogelijke cyberincidenten en de gevolgen hiervan op te kunnen vangen.

Minimum:	€ 0
Maximum:	€ 4.000.000
Kansscore: 1	20%
Gemiddeld:	€ 400.000

d. Wachtgeld ambtenaren

Op dit moment is er geen sprake van wachtgeld binnen de ambtelijke organisatie van 1Stroom. Ambtenaren hebben echter in bepaalde gevallen recht op wachtgeld.

Minimum: 1 fte	€ 70.000
Maximum: 2 fte	€ 140.000
Kansscore: 3	60%
Gemiddeld:	€ 63.000

e. Bovenformatieven

Op dit moment is er geen sprake van boventallig personeel.

Minimum: 0 fte	€ 0
Maximum: 1 fte	€ 70.000
Kansscore: 2	40%
Gemiddeld:	€ 14.000

f. Vennootschapsbelasting (VPB)

Overheidslichamen zijn met ingang van 1 januari 2016 belastingplichtig voor de VPB. Duiven loopt hierdoor het risico om belasting te gaan betalen over de fiscale winst die zij in enig jaar behaalt. Vooraf is moeilijk in te schatten wat de belastingclaim zal zijn in enig jaar. Die claim is sterk afhankelijk van de interpretatie van de fiscus alsmede het verloop van baten en lasten op specifieke onderdelen. Voor een VPB claim is nu nog geen budget opgenomen in onze begroting.

Minimum:	€ 0
Maximum:	€ 500.000
Kansscore: 1	20%
Gemiddeld:	€ 50.000

g. Algemene risico's

Bij de risico-inventarisatie gaat het om risico's met een materieel belang. Dat neemt niet weg dat veel kleine risico's samen toch een substantieel bedrag kunnen worden. Daarom is in de kwantificering een bedrag opgenomen voor algemene risico's. Daarbij wordt uitgegaan van de norm van 6% van de Algemene Uitkering en de belastingcapaciteit die door de toezichthouder wordt gehanteerd voor de vrij aanwendbare reserve. Een negatief jaarrekeningresultaat zal moeten worden opgevangen door dit algemene risico.

Minimum: 6% Algemene Uitkering/Belastingcap.	€ 2.846.000
Maximum:	€ 2.846.000
Kansscore: 5	100%
Gemiddeld:	€ 2.846.000

h. Renterisico

Het gaat hier om het risico op stijging van de rentekosten. De rente is op dit moment al aan het stijgen. Dat geldt voor zowel de korte als de lange rente. Een verdere stijging na 2023 is niet uit te sluiten. Doordat de liquiditeitsprognose aangeeft dat er voorlopig geen geld hoeft te worden aangetrokken is het risico beperkt. Het risico wordt geschat op 0% tot 4% van € 10 miljoen.

Minimum: 0% van € 10 mln	€ 0
Maximum: 4% van € 10 mln	€ 400.000
Kansscore: 3	60%
Gemiddeld:	€ 120.000

Risico's op eigendommen

a. Grondexploitatie

Inleiding

De actieve grondexploitatie is voor de gemeente een bedrijfsmatig proces, dat zich over de langere termijn voltrekt. Kenmerkend is het doen van omvangrijke voorinvesteringen die later in de tijd vooral door gronduitgifte worden terugverdiend. Gelet op de planperiode (einddatum van het langstlopende complex is ultimo 2026) en de geprognosticeerde omzetten zijn aan het exploiteren van gronden risico's verbonden. Te onderscheiden zijn:

- Algemene economische risico's.
- Projectgebonden risico's.

Uitgangspunt is dat de risico's zoals nu gepresenteerd, worden meegenomen in het gemeentelijk weerstandsvermogen. Hierna worden deze "bedrijfsrisico's" beschreven en nader gekwantificeerd. Bij de kwantificering wordt ook betrokken de mate waarin zich een eventueel risico kan voordoen.

Algemene economische risico's

Vooraf bij het in exploitatie nemen van redelijk omvangrijke uitleg- en uitbreidingslocaties loopt de gemeente vanwege de relatief lange looptijd en hoge omzetten financiële risico's.

In het algemeen zijn aan het exploiteren van ruimtelijke plannen de volgende risico's verbonden:

- De uitgifte van bouwgronden start later, terwijl de voorinvesteringen al wel (deels) zijn gedaan. De fasering van de investeringen en opbrengsten in de tijd verlopen niet volgens oorspronkelijke inschatting/planning waardoor er renteverliezen optreden.
- Er dient zich een rentestijging aan, die niet kan worden gecompenseerd door een verhoging van de opbrengsten uit grondverkoop.

Een deel van deze risico's (o.a. de rentebijbeschrijving op de boekwaarde) is niet of nauwelijks beïnvloedbaar. De overige risico's zijn enigszins beïnvloedbaar door het bepalen van de investering- en uitgiftemomenten.

Uit bedrijfseconomisch oogpunt is het verstandig om uit te gaan van een "reëel en behoedzaam scenario", dat zich kenmerkt door de volgende zaken:

- Een stijging van het rentepercentage met 1,0 procentpunt.
- Stagnering in de gronduitgifte met twee jaar in de bedrijventerreinen, De Timp en het VCD.
- Inflatie blijft hoog (gemiddeld 5% over rest looptijd).

Projectgebonden risico's

Hierna worden de specifiek projectgebonden risico's van de in exploitatie genomen gronden nader toegelicht en waar mogelijk gekwantificeerd.

Toereikendheid plankostenbudgetten

Het is reëel te veronderstellen dat er een risico bestaat dat noodgedwongen programmawijzigingen optreden. Ook kan sprake zijn van langere doorlooptijden van de in exploitatie genomen complexen. De ervaring leert dat er hierdoor een reële kans is dat in de complexen geraamde plankostenbudgetten niet toereikend zijn.

Bodem- en/of grondwaterverontreiniging en archeologische bodemschatten

In het traject van het opstellen van een ontwerp-bestemmingsplan wordt uitvoerig onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de bodem en het grondwater. Voor aangetroffen verontreinigingen worden de saneringskosten in de calculaties meegenomen. Er is echter bepaald geen zekerheid dat alle te saneren verontreinigingen bekend zijn. Hetzelfde geldt voor de mogelijke aanwezigheid van behoudenswaardige archeologische bodemschatten.

Vitaal Centrum Duiven

Voor het Vitaal Centrum Duiven is een keuze gemaakt ten aanzien van de programmatische invulling van drie laatste ontwikkellocaties in het centrum van Duiven. Deze keuzes zijn verwerkt.

Doordat deze ontwikkelingen een lange tijdsperiode in beslag nemen, zijn hier ook risico's mee gemoeid. Bij de risicobepaling voor het project Vitaal centrum Duiven is het volgende meegenomen bij de berekening van het risico:

- Ontoereikend plankostenbudget grex-complexen
- Bodem-/grondwaterverontreiniging/ archeologie
- Grondwaarde Vitaal Centrum Duiven Elshofpassage 22a
- Twee jaar vertraging gronduitgifte Vitaal Centrum Duiven

Op basis van de bovengenoemde risico's is per project een analyse gemaakt. Hierbij is onderscheid gemaakt in de algemene risico's en de projectgebonden risico's.

Uit de onderstaande tabel blijkt dat de risico's het grootst zijn door een rentestijging.

Daartegenover staat een positief risico bij Innofase. Het is bij de bedrijventerreinen mogelijk dat er een hogere opbrengst wordt gerealiseerd dan waar nu rekening mee wordt gehouden. Onderaan de streep blijft er een financieel risico staan van € 251.606.

Tabel risico's grondexploitatie

	Min. risico	Max. risico	Kans	Gewogen max. risico	Gewogen gem. risico
Algemene risico's					
Rentestijging (+1%)	0	467.035	80%	373.628	186.814
Inflatie blijft hoog (gemiddeld 5% over rest looptijd)	0	168.319	60%	100.991	50.496
Twee jaar vertraging gronduitgifte	0	476.919	60%	286.151	143.076
Projectgebonden risico's					
Ontoereikend plankostenbudget grex-complexen	0	232.000	80%	185.600	92.800
Bodem-/grondwaterverontreiniging/ archeologie	0	100.000	60%	60.000	30.000
Grondwaarde VCD Elshofpassage 22a	0	200.000	80%	160.000	80.000
Grondprijs hoger bij inschrijving tender	0	-1.798.128	40%	-719.251	-359.626
Vertraging restwerkzaamheden met 1 jaar	0	93.485	60%	56.091	28.046
Totalen				503.211	251.606

Bedragen in €

b. Bodemverontreiniging

Voor de bekende bodemverontreiniging is een voorziening opgenomen. Maar er is bepaald geen zekerheid dat alle verontreinigingen al geïnventariseerd zijn. Het gaat hier om bodemverontreinigingen die niet binnen een complex van de grondexploitatie opspelen.

Minimum: 1 sanering	€ 100.000
Maximum: 5 saneringen	€ 500.000
Kansscore: 2	40%
Gemiddeld:	€ 120.000

Aansprakelijkheidsrisico's

a. Gewaarborgde geldleningen

Per 1 januari 2024 stond de gemeente garant voor het betalen van rente en aflossing voor een totaalbedrag van € 20,0 miljoen. Er is voor € 19,8 miljoen via zogenaamde achtervangovereenkomsten overgedragen aan de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Sinds de zogenaamde bruteringsoperatie van de woningbouwleningen is de rol van de gemeente bij geldleningen van de woningbouwcorporaties minimaal geworden. Slechts als de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, zijn het Rijk (50%) en de gemeenten (50%) verplicht het risicovermogen renteloos aan te vullen. Het resterende gedeelte (€ 0,2 miljoen) is voor met name lokale organisaties. De gemeente staat voor dit gedeelte voor 100% borg.

Minimum:	€ 100.000
Maximum:	€ 1.000.000
Kansscore: 2	40%
Gemiddeld:	€ 220.000

b. Schadeclaims

Het algemene beeld is dat de burgers vaker de overheid aansprakelijk stellen en schade claimen. De afgelopen vier jaar was er geen stijging in het aantal claims en ook geen stijging van het geclaimde bedrag. De gemeente is verzekerd voor wettelijke aansprakelijkheid en voor het eigen risico is in de begroting een budget opgenomen. Toch kunnen zich schadeclaims voordoen waarvoor we niet verzekerd zijn.

Minimum:	€ 10.000
Maximum:	€ 1.000.000

Kansscore: 2 **40%**
Gemiddeld: € 202.000

c. Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente Duiven participeert in een aantal gemeenschappelijke regelingen. Eventuele tekorten kunnen ten laste komen van de participerende gemeenten.

Minimum: € 25.000
Maximum: € 1.000.000
Kansscore: 3 **60%**
Gemiddeld: € 307.500

Financiële risico's

a. Open-einderegelingen

Wij kennen de volgende open-einderegelingen:

- Jeugdzorg en Wmo

Uitgaven voor de Jeugdzorg en de Wmo zijn de afgelopen jaren flink toegenomen. Gezien het open karakter van de regelingen blijft er sprake van aanzienlijke risico's.

Minimum: € 1.000.000
Maximum: € 3.000.000
Kansscore: 4 **80%**
Gemiddeld: € 1.600.000

- Bijzondere bijstand (incl. langdurigheidstoelage).

Minimum: 1% van budget € 4.007
Maximum: 10% van budget € 40.070
Kansscore: 3 **60%**
Gemiddeld: € 13.223

- Leerlingenvervoer

Minimum: 1% van budget € 4.137
Maximum: 10% van budget € 41.372
Kansscore: 3 **60%**
Gemiddeld: € 13.653

Met name binnen het speciaal onderwijs zien we ontwikkelingen die meerkosten met zich mee kunnen brengen: verdere specialisatie van scholen, die zich op specifieke stoornissen gaan toeleggen. Dit betekent dat de afstand tot een geschikte school groter kan worden.

- Verstrekkingen van voorzieningen aan gehandicapten (onderdeel van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2007). Het risico bestaat dat er in één jaar meerdere dure aanpassingen aan woningen plaats moeten vinden.

Minimum: 1% van budget € 9.377
Maximum: 10% van budget € 93.774
Kansscore: 4 **80%**
Gemiddeld: € 41.261

- RSD.

Door een toename van het aantal uitkeringen kunnen de uitvoeringskosten van de RSD toenemen.

Minimum:	€ 50.000
Maximum:	€ 100.000
Kansscore: 5	100%
Gemiddeld:	€ 75.000

b. Algemene Uitkering

De herverdeling van de Algemene Uitkering is doorgevoerd. Het Rijk blijft volop verantwoordelijkheid naar gemeenten doorschuiven of wegnemen. Bovendien rekent het Rijk met investeringsplannen die zeer ambitieus zijn. Verder is het Gemeentefonds een veelgenoemd onderwerp voor bezuinigingen door het Rijk. Door dit alles fluctueert de algemene uitkering per jaar en bestaat het risico dat er in enig jaar een lagere uitkering wordt ontvangen.

Minimum:	€ 200.000
Maximum:	€ 1.200.000
Kansscore: 4	80%
Gemiddeld:	€ 560.000

c. Beleggingen

Gestreefd wordt naar een stabiel dividendniveau. Toch kan het jaarlijkse dividend mee- of tegenvallen. Jaarlijks wordt dividend ontvangen van de BNG, Alliander en Vitens.

Minimum: 10% van geraamd dividend	€ 13.800
Maximum: 25% van geraamd dividend	€ 34.500
Kansscore: 3	60%
Gemiddeld:	€ 14.490

d. Afvalinzameling

In de nieuwe manier van afval inzamelen schuilen financiële risico's. Als er in de gemeente meer gescheiden zou worden dan is aangenomen in de ramingen kan dit betekenen dat het aantal ledigingen en dus de variabele opbrengst lager is. Bovendien kan een verhoging van het poorttarief bij het AAS ervoor zorgen dat er minder wordt aangeboden dan in de ramingen opgenomen.

Minimum:	€ 0
Maximum:	€ 225.000
Kansscore: 4	80%
Gemiddeld:	€ 90.000

e. Referendum

In onze gemeente is de mogelijkheid geschapen om een referendum te houden. De kosten hiervan worden geraamd op € 70.000. Bij het combineren met verkiezingen kan een besparing ontstaan van ongeveer € 6.000.

Minimum:	€ 64.000
Maximum:	€ 70.000
Kansscore: 1	20%
Gemiddeld:	€ 13.400

f. Inburgering nieuwkomers

Voor de inburgering van nieuwkomers zijn geen kosten geraamd. Het risico bestaat dat er wel kosten gemaakt worden voor de inburgering, waardoor deze gedekt worden uit de Algemene Reserve.

Minimum:	€ 50.000
Maximum:	€ 100.000
Kansscore: 1	20%
Gemiddeld:	€ 15.000

g. Prijsstijging nieuwe aanbesteding groen

Omdat de groenaannemer niet in staat is het onderhoud op een juiste manier te organiseren maken we geen gebruik van het 2^e verlengingsjaar van het contract. De hele zomer lag het groen buiten het afgesproken niveau en voldeed het niet aan de contractafspraken. We gaan daarom opnieuw aanbesteden. Diverse andere aanbestedingen in de regio laten zien dat de markt terughoudend is. Er schrijven maar weinig partijen in, waardoor de prijzen stijgen. Daarnaast hebben we de afgelopen jaren droge zomers gehad. Dat maakte dat aannemers in die periode geen gras behoefde te maaien en onkruid niet hard groeide. Op basis van dit jaar, vochtig en warm, draaien aannemers flink verlies op de contracten. Dit zal mogelijk ook een kostenverhogend effect hebben. Vorig jaar is met de onderhandelingen over het eerste verlengingsjaar al wel een inhaalslag op indexatie gemaakt. De opdrachtwaarde bedraagt € 1.590.000.

Minimum:	€ 100.000
Maximum:	€ 300.000
Kansscore: 1	40%
Gemiddeld:	€ 80.000

h. Eerder ontbinden contract groenaannemer

Met de aannemer voor het groenonderhoud is een verlenging van 2 jaar afgesproken indien het onderhoud op niveau zou worden uitgevoerd. Het grootste deel van 2024 lag het groenonderhoud buiten beeld. Dat maakt dat we geen gebruik gaan maken van het tweede verleningsjaar en opnieuw gaan aanbesteden. Met het bespreken van de verlengingsjaren in 2023 heeft er een aanpassing op prijs en startdatum van de verlenging plaatsgevonden. De aannemer geeft nu aan dat volgens hem deze aanpassing/ verrekening plaatsvond op basis van twee verlengingsjaren. Omdat we slechts 1 jaar van de verlenging gebruiken bestaat de kans dat de aannemer een hogere verrekening wil ontvangen. Dit zal mogelijk leiden tot een juridisch conflict waarvan de uitkomst nog niet is vast te stellen.

Minimum:	€ 0
Maximum:	€ 300.000
Kansscore: 1	40%
Gemiddeld:	€ 60.000

Als alle risico's die we tot nu toe hebben gekwantificeerd zich ook daadwerkelijk zouden voordoen, dan zou er sprake zijn van minimaal € 4,8 miljoen en maximaal € 17,3 miljoen schade (ongewogen risico's). Maar de kans dat dit zich allemaal in één jaar voordoet is nihil. Vandaar dat uit wordt gegaan van een gewogen risico: de kans dat een risico zich voordoet maal de hoogte van het bedrag dat daarmee gemoeid is. Deze kwantificering van risico's waarbij rekening is gehouden met de kans dat een risico zich voordoet, komt uit op een bedrag van € 7,3 miljoen. Waarbij opgemerkt moet worden dat het hier gaat om het gemiddelde van het minimumrisico (€ 4,2 miljoen) en het maximumrisico (€ 10,5 miljoen).

	Basis	Min.	Max.	%	Risico minimum	Risico maximum	Risico gemiddeld
<i>Risico's omtrent de bedrijfsvoering</i>							
Apparaatskosten grondexploitatie	2fte-4fte	160.000	320.000	60%	96.000	192.000	144.000
Deskundigheid personeel		10.000	50.000	20%	2.000	10.000	6.000
Verzekeringen		0	4.000.000	20%	0	800.000	400.000
Wachtgeld ambtenaren	1fte-2fte	70.000	140.000	60%	42.000	84.000	63.000
Bovenformatieven	1fte	0	70.000	40%	0	28.000	14.000
Vennootschapsbelasting		0	500.000	20%	0	100.000	50.000
Algemeen risico	norm Gld 6% au / bel.cap.	2.846.000	2.846.000	100%	2.846.000	2.846.000	2.846.000
Renterisico	10 mln rente 0%-4%	0	400.000	60%	0	240.000	120.000
<i>Risico's omtrent eigendommen</i>							
Grondexploitatie rente	0-1%	0	467.035	80%	0	373.628	186.814
Inflatie blijft hoog (gem. 5%)		0	168.319	60%	0	100.991	50.596
Twee jaar vertraging gronduitgifte		0	476.919	60%	0	286.151	143.076
Ontoereikend plankostenbudget grex-complex		0	232.000	80%	0	185.600	92.800
Bodem-/ grondwaterverontreiniging/ archeologie		0	100.000	60%	0	60.000	30.000
Grondwaarde VCD Elshofpassage 22a		0	200.000	80%	0	160.000	80.000
Grondprijs hoger bij inschrijving tender		0	-1.798.128	40%	0	-719.251	-359.626
Vertraging restwerkzaamheden met 1 jaar		0	93.485	60%	0	56.091	28.046
Bodemverontreiniging (onbekende)	1-5 saneringen	100.000	500.000	40%	40.000	200.000	120.000
<i>Aansprakelijkheids risico's</i>							
Gewaarborgde geldleningen		100.000	1.000.000	40%	40.000	400.000	220.000
Schadeclaims		10.000	1.000.000	40%	4.000	400.000	202.000
Gem. regelingen		25.000	1.000.000	60%	15.000	600.000	307.500
<i>Financiële risico's</i>							
Open-einde regelingen:							
-Jeugdzorg		1.000.000	3.000.000	80%	800.000	2.400.000	1.600.000
-Bijzondere bijstand	1-10% budget	4.007	40.070	60%	2.404	24.042	13.223
-Leerlingenvervoer	1-10% budget	4.137	41.372	60%	2.482	24.823	13.653
-Wmo	1-10% budget	9.377	93.774	80%	7.502	75.020	41.261
-RSD	50-100%	50.000	100.000	100%	50.000	100.000	75.000
Algemene Uitkering		200.000	1.200.000	80%	160.000	960.000	560.000

	Basis	Min.	Max.	%	Risico minimum	Risico maximum	Risico gemiddeld
Beleggingen	10-25% dividend	13.800	34.500	60%	8.280	20.700	14.490
Afvalinzameling		0	225.000	80%	0	180.000	90.000
Referendum		64.000	70.000	20%	12.800	14.000	13.400
Inburgering nieuwkomers		50.000	100.000	20%	10.000	20.000	15.000
Prijsstijging aanbesteding groen		100.000	300.000	40%	40.000	120.000	80.000
Ontbinden contract groenaannemer		0	300.000	40%	0	120.000	60.000
						bovengrens	ondergrens
Totaal		4.816.322	17.270.347		4.178.468	10.461.796	7.320.132

Weerstandsvermogen

De berekening van het weerstandsvermogen vindt plaats via de formule: weerstandscapaciteit / risicobedrag = weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen

> 2	Uitstekend
1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
1,0 < x < 1,4	Voldoende
0,8 < x < 1,0	Matig
0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

De incidentele weerstandscapaciteit bestaande uit de Algemene Reserve bedraagt per 1 januari 2025 € 13.227.839.

Het ratio is bij een maximaal risico op basis van de kansscore: $13.227.839 / 10.461.796 = 1,26$.
Het ratio is bij een gemiddeld risico op basis van de kansscore: $13.227.839 / 7.320.132 = 1,81$.

Bij een maximaal risico is de ratio voldoende en bij een gemiddeld risico is de ratio ruim voldoende. Uitgangspunt is een weerstandscapaciteit die ligt tussen 1,4 en 2,0 bij een gemiddeld risico. De stand van de Algemene Reserve per 1 januari 2024 kan het gemiddelde risico uitstekend opvangen. De onbenutte belastingcapaciteit biedt nog ruimte om eventuele structurele tekorten in de exploitatie te kunnen dekken.

Boven- en ondergrens Algemene Reserve

Grenzen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Ondergrens	6.400.000	6.800.000	7.300.000
Bovengrens	9.000.000	9.400.000	10.500.000

Bedragen in €

Conclusie

De ondergrens van de Algemene Reserve is becijferd op € 7,3 miljoen. Dit is een stijging ten opzichte van vorig jaar. Dit wordt veroorzaakt doordat nu ook risico's voor cybercrime, prijsstijging groen en opzeggen groencontract is opgenomen.

De Algemene Reserve bedraagt per 1 januari 2026 € 11.866.780. Dit ligt nog boven de bovengrens. De Algemene Reserve wordt nu vooral gebruikt om mogelijke structurele effecten

van ingezet beleid op te vangen. De grootste risicofactoren blijven de Algemene Uitkering en de ontwikkelingen binnen het Sociaal Domein.

Kengetallen

In onderstaande tabel ziet u het verloop van de kengetallen. Deze geven een objectief beeld van de financiële positie van gemeente Duiven en zijn vergelijkbaar met andere gemeenten.

Verloop van de kengetallen	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto schuldquote	0,9%	29,6%	29,2%	24,0%	27,2%	22,5%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-6,6%	29,0%	28,6%	23,3%	26,5%	21,8%
Solvabiliteitsratio	40,1%	34,3%	32,4%	26,2%	20,4%	20,3%
Structurele exploitatieruimte	1,6%	2,6%	4,1%	-0,9%	-3,7%	-3,7%
Grondexploitatie	2,9%	12,7%	10,9%	1,5%	2,2%	1,0%
Belastingcapaciteit	80,5%	90,6%	98,1%	101,2%	103,8%	106,4%

Beoordeling financiële positie

De netto schuldquote zegt iets over de financiële vermogenspositie van de gemeente. De schulden van de gemeente worden hier afgezet tegen de middelen die de gemeente heeft. Heeft een gemeente ruimte om te investeren of moet het juist voorzichtig zijn? Bij een score onder de 100% is er financiële ruimte, bij een score boven de 130% moet de gemeente voorzichtig zijn met haar financiën. Duiven scoort in 2025 met een verwachte netto schuldquote van 29,2% goed.

Bij netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen worden schulden die de gemeente heeft gecorrigeerd met gelden die zijn doorgeleend aan scholen, woningstichtingen of verenigingen. Dit zorgt voor een beter beeld van de financiële vermogenspositie van de gemeente dan de ongecorrigeerde netto schuldquote omdat de gemeente schulden op de balans heeft staan waar tegenover vorderingen staan op deze organisaties. Deze schulden hebben namelijk geen invloed op de beoordeling of de gemeente in staat is te investeren of dat ze juist moeten oppassen. De verwachte netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is voor gemeente Duiven 28,6% in 2025. Dit is een redelijke score.

De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen van de gemeente. De verwachting voor gemeente Duiven is dat deze ratio uitkomt op 32,4% in 2025. Het streven is een solvabiliteitsratio te hebben van 35%.

De structurele exploitatieruimte geeft aan hoeveel ruimte er is in de jaarrekening tussen structurele uitgaven en structurele inkomsten van gemeenten. Dit getal zegt iets over of de gemeente in staat zal zijn aan haar verplichtingen te voldoen. Dit zal dalen van 4,1% in 2025 naar -0,9% in 2026. In de jaren erna wordt de ruimte negatief met als belangrijkste reden het "Ravijnjaar" waardoor de uitkering uit het Gemeentefonds lager wordt.

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding weer tussen de bouwgronden in de balans en de totale baten van de gemeente Duiven. Hiermee wordt inzicht gegeven in de mate van afhankelijkheid in de baten omtrent de grondexploitatie. Deze ratio daalt in 2026 ten opzichte van 2025 met ruim 9% vanwege grondverkoop. In de opvolgende jaren blijft het percentage op hetzelfde niveau.

De belastingcapaciteit is de verhouding tussen de belastingen die binnen de gemeente Duiven geheven worden over de begrotingsjaren ten opzichte van het landelijk gemiddelde aan

woonlasten. Het landelijk gemiddelde betreft de situatie over 2024, ofwel het voorgaande begrotingsjaar. De belastingcapaciteit stijgt van 98,1% in 2025 naar 101,2% in 2026.

Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen

Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt een beslag op een deel van de financiële middelen. Kapitaalgoederen zijn verdeeld naar de categorieën wegen, water en gebouwen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleidskader, de beheerplannen en de financiële consequenties.

In de beleidsplannen legt de gemeenteraad de kaders vast voor de uitvoering van het onderhoud aan de kapitaalgoederen. Het niveau van het onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen zijn bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. Met de vaststelling van de programmabegroting machtigt de raad het college van burgemeester en wethouders om de uitgaven ten laste van de betreffende onderhoudsvoorzieningen te doen.

Deze voorzieningen worden gevuld door een jaarlijkse storting vanuit de diverse taakvelden. De kosten van het onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

Integraal beleidskader

In december 2022 is het Integrale Beleidsplan Openbare Ruimte 2023-2032 (IBOR) vastgesteld door de Raad. Het beschrijft het strategische kader voor de integrale aanpak van de openbare ruimte voor een periode van 10 jaar. Het IBOR heeft als doel effectief en efficiënt te kunnen werken aan grote opgaven als een toekomstbestendige leefomgeving en een openbare ruimte die bijdraagt aan een inclusieve samenleving en uitnodigt tot een gezonde en sociale levensstijl. Dit in combinatie met de grootschalige vervangingsopgaven waar de gemeente voor staat. Het IBOR zorgt daarnaast voor het beheersbaar houden van de aanleg en onderhoudskosten, duurzaam financieel beleid en een grotere betrokkenheid van de samenleving door hier met elkaar aan te werken.

Binnen het IBOR staan de volgende ambities centraal; basis op orde, betrokken samenleving, toekomstbestendig, aantrekkelijk en uitnodigend. Naar verwachting zal begin 2025 het integrale beheerplan openbare ruimte worden vastgesteld door het college. Ook het handboek openbare ruimte wordt in 2025 vernieuwd.

In 2050 moet de grond -weg en waterbouw circulair zijn. Binnen programma duurzaamheid zijn lijnen uitgezet om dit doel te bereiken. Circulariteit en duurzaamheid worden daarom nu al meegenomen in aanbestedingen.

Wegen

Beleidskader

Binnen het beleidskader IBOR is het onderhoudsniveau voor wegen vastgesteld op niveau B conform de CROW systematiek (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek). In de gemeentebegroting zijn gelden beschikbaar gesteld voor wegen en civiele kunstwerken, waaronder een 'voorziening onderhoud wegen'. Het groot onderhoud voor wegen en civiele kunstwerken wordt hieruit gedekt. Een voorziening mag volgens de regels de eerstvolgende 10 jaar niet negatief worden.

Uitvoering wegonderhoud

Onderhoud wordt uitgevoerd als de kwaliteit onder het minimale niveau is gekomen. Om het jaar wordt daarvoor een weginspectie uitgevoerd op alle verhardingen. De laatste weginspectie is in 2023 uitgevoerd. De geïnspecteerde verhardingen worden in beheersysteem Brutus bijgehouden en verwerkt. Het daarin geprognostiseerde 'groot' onderhoud wordt getoetst op maatregel-jaar van

uitvoering en wordt afgestemd en uitgevoerd. Het bij de inspectie geconstateerde klein onderhoud wordt in het inspectiejaar opgelost. Het bij Fixi/KCC gemelde klein onderhoud of eigen constatering wordt zo snel mogelijk opgelost.

Naast het uitvoeren van klein en groot onderhoud zal er steeds meer een verschuiving optreden naar vervangen. Dit komt vooral voort uit ouderdom en onvoldoende kwaliteit. Groot onderhoud wordt integraal afgestemd met de andere disciplines als groen, riool, verkeer en ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld de energietransitie en woningbouwopgave. Vervangingen worden aan de gemeenteraad aangedragen en vastgesteld in de gemeentelijke begroting cyclus.

In 2023 is met 3 gemeenten een meerjarig asfalt onderhoudsbestek aanbesteed en opgedragen. Een jaar eerder was dit voor elementen onderhoud. Na de laatste inspectie in 2023 zijn diverse onderhoudsmaatregelen uitgevoerd, op moment van schrijven in uitvoering of nog gepland. Hierbij is o.a. rekening gehouden met de aanleg van glasvezel.

Een aandachtspunt is dat er vanaf 2029 [GO1] extreem hoge onderhoudsbedragen zijn berekend. Er lijkt een onderhoudsgolf aan te komen die voortkomt uit aanleg golven uit het verleden. In verband met de financiering vanuit een voorziening die niet negatief mag worden is het belangrijk hier goed sturing aan te geven.

De inspectie en schouw van de kunstwerken gaat volgens een inspectieplan. Een houten brug wordt afwisselend om het jaar geschouwd of geïnspecteerd. Voor beton, staal en overige is dit 1 keer per 3 jaar. De inspectie of schouw van het begrotingsjaar bepaalt het noodzakelijke onderhoud voor de jaren tot de volgende inspectie, en dat wordt ook uitgevoerd. Voor de latere jaren is het onderhoud berekend. Bij de inspectie wordt per hoofdonderdeel de schade in beeld gebracht. Per schade wordt een herstel advies gegeven. Dit kan ook een renovatie of vervanging zijn als daar aanleiding toe is. Indien nodig volgt nader onderzoek.

Kwaliteitsniveau verhardingen en kunstwerken

De kwaliteit van het asfalt was bij de laatste inspectie 2023 iets gedaald en aan de lage kant. Het benodigde onderhoud aan verhardingen die aangelegd zijn in de groeikernperiode neemt nu stevig toe. Daarnaast zorgt de lang aanhoudende droogte maar ook de juist lange erg natte periodes voor beweging in de klei ondergrond, waardoor schade optreedt aan de asfaltwegen (scheuren). Het is belangrijk asfalt op redelijk niveau te houden om kapitaalvernietiging te voorkomen.

De kwaliteit van de elementen verharding was gestegen ten opzichte van de vorige inspectie, omdat hier meer onderhoud aan uit is gevoerd in de afgelopen jaren.

Het aangetroffen kwaliteitsniveau van de civiele kunstwerken kwaliteitsniveau voldoet aan de verwachtingen en de leeftijd van het areaal.

Voorziening onderhoud wegen	2025	2026	2027	2028
Stand per 1 januari	11.151	12.027	12.716	13.281
Toevoeging aan de voorziening	1.550	1.550	1.550	1.550
Onttrekking aan de voorziening	1.008	861	985	988
Stand per 31 december	12.027	12.716	13.281	13.843

Bedragen x € 1.000

Riolering, gemalen en randvoorzieningen, water

Riolering, gemalen en randvoorzieningen

Beleidskader

De Raad heeft in 2022 het Watertakenplan 2022-2026 vastgesteld. In het Watertakenplan 2022-2026 is zowel het beleid als de financiële onderbouwing opgenomen voor het in stand houden van het riool en watersysteem. Het Watertakenplan is input voor het IBOR waarmee het watertakenplan geborgd is binnen het beleidskader IBOR. Daarnaast zijn in 2022 het uitvoeringsprogramma DPRA, de rioolaansluit- en hemelwaterverordening door de Raad vast gesteld. De bekostiging van het uitvoeringsprogramma DPRA is opgenomen in het Watertakenplan. De beleidsstukken zijn opgesteld in samenwerking met de Liemerse gemeenten en Waterschap Rijn en IJssel.

Uitvoering

Met het vaststellen van het uitvoeringsprogramma DPRA steekt de gemeente in op het klimaatadaptief maken van de openbare ruimte. In 2025 zal Eilandplein in uitvoering gaan. In 2025 zullen er nieuwe beheerscontracten worden opgesteld omtrent het reinigen en inspecteren van vrijvervalriolen, kolken en lijngoten. Daarnaast zullen we aan de slag gaan met de uitkomsten uit het onderzoek naar de kwaliteit van de zuiverende voorzieningen in oppervlaktewater en waar nodig maatregelen gaan treffen.

Voorziening Riolerings artikel 44 lid 2 BBV	2025	2026	2027	2028
Stand per 1 januari	12.416	12.225	12.172	12.142
Toevoeging aan de voorziening	0	0	0	395
Onttrekking aan de voorziening	191	53	30	0
Stand per 31 december	12.225	12.172	12.142	12.537

Bedragen x € 1.000

Water**Beleidskader**

De Raad heeft in 2022 het Watertakenplan 2022-2026 vastgesteld. In het Watertakenplan 2022-2026 is zowel het beleid als de financiële onderbouwing opgenomen voor het in stand houden van het riool en watersysteem. Het Watertakenplan is input voor het IBOR waarmee het watertakenplan geborgd is binnen het beleidskader IBOR.

Uitvoering

Om droogte verder te bestrijden worden het feitenrelaas en handelingsperspectief uit 2023 verder uitgewerkt tot concrete maatregelen. Hiermee zijn we in 2024 gestart maar de uitwerking zal ook nog een groot deel van 2025 beslaan.

water	2025	2026	2027	2028
Voorcalculaties	103	124	136	195
Totaal	103	124	136	195

Bedragen x € 1.000

Onderhoud groen**Beleidskader**

Binnen het beleidskader IBOR is het onderhoudsniveau voor groen vastgesteld op niveau B conform de CROW systematiek. Op de A-locaties, zoals het centrum en de begraafplaats is dit niveau A voor reiniging en groenonderhoud.

Het uitvoeringskader voor de kap van bomen staat los van het IBOR. De kapvergunning is in 2012 afgeschaft. Bomen mogen dus zonder vergunning op eigen terrein worden gekapt. Binnen

de ambitie toekomstbestendigheid valt ook klimaatadaptatie. De komende jaren wordt ingezet om doelstellingen zoals geformuleerd in Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie uit te voeren.

Binnen de gemeentegrenzen zijn zowel de Japanse duizendknoop als de reuzenberenklauw aangetroffen. Naar aanleiding van EU verordening 'Invasieve Uitheemse Soorten' 1143/2014 is de gemeente wettelijk verplicht gesteld in te grijpen bij het aantreffen van invasieve exoten om verdere verspreiding te voorkomen.

We werken conform de wet Natuurbescherming (Wnb). Deze wet beschermt de dieren en planten in Nederland en hun leefgebied.

Uitvoering

Naast het creëren van een veilige aantrekkelijke en groene leefomgeving ligt het zwaartepunt bij het groenbeheer steeds meer op de maatschappelijke opgaven die we hebben in relatie tot vergroenen, klimaatadaptatie, ecosysteemdiensten en biodiversiteit. Dit maakt dat we anders gaan beheren.

Eind 2024 wordt het onderhoud opnieuw aanbesteed. Bij de aanbesteding zijn de ambities vanuit het IBOR meegenomen. In de huidige markt is er een kans dat het onderhoud duurder wordt. Er is in de groenbranche een gebrek aan personeel en daarnaast hebben we een paar groeizame jaren gehad, waardoor de prijzen stijgen.

Voor het boombeheer wordt Handboek Bomen van Norminstituut Bomen gebruikt. Hierin staan kwaliteitseisen, richtlijnen en normen die van toepassing zijn op de uitvoering van werkzaamheden met bomen. Extra aandacht krijgen de bomen met essentaksterfte en de kastanjabloedingsziekte. We controleren deze bomen vaker en monitoren de voortgang van de ziekte. Waar nodig snoeien we vaker of vervangen we bomen als dat nodig is.

Het behoud van met name grote bomen is belangrijk. Hun bijdrage op gebied van bijvoorbeeld verkoeling en ecosysteemdiensten is groter dan bij kleine bomen. Het behoud van grote bomen met kleine groeiplaatsen zorgt regelmatig voor extra kosten. Een voorbeeld hiervan is het ondergronds toevoegen van extra voedingsmiddelen om wortelopdruk te beperken. Dit doen we in overleg met vakgroep wegen. Ook onderzoek naar stabiliteit en aanvullende snoei vindt vaker plaats. Soms is het behoud van een boom niet haalbaar en heeft de boom geen toekomstwaarde. Dan is het nodig om een boom te kappen. In het integrale beheerplan wordt uitgewerkt op welke manier we deze afweging maken.

Het maaibestek (bermen en sloten) is begin 2023 aanbesteed waarbij ingezet is op het creëren van meer biodiversiteit. Er wordt verschaald door te maaien en zuigen. En ook is de frequentie teruggebracht. In de maand mei maaien we alleen daar waar nodig in verband met de verkeersveiligheid. In deze maand is een bloeiende berm extra belangrijk voor de insecten.

De invasieve soorten in onze gemeente worden beheerst conform het opgestelde plan van aanpak. De bestrijdingsmethode wordt afgestemd op de omvang van de locatie. Er worden geen chemische bestrijdingsmiddelen toegepast. Jaarlijks wordt de voortgang gemonitord.

De plantvakken liggen niet overal op het vastgestelde kwaliteitsniveau (B). In 2024 is een kwaliteitsschouw uitgevoerd. Voor de uitvoering van grootschalige renovaties wordt gezocht naar maximale integraliteit met overige vakgebieden in de openbare ruimte. Tevens is een relatie met het beschikbaar komen van gelden uit het Delta Plan Ruimtelijke Adaptatie. Hier wordt zo veel mogelijk werk-met-werk gemaakt.

onderhoud groen	2025	2026	2027	2028
Voorcalculaties	1.852	1.774	1.763	1.766

onderhoud groen	2025	2026	2027	2028
Totaal	1.852	1.774	1.763	1.766

Bedragen x € 1.000

Onderhoud gebouwen

Beleidskader

Op het moment dat deze begroting wordt gemaakt wordt ook gewerkt aan de Nota Vastgoedbeleid Maatschappelijk Vastgoed 2025 - 2040. Enkele speerpunten worden hierna opgenomen.

Missie

Met eigen, gehuurd, verhuurd of verpacht maatschappelijk vastgoed en gronden geven we vanuit 1Stroom professioneel en efficiënt invulling aan huisvestingsvraagstukken met een (sterk) maatschappelijk karakter en vanuit het algemeen belang voor de gemeente Duiven. Waar in verzamelgebouwen commercieel vastgoed aanwezig is wordt deze ook commercieel benaderd en weggezet.

Visie

Het vastgoed waarvan 1Stroom voor de gemeente Duiven het vastgoedmanagement verzorgt past precies bij de behoefte van de gebruikers. Iedereen is welkom en daarom zorgen we voor toegankelijke gebouwen, daarbij is de functionele en technische kwaliteit van het vastgoed op orde, gaan we voor veilige en energiezuinige gebouwen, geven we waar mogelijk invulling aan klimaatadaptatie en circulariteit.

Doelstellingen

De beschikbaarheid van vastgoed, of dat nu is door eigenaarschap of bijvoorbeeld via huur, is altijd faciliterend van karakter en is noodzakelijk om taken van de gemeente uit te voeren of om beleid effectief en/of efficiënt te kunnen realiseren. Het hebben van vastgoed dient dus bij te dragen aan taken en doelstellingen van de gemeente waar de markt dit niet oppakt. We onderkennen hieronder gecategoriseerd 4 doelstellingen:

- Dat kan zijn om de eigen organisatie huisvesting te bieden of om de buitendienst onder te brengen (**vastgoed voor eigen huisvesting**).
- Het kan ook betreffen voorzieningen in het maatschappelijk domein zoals buurthuizen, scholen voor het primair en voortgezet onderwijs inclusief integrale kindcentra (IKC's), multifunctionele accommodaties (MFA's) of sportaccommodaties (**maatschappelijk vastgoed**).
- Een andere categorie wordt gevormd door objecten met een strategische ligging voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen of waar tijdelijk gebruik plaatsvindt in afwachting van definitieve invulling (**herontwikkelingsvastgoed**).
- Tot slot is er een restcategorie, waaronder begraaftplaatsen en gebouwde voorzieningen in de openbare ruimte (**overig vastgoed**).

Deze gezamenlijke 4 categorieën van beleidsondersteunend vastgoed vormen de kernportefeuille en hebben een functie in de realisatie van gemeentelijk beleid.

Met het nieuwe beleid leggen we vast hoe we de maatschappelijke vraag (vanuit de verschillende beleidsvelden) beantwoorden en met welke juridische en financiële randvoorwaarden. Omdat de paragraaf kapitaalgoederen de enige plek is waarover we over de gehele portefeuille kunnen schrijven benoemen we hier het onderhoud en ook de investeringen die gevoteerd zijn.

Meerjarig onderhoudsplan (MJOP) bestaand vastgoed

Voor het MJOP (beheerplan) stellen we voor om te werken met de NEN 2767 normen in combinatie met de RVB BOEI methodiek. Daarbij willen we sturen op sober en doelmatig onderhoud waarbij het uitgangspunt is Conditie 3, een Redelijke Onderhoudsconditie waarbij ernstige en serieuze gebreken zijn uitgesloten en waarbij ook vanuit een Aspect Prioriteiten

matrix wordt gewerkt waarin Veiligheid, Gezondheid en Bruikbaarheid worden meewegen in de risicobenadering. We kijken in het onderhoudsplan 10 jaar vooruit.

Huisvestingsplannen en investeringen

In het vastgoedbeleid schrijven we ook op dat het wenselijk is te werken met strategische huisvestingsplannen waarvoor beter zicht nodig is op herinvestering en renovatie momenten. Het is ook nodig dat er voor renovatie na bijvoorbeeld 25 jaar geld wordt gereserveerd. Met renovatie geven we een kwaliteitsverbetering en met onderhoud houden we in stand tot het moment van renovatie. Voor strategische huisvestingsplannen wordt momenteel het integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijshuisvesting en het integraal accommodatiebeleid opgestart.

Voor nu beperken zich de investeringen op het energetisch verduurzamen van het vastgoed zodat deze voldoet aan de energie-bespaarplicht en ook omdat het minder energielasten oplevert. Ook benoemen we de stand van zaken met betrekking tot het lopende IHP onderwijshuisvesting.

Duurzaamheidsmaatregelen

Erkende maatregelen zijn maatregelen die de gemeente Duiven moet nemen vanuit het activiteitenbesluit wet milieubeheer. Hierna de lijst, enkele voorbeelden:

- Na-isolatie gevel en dak
- Vervangen dubbel glas voor HR++ glas
- Isoleren leidingen installaties
- Realiseren warmteterugwinning
- Optimalisatie fases elektriciteit o.a. plaatsing een condensatorbatterij(en) om blindstroom te elimineren

Projecten uit het IHP Onderwijshuisvesting

Vanuit het IHP Onderwijshuisvesting 2018 zijn er nog enkele projecten die lopende zijn en naar verwachting in 2025 tot financiële afronding komen.

De nieuwbouw van IKC Remigius vordert gestaag. Conform planning wordt de school na de kerstvakantie in gebruik genomen. Dit project loopt dus door tot en met 2025. De kapitaallasten gaan dan lopen vanaf 2026. Het project blijft binnen planning en budget.

Voor het project Frisse Scholen zijn er nog vier projecten in uitvoering. In 2024 zal een deel afgerond zijn. Sommige maatregelen worden pas uitgevoerd in 2025. De verwachting is dat in 2025 alle werkzaamheden uitgevoerd zijn.

In het najaar van 2024 starten we met een actualisatieproces van het IHP om in 2025 weer een nieuw ijkpunt te kunnen vaststellen.

Uitvoering onderhoud

Uitvoeringsprogramma MJOP 2024-2028

Onderstaande voorzieningen volgen op basis van de eerder genoemde NEN2767 inspectie om de gebouwen op conditie 3 (sober en doelmatig onderhoudsniveau) te houden. Uit de inspecties volgde een actueel beeld op benodigde middelen voor onderhoud. Onderhoud voorkomt ook kapitaalverlies.

Voorziening onderhoud gebouwen Algemene accommodaties

	2025	2026	2027	2028
Stand per 1 januari	385.871	480.648	540.601	349.867
Toevoeging aan de voorziening	127.628	127.628	127.628	127.628
Onttrekking aan de voorziening	0	67.675	318.362	96.370

	2025	2026	2027	2028
Stand per 31 december	480.648	540.601	349.867	381.125

Voorziening onderhoud gebouwen Culturele accommodaties

	2025	2026	2027	2028
Stand per 1 januari	614.844	676.154	651.556	525.301
Toevoeging aan de voorziening	80.446	89.802	89.802	89.802
Onttrekking aan de voorziening	19.136	114.400	216.057	44.007
Stand per 31 december	676.154	651.556	525.301	571.096

Voorziening onderhoud gebouwen Sportaccommodaties

	2025	2026	2027	2028
Stand per 1 januari	1.537.695	1.617.399	1.583.009	1.412.233
Toevoeging aan de voorziening	164.838	139.210	139.210	139.210
Onttrekking aan de voorziening	85.134	173.600	309.986	316.920
Stand per 31 december	1.617.399	1.583.009	1.412.233	1.234.523

Voorziening onderhoud gebouwen pand VCD (NIEUW)*

	2025	2026	2027	2028
Stand per 1 januari	189.000	221.871	324.709	403.225
Toevoeging aan de voorziening	97.000	182.000	182.000	182.00
Onttrekking aan de voorziening	64.129	79.162	103.484	103.690
Stand per 31 december	221.871	324.709	403.225	481.535

**) Deze voorziening is nieuw en het gevolg van administratieve afhandeling in splitsing van eigendommen. Er is een VVE opgericht. Een groot deel van de bijdragen voor onderhoud zal ondergebracht worden bij de VVE.*

Paragraaf 4 Financiering

Inleiding

Het streven is naar de optimale financiering van de inkomsten en uitgaven van de gemeente Duiven op korte en lange termijn. Om deze treasuryfunctie goed uit te voeren, kijken we naar de meerjarige liquiditeitsontwikkeling van de gemeente en de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt in Nederland. De treasuryfunctie wordt uitgevoerd binnen de normen van de Wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden), de Wet HOF (Wet Houdbare Overheidsfinanciën) en het treasurystatuut van de gemeente Duiven vastgesteld in 2016.

Doelstellingen

Bij de begroting wordt afgewogen welke investeringen er op korte en lange termijn moeten plaatsvinden. Het is vervolgens onze taak om deze investeringen conform de kaders te financieren. We beperken ons tot de publieke taak en hanteren hierbij de volgende doelstellingen:

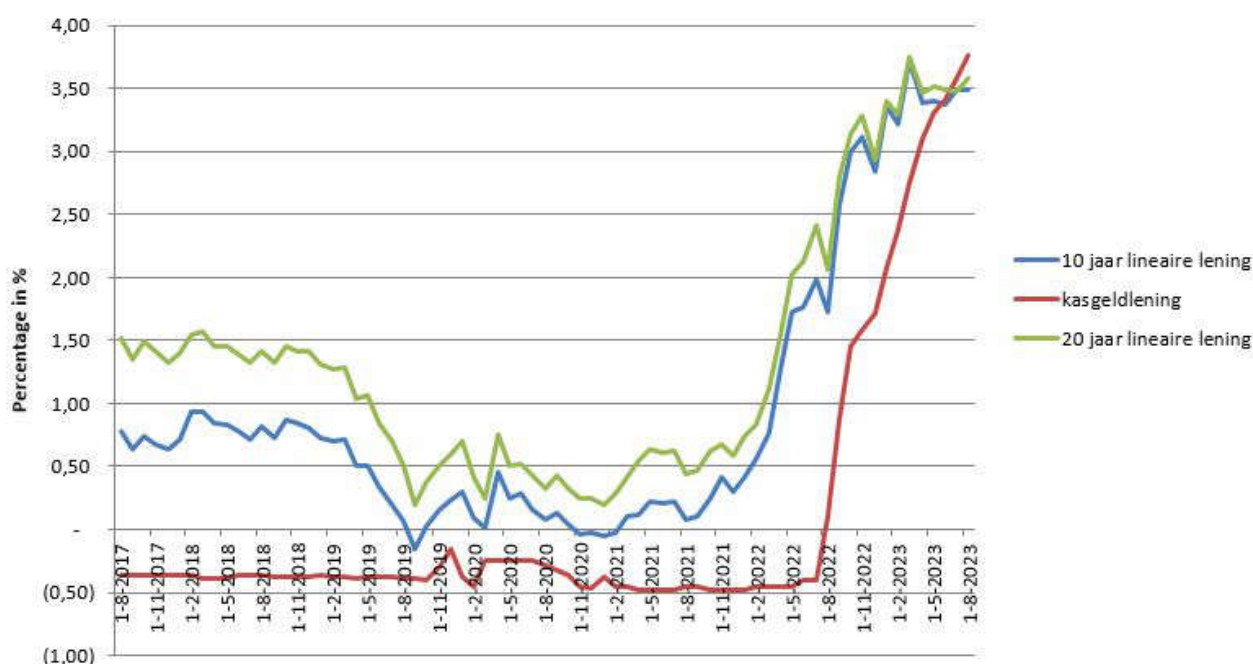
- Er is voldoende financiering op de korte en lange termijn; zodoende is er altijd geld om aan onze betaalverplichting te voldoen.
- De risico's die aan financiële transacties verbonden zijn worden beheerst en beperkt; het betreft het renterisico, het koersrisico en het debiteuren-/crediteurenrisico.
- De rentekosten van de leningen worden zoveel mogelijk beperkt.

- De interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities worden zoveel mogelijk beperkt.

Rentevisie

De ECB heeft sinds het hoogste punt in oktober 2023 de rente reeds verlaagd met 0,25%. Inmiddels is de inflatie dusdanig gedaald dat de ECB het rempedaal geleidelijk weer kan loslaten. De verwachting voor 2025 is een geleidelijke daling van de koste en lange rente.

Rente ontwikkeling

Renterisico's

De specifieke risico's die samenhangen met de uitvoering van de treasuryfunctie bestaan voornamelijk uit renterisico's, die worden getoetst aan twee normen. Dit zijn:

- De kasgeldlimiet. Deze geeft het maximale bedrag aan dat een gemeente aan vlottende financieringsmiddelen (looptijd korter dan een jaar) mag opnemen.
- De renterisiconorm. Hiermee wordt het renterisico op de vaste schuld in beeld gebracht (looptijd vanaf een jaar).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet stelt een bovengrens aan de toegestane omvang van de kortlopende schuld (looptijd korter dan een jaar). Reden hiervoor is dat een korte schuldpositie een potentieel renterisico in zich bergt, omdat rentestijgingen direct doorwerken in de rentelasten. Het is dan ook van belang dat de grote fluctuaties van de rentelasten op de korte financiering gedurende het begrotingsjaar beheerst worden. Hiervoor is een goede liquiditeitsprognose voor de korte en lange termijn noodzakelijk. Voor structurele liquiditeitstekorten is financiering met geldleningen met een looptijd langer dan een jaar de aangewezen oplossing. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van de jaarbegroting (8,5%) en geldt voor het gehele begrotingsjaar.

Berekening kasgeldlimiet

	2025	2026	2027	2028
Omvang begroting (x € 1.000)	82.133	82.120	81.619	80.986
Toegestane kasgeldlimiet in %	8,5	8,5	8,5	8,5

	2025	2026	2027	2028
Toegestane kasgeldlimiet in € 1.000	7.0	7.0	6.9	6.9

De berekende kasgeldlimiet wordt periodiek getoetst aan de werkelijke omvang van het kasgeld. Op basis van de liquiditeitsprognoses wordt bepaald of er kort of lang geld aangetrokken moet worden voor een bepaalde looptijd, rekening houdend met de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Voor de gemeente Duiven betekent dit dat er gemiddeld in 2025 in een kwartaal voor € 6.981.000 geleend mag worden met kort geld. Kort geld is geld geleend voor een periode van een jaar of korter. Het is financieel gunstiger om zoveel mogelijk van kortgeld gebruik te maken.

Renterisiconorm

Bij de renterisiconorm gaat het om het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente voor de rentelasten. Aanpassing van de rentepercentages doet zich voor bij herfinancieren en renteherziening. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijkertijd opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De renterisiconorm wordt ook berekend door een percentage van 20 te nemen van de jaarbegroting.

Berekening renterisiconorm

	2025	2026	2027	2028
Omvang begroting (x € 1.000)	82.133	82.120	81.619	80.986
Renterisiconorm in %	20	20	20	20
Renterisiconorm in € 1.000	16.4	16.4	16.3	16.2

Uit dit overzicht blijkt dat wij in 2025 tot € 16.427.000 opnieuw aan leningen mogen afsluiten zonder de renterisiconorm te passeren. De liquiditeitsprognose 2025-2028 geeft aan dat de gemeente Duiven in de jaren 2025 tot en met 2028 geen extra geld nodig heeft.

Wet Schatkistbankieren

Medio december 2013 heeft de Eerste Kamer de Wet Schatkistbankieren aangenomen. De wet verplicht decentrale overheden om overtollige middelen onder te brengen in 's Rijks schatkist. Vanaf 1-7-2021 is het drempelbedrag verhoogd naar 2% van de begroting, met een minimumbedrag van € 1 miljoen. Voorheen was het 0,75% van de begroting met een minimum bedrag van € 250.000. Voor Duiven gaat het om een drempelbedrag van € 1.642.668 voor 2025. 2% van € 82.133.407.

Renteschema 2025

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		305.100
b.	De externe rente baten van hypotheekleningen		-71.250
	De externe rente baten van Schatkistbankieren		-100.000
	Saldo rentelasten en rentebaten		133.590
c1.	Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	71.250	
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (Voorgezet onderwijs Candea)	-614.275	
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
	Saldo		-409.175
d1.	Rente over eigen vermogen		0
d2.	Rente over voorzieningen		280.163

	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		-129.012
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (rente omslag 0,00%)		0
f.	Rente resultaat		-129.012

Het negatieve bedrag geeft aan dat het een voordeel is als resultaat op de rente 2025

Kredietrisico

Garantstellingen

Naast bovengenoemd renterisico wordt door onze gemeente ook kredietrisico gelopen op de door ons uitgeleende gelden en de door ons aan plaatselijke verenigingen en instellingen in het kader van onze publieke taak gegarandeerde geldleningen. Het kredietrisico betreft het risico dat de leningen niet worden terugbetaald. In totaal hebben wij aan leningen gegarandeerd met een schuldrest per 1 januari 2024 van € 20.004.609. Voor € 39.668.000 is gegarandeerd aan de Woonstichting Vivare, Stichting Vestia en de Woonzorg Nederland. Hier kan de gemeente Duiven voor maximaal 50% aangesproken worden omdat deze via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw lopen. Voor het restant van € 170.608 staat de gemeente Duiven garant voor leningen aan sport en culturele verenigingen in Duiven.

Verstrekte leningen

De gemeente Duiven loopt risico op de verstrekte geldleningen. Op 1 januari 2024 was het saldo van de verstrekte hypotheekleningen aan ambtenaren € 2.098.640. Het saldo van de lening aan de Kredietbank Leeuwarden bedraagt per 1-1-2024 € 350.000 en de verstrekte lening voor starters op de woningmarkt aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting € 103.672. Het saldo van de kapitaalverstrekking aan Alliander bedraagt per 1-1-2024 nog steeds € 670.870.

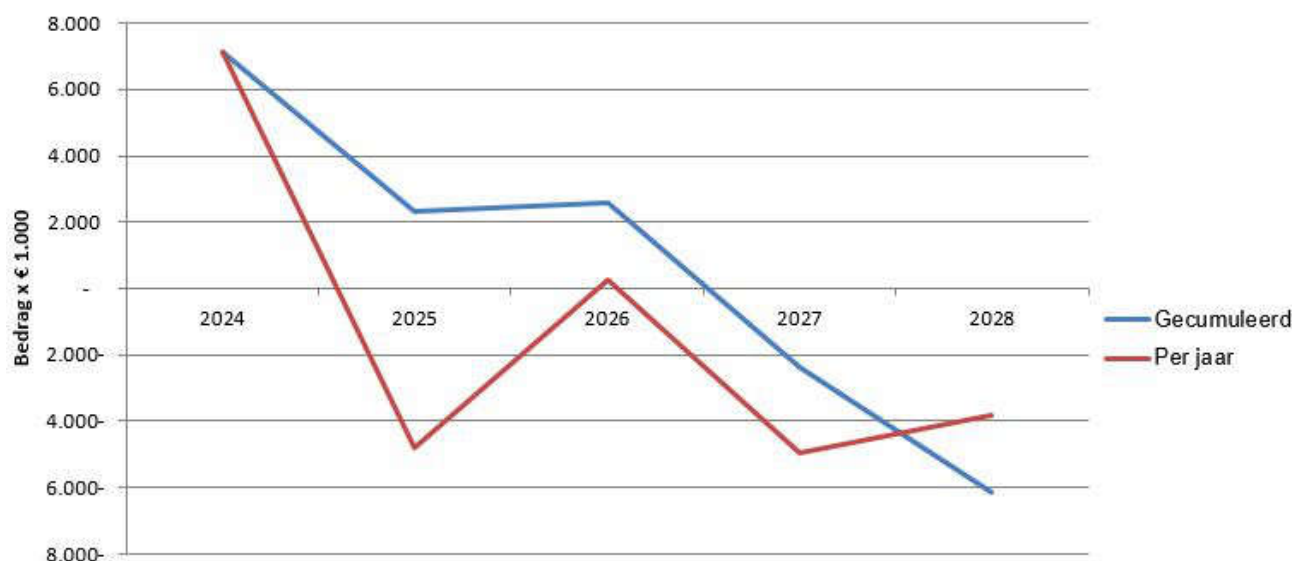
Interne financiering

Per 1-1-2024 is het totaal aan reserves en voorzieningen bijna 76 miljoen. Dit is inclusief het saldo van 2023 van € 1.072.278. Alleen aan de voorzieningen GOG en Raweb wordt nog 2% rente toegerekend. Voor 2024 gaat er om een totaal bedrag aan rente van € 280.163.

Liquiditeit

Om te komen tot een goede en effectieve financiering voor de gemeente Duiven voor de korte en lange termijn is een goede en volledige liquiditeitsprognose noodzakelijk. Daarvoor moet rekening worden gehouden met: beginstanden banken, inkomsten en uitgaven grondexploitatie, aflossingen van geldleningen, planning investeringen en de inkomsten en uitgaven uit de reserves en voorzieningen. Hieronder staat de liquiditeitsprognose voor de komende periode 2024-2028 weergegeven.

Liquiditeitsprognose

Cumulatieve liquiditeitsprognose

	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal	7.136	-4.807	259	-4.951	-3.799
Saldo voorgaand jaar		7.136	2.329	2.588	-2.302
Cumulatief te verwachten overschot aan financierings middelen:	7.136	2.329	2.588	-2.302	-6.162

Bedragen in € 1.000

Zoals de tabel aangeeft is er in 2025-2028 vanaf 2027 extra behoefte aan financieringsmiddelen.

Debiteuren-/crediteurenbeheer

Onze organisatie is erop gericht dat vorderingen tijdig, dus uiterlijk op de vervaldatum, worden geïnd. Wanneer dit niet wordt gerealiseerd, worden kort na de vervaldatum volgens een vaste procedure de nodige invorderingsmaatregelen genomen. Zogenaamde dubieuze debiteuren worden op basis van een kosten/baten-analyse en op juridische haalbaarheid beoordeeld waarna óf invordering via de gerechtsdeurwaarder plaatsvindt óf de vordering oninbaar wordt verklaard.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Inleiding

De gemeente levert een scala aan producten. Om de levering van deze producten te garanderen, hebben we ons werk op een bepaalde wijze georganiseerd; de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering heeft betrekking op de totale gemeentelijke organisatie: zowel de 'ambtelijke' als de 'bestuurlijke'. Onder bedrijfsvoering rekenen we de inzet van (productie-)middelen en de toepassing van processen bij de totstandkoming van producten.

De bedrijfsvoering is met ingang van 2018 ondergebracht in de werkorganisatie 1Stroom (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven en Westervoort). De bedrijfsvoeringsaspecten inzake ICT en Inkoop zijn ondergebracht in Samenwerking de Liemers (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar).

Financiën, doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid

De interne regels met betrekking tot de financiële beheersing van de organisatie met de daarbij behorende verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn neergelegd in de verordeningen ex

artikel 212, 213 en 213a van de Gemeentewet. De relevante instrumentaria behorende bij de planning en control zijn hierop afgestemd. Sedert het boekjaar 2023 dient het college een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen. Het college legt met dit nieuwe instrument verantwoording af aan de Raad inzake naleving van wet- en regelgeving. Doel is met een bepaalde mate van zekerheid vast te stellen dat de financiële handelingen hebben plaatsgevonden binnen de kaders van wet- en regelgeving. De accountant geeft een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. Daarmee geeft hij ook een oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverklaring van het college. Hij doet dus ook onderzoek waar het college deze rechtmatigheidsverantwoording op heeft gebaseerd,

Onderdeel van de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording zijn de uitkomsten van de interne controles die binnen de gemeente uitgevoerd worden om vast te stellen of wet- en regelgeving zijn nageleefd. Dit betekent dat de organisatie zelfstandig vaststelt of wordt voldaan aan het normenkader waarin relevante wet- en regelgeving is opgenomen. Over de uitkomsten van de interne controles wordt gerapporteerd in de planning en control cyclus.

Informatiebeleid

Informatisering

Diverse wet- & regelgeving, zoals de "Wet open overheid", de "Wet modernisering elektronisch bestuur", de "Wet digitale overheid" en het "Besluit digitale toegankelijkheid" nopen tot het voortdurend uitbreiden en vernieuwen van de digitale mogelijkheden en toepassingen voor inwoners. Het is niet de vraag of maar hoe de gemeente daarin moet meebewegen.

De gemeente is in steeds grotere mate afhankelijk van ICT. De ICT omgeving is volop in beweging. Software zal steeds meer als een service geleverd worden (SAAS). Deze te voorziene verandering in de ICT-architectuur heeft gevolgen voor de manier waarop de gemeente zich op dit vlak moet organiseren.

Het beveiligen van informatie is essentieel voor het functioneren van de gemeente. Het bekendste voorbeeld van 'Hof van Twente' toont aan dat een gemeente kwetsbaar is. In de periode na dit voorbeeld zijn er vele andere voorbeelden bij gekomen. Verschillende maatregelen worden in verband met de toegenomen risico's rondom met name ransomware genoemd. Gezien de toenemende mate van afhankelijkheid van ICT-middelen is het te verwachten dat er structureel beduidend meer financiële middelen nodig zijn in de komende periode.

Wet Open Overheid (Woo)

De Wet open overheid (Woo) heeft als doel overheden en semi-overheden transparanter te maken. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De Woo is op 1 mei 2022 in werking getreden. Daarmee is de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervallen. Het grote verschil met de Wob is dat de Woo verplicht dat documenten in elf informatiecategorieën gefaseerd (5 jaar) actief openbaar worden gemaakt. In 2025 zal de implementatie van de Woo voortgang hebben, waarbij naast het actief publiceren van nieuwe informatiecategorieën, het op orde brengen van de informatiehuishouding, training en bewustwording van de medewerkers en bestuurders en tenslotte het verder optimaliseren van het afhandelen van Woo-verzoeken belangrijke doelstellingen zijn.

Vervolg Toekomstvisie RID

De RID is een verbetertraject gestart om klaar te zijn voor de toekomst. Dit naar aanleiding van de strategische sessies in 2022 en het rapport Toekomstvisie RID van M&I uit 2023. De daaruit volgende I&A-Visie en consequenties zijn in de gemeenteraad van april 2024 behandeld. De I&A-Visie is goedgekeurd en de gemeenteraad heeft in de voorjaarsnota financiële middelen beschikbaar gesteld voor de basisvariant. Dit vormt nu het strategisch uitgangspunt van waaruit de gemeente de komende jaren verder zal werken.

De invulling van de opdrachtgevende rol van de gemeente is in het integrale beeld meegenomen. In 2025 zal er in samenwerking met de gemeente Zevenaar per domein een informatiemanager worden aangesteld.

Artificial Intelligence (AI)

Vanwege de ontwikkelingen op het gebied van Artificial Intelligence (AI) is te verwachten dat de gemeente zich ook moet voorbereiden op deze nieuwe ontwikkelingen op technisch vlak. De verwachting is dat er vanuit de in ontwikkeling zijnde wetgeving, consequenties volgen voor gemeenten. De implementatie van het gemeentelijke deel en de gevolgen voor de werkzaamheden die de gemeente op dit vlak moet verrichten zijn nog onduidelijk. De gemeente houdt zich aan de landelijke richtlijnen en volgt deze. Op dit moment is gekozen om nog geen extra inspanning te doen op het gebied van AI en aldus hiervoor geen capaciteitsvraag in te dienen. Bij implementatie nieuwe wetgeving moet rekening gehouden worden met een capaciteitsaanvraag.

Datagedreven werken

De gemeenteraden wensen meer en beter inzicht op basis van data. Op dit moment wordt aan deze wens slechts in beperkte mate voldaan. Het gebruik van data om resultaten, werkprocessen en maatschappelijke ontwikkelingen inzichtelijk te maken staat voor de gemeente nog in de kinderschoenen. Het implementeren van structureel datagedreven werken zal ertoe leiden dat meer dashboards beschikbaar komen en dat de wens van de gemeenteraad op dit punt beter wordt ingevuld.

In de tweede helft van 2024 wordt een startnotitie opgesteld om het datagedreven werken vorm te geven. In 2025 beginnen we met een structurele aanpak om datagedreven werken integraal in de uitvoerende organisatie te implementeren, onder andere met twee nieuwe aanstellingen. Daarnaast is datagedreven werken ook opgenomen in de Liemerse I&A-visie.

E-depot

De gemeente werkt steeds meer digitaal. Dit leidt tot meer en meer digitale archiefbescheiden. Net als voor fysieke bescheiden is de overheid verantwoordelijk om digitale permanent te bewaren bescheiden volgens de Archiefwet in "goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren". Om aan de wet te voldoen heeft het Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (SALD) samen met de gemeenten Westervoort, Duiven, Doesburg en Zevenaar het project e-depot gestart. Permanent te bewaren archiefbescheiden in analoge vorm worden overgedragen aan de archiefbewaarplaats. Permanent te bewaren digitale archiefbescheiden dienen overgedragen te worden aan een zgn. e-depot.

Het project e-depot wordt geleid door een externe projectleider. Deze werkt niet alleen aan een helder proces rondom overbrenging van permanent te bewaren bescheiden, maar ziet ook kansen rondom uitplaatsing van tijdelijk te bewaren bescheiden. Dit wordt voor de gemeente uitgebreid onderzocht. Daarnaast wordt er een collectiebeheersysteem aangeschaft om de digitale bescheiden toegankelijk te maken voor iedereen. Er worden ook structureel diensten afgenomen van het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL), die het e-depot beheert.

Informatiebeveiliging en Privacybescherming

De gemeente beschikt over veel waardevolle, vertrouwelijke en (privacy)gevoelige gegevens. Het is belangrijk dat we deze gegevens goed beschermen. Onze bedrijfsvoering en dienstverlening is voor een zeer belangrijk deel afhankelijk van de beschikbaarheid van onze ICT-systemen en ICT-infrastructuur.

Voor het bepalen van de prioritering van de maatregelen om blijvend te voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de richtlijn Network and Information Security (NIS2) hanteren we naast het Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging van de Nederlandse Gemeenten, het Cybersecuritybeeld Nederland van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) en de

aanbevelingen naar aanleiding van de cyberaanvallen op de gemeenten Lochem, Hof van Twente en Buren. In de brief van de VNG- Cyberalert zijn de belangrijkste basismaatregelen ook genoemd.

Cybercrime is een internationaal probleem. Dit vraagstuk kunnen we dus niet op lokaal niveau oplossen. Waar we wel voortdurend aan werken, is het organiseren en verbeteren van de basismaatregelen om een cyberaanval tegen te gaan en de mogelijke effecten van een cyberaanval te verminderen. Het is belangrijk om een goede combinatie te realiseren tussen preventie, detectie en respons.

Maatregelen (zowel technisch als organisatorisch) voor wat betreft de onderwerpen informatiebeveiliging en privacy zullen zich met name concentreren op de volgende onderwerpen:

- **Risicogericht handelen:** Onze organisatie zal extra aandacht moeten besteden aan de informatiesystemen die cruciaal zijn voor het functioneren van de gemeentelijke- en maatschappelijke processen. Door middel van een risicoanalyse worden deze systemen doorgelicht en worden aanvullende mitigerende maatregelen genomen om de mogelijke risico's op een aanvaardbaar niveau te brengen.
- **Bewustwording (Awareness):** Digitale veiligheid raakt ons allemaal. Daarom is het belangrijk dat zowel de bestuurders als de medewerkers structureel en periodiek geïnformeerd worden over de mogelijke risico's over informatiebeveiliging en privacy.
- **Samen organiseren:** Onze organisatie werkt voortdurend aan de versterking van de digitale weerbaarheid. We worden daarbij ondersteund door de Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten, de IBD. De IBD heeft ook een coördinerende rol bij incidenten en is het expertisecentrum op het gebied van de digitale veiligheid voor gemeenten.
- **Oefenen:** Onze organisatie moet voorbereid zijn op digitale incidenten en -crises. Deze reiken vaak verder dan alleen de gemeentelijke bedrijfsvoering. Oefenen is daarom belangrijk, zodat onze organisatie in voorkomende gevallen veerkrachtig en daadkrachtig kan optreden in samenwerking met de ketenpartners.
- **Netwerksegmentering:** Het netwerk wordt in meerdere zones verdeeld die apart beveiligd zijn om de gevolgen voor een aanval te beperken. Met Fase 2 van het project wordt gestart.
- **Monitoring en response:** Het systeem voor monitoring en response wordt verder uitgebreid met SIEM/SOC, zodat de focus op detectie en actieve preventie van incidenten versterkt wordt.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, verenigingen en vennootschappen waarin de gemeente Duiven een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Bestuurlijk belang

Betreft zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Financieel belang

Betreft een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidelijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bij deelname in een vennootschap betreft het financiële belang het bezit van aandelen en het ontvangen van bijbehorend dividend.

De gemeente Duiven maakt binnen de verbonden partijen onderscheid tussen gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. De gemeenschappelijke regelingen bestaan uit publieke partijen die samenwerken, vaak op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) of Wgr-plus. In het algemeen geldt dat voor een gemeenschappelijke regeling wordt gekozen als een gemeente het voorgestane beleid niet zelf wenst uit te voeren, maar in samenwerking met andere gemeenten of instellingen. Bij deelnemingen heeft de gemeente een

pakket van aandelen van een vennootschap in bezit. De deelname in het aandelenkapitaal vloeit vaak voort uit de van oudsher aanwezige maatschappelijke belangen, die door de vennootschappen werden of worden nagestreefd.

In onderstaand overzicht wordt een overzicht van de verbonden partijen voor de gemeente Duiven weergegeven, inclusief het financiële belang betreffende de jaarrekening 2023, de begroting 2024 en de begroting 2025. Dit geeft inzicht in de risico's die de gemeente Duiven loopt door de betrokkenheid aan de verbonden partij. Vervolgens wordt elke verbonden partij nader toegelicht. Inhoudelijke beleidsinformatie over de verbonden partijen is opgenomen in de relevante programma's.

Verbonden partij	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
<i>Gemeenschappelijke regelingen</i>			
Samenwerking De Liemers (SDL)	€ 3.619.687	€ 4.154.273	€ 4.255.160
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	€ 2.148.493	€ 2.451.155	€ 2.445.330
Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers (GRHVOL)	€ 1.147.645	€ 1.013.119	€ 1.033.123
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (SALD)	€ 52.315	€ 65.528	€ 85.215
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	€ 405.692	€ 426.000	€ 482.000
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	€ 211.796	€ 241.131	€ 249.932
Euregio Rijn-Waal	€ 6.500	€ 6.500	€ 6.500
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	€ 599.805	€ 662.872	€ 738.307
1Stroom	€ 18.210.730	€ 19.928.000	€ 21.787.465
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Centraal Gelderland	€ 2.311.012	€ 2.362.614	€ 2.408.769
<i>Deelnemingen (dividend)</i>			
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	€ 8.775	€ 8.000	€ 8.000
Alliander N.V.	€ 104.999	€ 100.000	€ 100.000
Vitens N.V.	€ 0	€ 0	€ 0

Gemeenschappelijke regelingen

Samenwerking De Liemers (Programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de drie deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	Op basis van de afgesproken verdeelsleutels worden de kosten van de samenwerkingsorganisatie aan de drie gemeenten doorbelast. Voor de gemeente Duiven is de bijdrage voor het jaar 2025 vastgesteld op een bedrag van € 4.255.160.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 82.070
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 57.070
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 5.692.174
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 5.279.270

Resultaat 2025	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing
Risico's	De exploitatielasten incl. eventueel niet begrote kosten worden volledig door de drie deelnemende gemeenten gedragen. Er wordt jaarlijks een begroting opgesteld die via twee tussenrapportages wordt gemonitord. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden dan voorgelegd aan het bestuur en aan het bestuur van de deelnemende gemeenten.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	VGGM kent een dagelijks en een algemeen bestuur. Elke gemeente heeft in het algemeen bestuur een stem. De gemeente Duiven levert twee van de 30 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven bestaat voor een deel uit de brandweer/bevolkingszorg en een deel voor publieke gezondheid (GGD, Rijksvaccinatieprogramma en zorg 0-4 jarigen). Voor 2025 is de bijdrage voor brandweer en bevolkingszorg € 1.499.000 en € 27.000 = totaal € 1.526.000. De bijdrage voor publieke gezondheid bedraagt € 1.045.000. Dat bedrag is als volgt opgebouwd: € 622.000 voor de GGD, € 357.000 voor de Jeugdgezondheidszorg en € 66.000 voor het Rijksvaccinatieprogramma.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 6.527.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 6.302.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 57.090.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 58.539.000
Resultaat 2025	€ 0
Ontwikkelingen	Op 20 januari 2021 heeft het Algemeen Bestuur de verdeelsleutel GF-OOV sub cluster brandweer als gezamenlijke oplossingsrichting gekozen (GF=Gemeentefonds, OOV=Openbare Orde en Veiligheid). De consequentie van een eventuele aanpassing van de verdeelsleutels is dat dit voor de ene gemeente tot een financieel voordeel kan leiden en voor een andere gemeente tot een nadeel. Het Algemeen Bestuur heeft gekozen voor een overgangsmodel waarin de gemeente in drie jaar toegroeien naar de nieuwe bijdrage.
Risico's	De hiervoor beschreven ontwikkeling vormt een risico. Er is een regionaal controllersoverleg actief dat regelmatig overlegt met de VGGM over de financiële positie.

Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers (Programma 2)

Partijen	De gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar.
-----------------	---

Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een van de drie leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven is voor het jaar 2025 € 1.033.123. Dit bedrag is bepaald op basis van het aantal leerlingen van de scholen voor voortgezet onderwijs in De Liemers.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Niet van toepassing
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	Niet van toepassing
Resultaat 2025	Niet van toepassing
Ontwikkelingen	De GR onderzoekt de haalbaarheid van nieuwbouw voor het Liemerscollege in Zevenaar. Het college en de raad worden hier in de tweede helft van 2024 over geïnformeerd. Zevenaar financiert de onderzoekskosten, ter verrekenen in het huisvestingbesluit.
Risico's	De GRHVOL heeft geen rechtspersoonlijkheid en neemt geen eigen besluiten. Dit mandaat ligt bij de individuele gemeenten. De gemeentelijke bijdrage kan wel jaarlijks verschillen, aangezien het aantal leerlingen wijzigt. De investeringen in huisvesting houden we nauwlettend in de gaten.

Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (Programma 2)

Partijen	De gemeenten Duiven, Doesburg, Westervoort en Zevenaar. Daarnaast zijn de RID en RSD ook betrokken bij het Streekarchivariaat.
Bestuurlijk belang	Het Streekarchivariaat heeft een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur. De gemeente Duiven levert een van de vier leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor Duiven 2025 bedraagt € 85.215. Deze bijdrage wordt bepaald op basis van het inwonersaantal en het aantal werkuren.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 35.143
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 34.100
Resultaat 2025	€ 0
Ontwikkelingen	Streven is om meer aandacht te besteden aan de primaire taken. Ook zal de voorbereiding voor het opzetten van een e-depot de aandacht krijgen.
Risico's	Eventuele tekorten worden verhaald op de deelnemende gemeenten. De financiële omvang van de regeling is echter relatief klein en het risico wordt op nihil geschat.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (Programma 3)

Partijen	De Provincie Gelderland en 10 gemeenten.
-----------------	--

Bestuurlijk belang	De wethouder is lid van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is € 482.000 en deze is gebaseerd op het werkpakket/ werkprogramma dat aan de ODRA is overgedragen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 694.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 644.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 4.256.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 4.056.000
Resultaat 2025	€ 0
Ontwikkelingen	Er is veel in beweging in het werkveld van ODRA. De planning is dat vanaf 1 januari 2023 de omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging in werking treden en daarnaast vinden veranderingen plaats in de bevoegdheid voor bodemtaken.
Risico's	De bovengenoemde ontwikkelingen brengt een aantal financiële onzekerheden met zich mee, die op dit moment nog moeilijk zijn te kwantificeren.

Groene Metropoolregio Arnhem- Nijmegen (Programma 3)

Partijen	De deelnemende gemeenten zijn Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een van de 18 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is gebaseerd op het inwoneraantal van 24.869. De inwonerbijdrage bestaat uit 3 componenten: bijdrage regiobureau 24.869 à € 2,77 per inwoner) = € 68.887 bijdrage The Economic Board 24.869 à € 1,04 per inwoner = € 25.864 bijdrage voor de vijf opgaven verbonden regio (€ 39.542) productieve regio (€ 22.879), circulaire regio (€ 40.536), ontspannen regio (€ 22.879) en groene groei regio (€ 29.345).
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 100.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 100.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 4.939.880
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 4.843.380
Resultaat 2025	€ 0

Ontwikkelingen	De bijdrage die we in 2024-2025 nodig hebben voor de realisatie van de opgaven, is hoger dan in 2023. Dit heeft verschillende redenen. We hebben in 2021 en 2022 geïnvesteerd in het formuleren van ambities en maken van plannen, zeker bij relatief nieuwe opgaven zoals Ontspannen regio. Nu onze inzet steeds concreter wordt en we overgaan tot het organiseren van de uitvoering, vraagt dat meer middelen. Daarnaast zijn er speerpunten die we intensiever willen oppakken, zoals de gebiedsgerichte corridors bij Verbonden regio. En we hebben als regio ook nieuwe ambities en taken die we oppakken. Zoals bijvoorbeeld logistiek en het contractbeheer voor data over verkeersveiligheid. Voor de Circulaire regio wordt de verhoging van de inwonersbijdrage voor een groot deel verklaard door een andere reden. In 2022 zijn de projectkosten voor de inkoop van elektriciteit niet in de inwonersbijdrage opgenomen, maar apart verrekend door de gemeente Nijmegen. Vanaf 2023 zijn deze kosten wel in de inwonersbijdrage opgenomen. Per saldo levert deze mutatie geen lastenverzwaring op voor gemeenten. Tegenover de hogere kosten voor de opgaven, staat dat de verwachting dat we met de inzet van deze middelen ook meer investeringen in onze regio uit kunnen lokken. Denk bijvoorbeeld aan de stikstofgelden, de gelden die in het BO-MIRT beschikbaar komen en de klimaatgelden. De bijdragen van de opgaven hangen, net als de inhoud daarvan, nauw met elkaar samen. Zo is de bijdrage voor logistiek verdeeld over de opgaven Circulaire, Verbonden en Productieve regio. Het groen-blauw raamwerk hangt nauw samen met de gebiedsuitwerking van de Verstedelijkingsstrategie. Het één kan niet zonder het ander.
Risico's	Niet van toepassing.

Euregio (Programma 1)

Partijen	61 gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen in het werkgebied Arnhem-Nijmegen, West-Veluwe, Zuid-West-Gelderland, delen van Noordoost-Brabant, het noordelijke deel van de provincie Limburg, de Kreis Kleve, de Kreis Wesel en de steden Duisburg en Düsseldorf. In dit werkgebied wonen 4,2 miljoen mensen.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert twee leden in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven is € 6.500 en is berekend op basis van het inwoneraantal.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest bekende stand € 2.441.983
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	Meest bekende stand € 2.366.032
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest bekende stand € 1.613.389
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	Meest bekende stand € 1.613.389
Resultaat 2025	Geraamd resultaat +/- € 75.951
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (Programma 2)

Partijen	Alle gemeenten van de regio Arnhem en Nijmegen en Druten. Dit zijn in totaal 19 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een lid in het Algemeen Bestuur.

Financieel belang	De financiële bijdrage voor 2024 bedraagt € 917.613
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 12.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 13.000.000
Resultaat 2025	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico voor de gemeente Duiven is van financiële aard, als de beoogde efficiencyvoordelen niet worden behaald of als meerdere gemeenten uit deze regio vervoersstromen gaan onttrekken aan deze regeling.

1Stroom (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven en Westervoort vormen samen 1Stroom.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de twee deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De kosten van de fusieorganisatie minus de kosten voor de grondexploitatie en het afvalaanbiedstation van Duiven worden voor 63% ten laste gebracht van Duiven en voor 37% ten laste gebracht van Westervoort. Voor de gemeente Duiven is de bijdrage voor het jaar 2025 vastgesteld op een bedrag van € 21.787.465.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 60.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 45.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 4.391.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 4.372.000
Resultaat 2025	€ 0
Ontwikkelingen	Per 1 september 2021 is een nieuwe organisatiestructuur ingevoerd bestaande uit twee organisatielagen In de eerste organisatielaag is er voor gekozen om een algemeen directeur en twee adjunct-directeuren gecombineerd met de functie van gemeentesecretaris aan te stellen. De algemeen directeur is verantwoordelijk voor het functioneren van 1stroom. De gemeentesecretarissen/adjunctdirecteuren zijn naast medeverantwoordelijke voor de organisatie vooral verantwoordelijk voor de verbinding tussen bestuur en organisatie. De tweede organisatielaag bestaat uit 10 afdelingen welke aangestuurd worden door een manager.
Risico's	Niet van toepassing.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland

Partijen	Een elftal gemeenten in de regio Arnhem.
-----------------	--

Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit een collegelid van deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De MGR maakt deelbegrotingen voor de verschillende modules. Wanneer een gemeente er voor kiest deze module af te nemen deelt zij ook in de kosten. De kosten van de basistaken worden op inwonertal verdeeld. Voor de verdeling van de specifieke kosten per module is per module een verdeelsleutel bepaald.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 714.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 716.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 2.262.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 2.082.000
Resultaat 2025	€ 0
Ontwikkelingen	Op 1 januari 2022 is de gewijzigde Wet Inburgering in werking getreden. Gemeenten zijn verplicht om aan statushouders (nieuwe instroom) een inburgeringsvoorziening aan te bieden. Vanaf 2022 is door de MGR de module Contractmanagement Inburgeringstrajecten ingevoerd.
Risico's	Niet van toepassing.

Deelnemingen

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Partijen	De Nederlandse staat, gemeenten, provincies en één hoogheemraadschap.
Bestuurlijk belang	Gemeente Duiven heeft 0,0063% van het aandelenkapitaal en overeenkomstig stemrecht in de algemene ledenvergadering.
Financieel belang	Gemeente Duiven heeft 3.510 aandelen met een waarde van € 2,50 nominaal. Het totale belang is € 8.775. Jaarlijks wordt hierover dividend ontvangen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 4.615.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2023 € 4.721.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 107.459.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2023 € 110.819.000.000
Resultaat 2025	Meest recente resultaat is € 254.000.000 over 2023.
Ontwikkelingen	De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2024 kan de bank daarom niet maken.
Risico's	Doordat de BNG als sectorbank actief is binnen de publieke sector loopt zij minder risico dan commerciële banken. Daarnaast is het financiële risico beperkt tot het ingelegde bedrag.

Alliander N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven heeft 0,111 % van de aandelenkapitaal en overeenkomstig stemrecht in de algemene ledenvergadering. Dit betreft 151.801 aandelen.
Financieel belang	De gemeente Duiven heeft 151.801 aandelen waarover Alliander dividend uitkeert.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 4.570.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2023 € 4.749.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 6.122.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2023 € 6.897.000.000
Resultaat 2025	Meest recente resultaat bekend betreft € 267.000.000 over 2023
Ontwikkelingen	De energietransitie vraagt om grote aanpassingen van het energiesysteem en vergt grootschalige investeringen. Om de benodigde investeringen te kunnen financieren is een verzoek gedaan aan de aandeelhouders tot versterking van de kapitaalstructuur. Duiven heeft besloten om deel te nemen in de reverse converteerbare hybride obligatielening.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

Vitens N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven heeft 26.705 aandelen met stemrecht in de algemene ledenvergadering.
Financieel belang	De verkrijgingsprijs van de 26.705 aandelen is € 4.538, waarover Vitens jaarlijks dividend uitkeert.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 600.300.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	Meest recente stand per ultimo 2023 € 649.500.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 1.387.800.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2023 € 1.446.600.000
Resultaat 2025	Meest recente resultaat bekend betreft € 27.200.000 over 2023
Ontwikkelingen	Het drinkwaterbedrijf Vitens zal naar verwachting geen dividend uitkeren vanwege de noodzaak van grote investeringen in de komende jaren.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

Paragraaf 7 Grondbeleid

Inleiding

Voor het grondbeleid gelden de landelijke richtlijnen van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). De richtlijnen zijn toegelicht in de "Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)" van de Commissie BBV.

Het lokale kader waarbinnen wordt geopereerd is de Nota grondbeleid, vastgesteld bij raadsbesluit van 14 april 2008. De Nota kiest in beginsel voor “actief grondbeleid”, maar biedt mogelijkheden voor een gemeentelijke faciliterende rol, waar het risico grotendeels bij marktpartijen/initiatiefnemers ligt. De Nota grondbeleid wordt op dit moment aangepast, waarbij het huidige grondbeleid uit 2008 wordt gemoderniseerd. Waardoor het situationele grondbeleid meer invulling gaat krijgen. De gemeente kan meerdere rollen spelen bij een gebiedsontwikkeling. Van het louter faciliteren van particuliere initiatieven (reactieve rol) tot het zelf risicovol tot ontwikkeling brengen van gronden (initierende rol).

In het coalitieakkoord 2023-2026 is versnelling van de woningbouw één van de drie belangrijke opgaven. De huidige plannen voor woningbouw worden zo snel mogelijk gerealiseerd. Doorpakken is het motto. De plannen voor uitbreidings- en inbreidingslocaties worden gerealiseerd. Van de term reservelocaties wordt afgestapt, indien haalbaar worden er zo snel mogelijk modulaire woningen op de Biezenkampen gerealiseerd.

De baten en lasten van de grondexploitatie zijn opgenomen onder programma 3 (taakveld 3.2. bedrijvigheid) en (taakveld 8.2, wonen). Vanwege het projectmatig karakter van de actieve grondexploitatie wijkt dit af van de gemeentelijke begroting: de baten en lasten worden als vlottende activa geactiveerd en onder “voorraden” opgenomen op de balans.

De gemeentelijke actieve grondexploitatie

De gemeente heeft in 2024 6 actieve grondexploitaties. De grondexploitaties zijn onderdeel van het Programma 3 Omgeving van de programmabegroting en zijn administratief verdeeld over twee producten:

- Bouwgrondexploitatie, woningbouw.
- Bouwgrondexploitatie, bedrijventerreinen.

Tot de producten “bouwgrondexploitatie woningbouw” en “bouwgrondexploitatie bedrijventerreinen” worden de in exploitatie genomen complexen gerekend waarin de gemeente de actieve grondexploitatie voert:

Woningbouwcomplexen:

- St. Antoniusstraat Loo
- Vitaal Centrum Duiven

Bedrijventerreinencomplexen:

- InnoFase
- Werkterp De Ploen
- Seingraaf
- De Nieuweling

Woningbouw

De gemeente wil de omvang en kwaliteit van de woningvoorraad in Duiven, Groessen en Loo aan laten sluiten bij de hedendaagse en toekomstige behoefte. Dit vraagt om een actievere en proactieve houding vanuit het gemeentelijke woonbeleid. Deze houding heeft met de Woonvisie 2021 vorm gekregen en heeft verder aan belang gewonnen via de Nationale Woon en Bouwagenda, het programma een duurzaam thuis en de Woondeal 2023 (rijks-, provinciaal- en regioniveau). De middels de Woonvisie ingezette versnelling voor de woningbouw moet met de komst van de Nationale Woon en bouwagenda en de Woondeal 2023 vooral worden doorgezet en waar mogelijk versneld om aan de toenemende woningbehoefte te voldoen. Daarvoor zijn in iedere geval zowel de al bekende inbreidingslocaties als uitbreidingslocaties nodig. De gemeente wil de juiste woningen realiseren rekening houdend met de geconstateerde woningbehoefte en

met doorstroming uit de bestaande voorraad. De grootste opgave ligt daarbij in de kern Duiven. We realiseren de nieuwbouw daarom vooral in en bij de kern Duiven. In Loo en Groessen wordt naar behoefte gebouwd.

Bedrijventerreinen

In de gezamenlijke grondexploitaties is de uitgifteprognose van bedrijventerreinen in de periode 2023 t/m 2026 opgenomen zoals hieronder aangegeven.

Tabel geplande uitgifte m² bedrijventerreinen per jaar

Complex	Totaal	2024	2025	2026
Nieuweling	12.782	6.391	6.391	-
Werkterp De Ploen	-	-	-	-
Innofase	45.515	-	-	45.515
Seingraaf	-	-	-	-
Totaal	58.297	6.391	6.391	45.515

De uitgifte van de bedrijventerreinen is beperkt stuurbaar. Een evenredige verdeling van de uitgiftes vanaf de middellange termijn is daarom een reëel uitgangspunt voor de grondexploitaties, wanneer er geen concrete interesses, opties en overeenkomsten bekend zijn.

In de raadsvergadering op 23 februari 2021 heeft de gemeenteraad ingestemd met het Regionaal Programma Werklocatie 2021-2024 en met het afsprakenkader om te komen tot een duurzame ruimtelijke invulling van werklocaties in de regio Arnhem-Nijmegen in het kader van de Groene Metropoolregio. In het RPW is geconstateerd dat er in de periode tot 2030 behoefte is aan 120 hectare extra ruimte op regionale bedrijventerreinen. Deze ruimte wordt toegekend in twee tranches. De eerste tranche sloot op 28 februari 2021. De gemeenten Duiven, Zevenaar, Montferland, Wijchen, Nijmegen en Lingewaard hebben hiervoor plannen ingediend met een totale omvang van ruim 90 hectare. Voor Duiven gaat het om de uitbreiding van Centerpoort-Noord met netto 10 hectare. Op 9 juni 2021 zijn de plannen van deze zes gemeenten door het Bestuurlijk Overleg Regionaal Programma Werklocaties gehonoreerd.

Het plan voor de uitbreiding van Centerpoort-Noord wordt op dit moment verder uitgewerkt en het omgevingsplan zal in 2024 ter vaststelling aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Aandachtspunten hierin zijn onder meer groen, water, klimaatadaptatie, circulariteit en biodiversiteit. Naast Centerpoort-Noord zal er ruimte worden gegeven aan de (selectieve) uitbreiding van Graafstaete met de ontwikkeling Graafstaete 2. Deze locatie is met namen bedoelt voor lokale bedrijvigheid. De plannen voor Graafstaete 2 zijn uitgewerkt en zijn inmiddels door de gemeenteraad in april 2024 vastgesteld.

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) geldt voor grondexploitaties een looptijd van maximaal 10 jaren (voortschrijdend). De verwachting is dat de kavels binnen deze termijn zullen zijn uitgegeven.

Kerncijfers actieve grondexploitatie (bedragen in mln €)

Complex (per 1-1-2024)	Einddatum	Boekwaarde 1-1-2024	Te realiseren kosten	Te realiseren opbrengsten	Eindwaarde	Startwaarde 2024
Woningbouw						
Vitaal Centrum Duiven	31-12-2028	4,86	2,36	- 2,71	5,08	4,60
St. Antoniusstraat	31-12-2025	0,02	0,05	- 0,05	0,01	0,01

Subtotaal		4,88	2,41	- 2,76	5,09	4,61
Bedrijventerreinen						
De Nieuweling	31-12-2026	1,02	0,33	- 1,87	- 1,14	- 1,07
InnoFase	31-12-2026	2,38	1,10	- 8,65	- 5,64	- 5,21
Seingraaf	31-12-2024	- 1,11	1,08	0,00	- 0,06	- 0,06
Werkterp de Ploen	31-12-2024	- 0,23	0,21	0,00	- 0,04	- 0,04
Subtotaal		2,06	2,72	- 10,52	- 6,88	- 6,38
Totaal		6,94	5,13	- 13,28	-1,79	- 1,77

Bron: geactualiseerde grondexploitaties peildatum 1 januari 2024 met winstneming over 2024 (negatieve bedragen moeten bovenstaand gelezen worden als voordelig en positieve bedragen als nadelig)

Conclusie van bovenstaande cijfers is dat de reeds gedane investeringen in de grondexploitatie circa € 6,94 mln. bedragen. De berekende opbrengst uit gronduitgifte tot en met 2028 is € 13,28 mln. Om deze te realiseren is nog een investering van ruim € 5,13 mln. nodig.

De verkopen van de gronden binnen de grondexploitaties verloopt relatief voorspoedig. De verwachting is dat dit het komende jaar nog zo zal blijven. De resultaten van de grondexploitaties komen tot uiting in de laatste 2 kolommen van de bovenstaande tabel (startwaarde en eindwaarde). Let wel, bij de berekening is gebruik gemaakt van ramingen van zowel de te verkopen gronden als van de nog te maken kosten. Het blijft dus een benadering van de resultaten.

Bedacht moet worden, dat er in de afgelopen jaren al een tussentijdse winstuitname heeft plaatsgevonden bij de winstgevende bedrijfsterreinen. Het BBV schrijft voor dat bij complexen een tussentijdse winst in de grondexploitatie volgens de "percentage of completion-methode" bepaald moet worden. De totale tussentijdse winst over de afgelopen jaren (tot en met 2024) bedraagt ruim € 13,96 mln.

De omvangrijke financiële belangen en de daaraan verbonden risico's zijn redenen om jaarlijks de grondexploitatie integraal te actualiseren en te presenteren in het jaarverslag en in de jaarrekening de vereiste financiële maatregelen te nemen: zowel het op niveau brengen van zowel het gemeentelijk weerstandsvermogen voor ingeschatte risico's, als de voorziening voor nu berekende toekomstige verliezen. Daarmee wordt voldaan aan de BBV-richtlijnen.

De resultaten uit de actieve grondexploitatie zijn onderworpen aan de heffing van de Vennootschapsbelasting. Deze belasting is geen kostenpost binnen de grondexploitatie, maar wordt verantwoord binnen de algemene middelen op concernniveau.

Strategische grondverwerving voor ruimtelijke ontwikkelingen

In paragraaf 4.4 van de Nota Grondbeleid (2008) is aangestipt dat jaarlijks een apart budget voor strategische aankopen wordt geraamd. Daarmede kan door het gemeentebestuur slagvaardig worden gehandeld op momenten dat de actualiteit dat vraagt of eist. Voor deze strategische verwervingen is in 2008 apart € 1,0 mln. geraamd. Gelet op de ongewisheid over uitgifteplanning en behoefte aan bouwgrond op de middellange en lange termijn zullen wij daar zeer zorgvuldig mee omgaan. Uw raad wordt daar in betrokken.

Financiële aspecten

Resultaat en resultaatbestemming

In de begroting wordt exploitatie-technisch gezien geen rekening gehouden met een (positieve) bijdrage vanuit de grondexploitatie. Dat betekent dat de voor- en nadelen vanuit de grondexploitatie jaarlijks volledig met de Algemene Reserve worden verrekend.

Per 31 december 2023 is de voorziening verliesgevende complexen grondexploitatie € 4,62 mln. Dit betekent dat voor de op dat moment berekende verliezen een volledig toereikende voorziening is getroffen.

Risico's

De gemeentelijke actieve grondexploitatie kenmerkt zich door lange looptijden, het doen van omvangrijke voorinvesteringen die door latere gronduitgifte moeten worden terugverdiend.

De berekende / voorziene risico's van de grondexploitatie maken onderdeel uit van het gemeentelijk weerstandsvermogen. Tenminste éénmaal jaarlijks bij de actualisatie van de integrale grondexploitatie worden de risico's opnieuw bepaald en berekend. In de lijn van de concernbreed toegepaste systematiek worden de risico's gekwantificeerd en een inschatting gemaakt van de mate waarin risico's kunnen optreden. Vervolgens worden de uitkomsten verwerkt in het gemeentelijk weerstandsvermogen.

Maatregelen berekende risico's grondexploitatie in het weerstandsvermogen

De Monte Carlo-analyse is ingezet om de effect(en) van de bovengenoemde risico's op alle grondexploitaties te evalueren. In onderstaande tabel worden de uitkomsten van de financiële risico's weergegeven in hun meest waarschijnlijke scenario en daarbij de algehele financiële gezondheid van de projecten in zijn totaliteit. In de risico analyse is de winstuitname over het jaar 2023 meegenomen.

Duiven	Startwaarde 2024	Maximum risico	Gemiddeld risico
Anthoniusstraat Loo	€ 13.884	€ 1.989	€ 414
Innofase	€ -5.211.425	€ 232.959	€ -640.119
Nieuweling	€ -1.072.594	€ 175	€ -150.926
Seingraaf	€ -57.901	€ 6.098	€ 256
VCD	€ 4.602.840	€ 816.842	€ 239.427
Werkterp de Ploen	€ -38.496	€ 3.164	€ 133
Totaal		€ 1.061.228	€ -550.814

Tabel Monte Carlo analyse (negatieve bedragen dienen als positief gelezen te worden)

De uitkomsten van de Monte Carlo-analyse geven dat het gemiddelde risico bij de complexen Anthoniusstraat Loo, Seingraaf en Werkterp de Ploen nagenoeg nul zijn. Het risico bij het VCD is daarentegen negatiever dan er initieel is geraamd. De complexen Innofase en De Nieuweling kennen mogelijk een positief gemiddeld risico, de uitkomst kan hoger uitvallen. Oorzaak is een mogelijke hogere grondopbrengst dan verwacht. Met deze verwachtingen is er over het geheel van de grondexploitaties een positief weerstandsvermogen van zo'n € 0,55 miljoen.

Doorbelaasting 1Stroom

Een deel van de formatie van 1Stroom wordt gefinancierd vanuit de Duivense grondexploitaties. Deze doorbelaasting van de Algemene Dienst naar de grondexploitaties is gebaseerd op werkelijk gemaakte uren. De doorbelaasting zoals deze op dit moment plaatsvindt sluit dus aan op de daadwerkelijke ambtelijke inzet bij de complexen. Dit is in overeenstemming met de voorschriften vanuit het BBV (begroten op basis van werkelijk uren / reële inschatting uren) en de vennootschapsbelasting (belasting over de winst van grondexploitaties).

Kaderstelling/beslispunten

Kaderstelling en autorisatie budgetten jaarschijf 2024 e.v.

Parallel aan de samenstelling van het jaarverslag/de jaarrekening wordt de gehele grondexploitatie geactualiseerd, en vervolgens één op één overgenomen in de paragraaf Grondbeleid van het jaarverslag. Daarbij wordt uitvoerig inzicht gegeven in de actualiteit van de grondexploitatie. In feite is de paragraaf grondbeleid van het jaarverslag het laatst geactualiseerde kader. Vervolgens wordt in de overige documenten uit de financiële cyclus op basis van besluitvorming gerapporteerd. De voorcalculaties voor de jaarschijf 2024 e.v. zijn ontleend aan de laatst geactualiseerde grondexploitaties, opgesteld per peildatum 1 januari 2024. Daarmee is ons college geautoriseerd.

Paragraaf 8 Openbaarheid

In het kader van de Wet Open Overheid zullen we de komende jaren werken aan het op orde brengen van onze informatiehuishouding en meer informatie actief openbaar maken.

Daarnaast is er een Inrichtingskader Informatiebeheer (met bijbehorend uitvoeringsplan) vastgesteld waarin de uitgangspunten voor het op orde krijgen van de informatiehuishouding beschreven staan. Dit zal onder andere betekenen dat medewerkers beter geïnformeerd en meer getraind worden. Een aantal andere zaken die in 2025 zullen worden opgepakt:

- Op- en vaststellen van een handboek Kwaliteitszorg informatiebeheer;
- Opstellen van een visie op zaakgericht werken;
- Voorbereiding implementatie e-depot (zie separaat item over het e-depot in sectie Informatiebeleid).
- Periodieke monitoring kwaliteit informatiebeheer;

Het actief openbaar maken van de volgens de Woo verplichte informatiecategorieën zal stapsgewijs plaatsvinden. Daarbij houden we de wettelijk voorgeschreven fasering aan en waar mogelijk lopen we vooruit op de wettelijke fasering. Voor het publiceren zal vooralsnog het platform iBabs gebruikt worden, nu de Rijksoverheid de stekker uit het PLOOI-platform heeft getrokken en alleen nog een Woo-(verwijs)index faciliteert. In 2025 zal nader onderzoek worden gedaan naar de mate van geschiktheid van iBabs als publicatieplatform, nu de eerste informatie-categorieën daarop zijn gepubliceerd. De landelijke Woo-index zal verwijzen naar de betreffende URL's waar de informatiecategorieën van onze gemeente op zullen worden gepubliceerd.

Tenslotte zullen we in 2025 in het kader van de Woo verder gaan met het optimaliseren van de afhandeling van Woo-verzoeken (in termen van tijdigheid en klantvriendelijkheid). Ook het beter vindbaar en meer toegankelijk maken van informatie heeft blijvend onze aandacht. Dit doen we samen met onze Woo-contactpersonen, het webteam en het klantcontactcentrum.

Paragraaf 9 Duurzaamheid

Voor het onderwerp duurzaamheid wordt verwezen naar programma 3 Omgeving. In de weergave over externe ontwikkelingen onderwerp duurzaamheid én bij speerpunt een circulaire economie dichterbij brengen worden de doelstellingen risico's, planning, financiën en participatie van de gemeente t.a.v. het onderwerp duurzaamheid nader toegelicht.

Financiële begroting - Baten en Lasten

Baten en lasten per programma 2025

In onderstaand overzicht staan de mutaties van de baten en lasten per programma aangegeven. Voor een verdere specificatie van de resultaatbestemming, zie de bijlage reserves.

Baten en lasten per programma (x € 1.000)

Programma	Lasten	Baten	Resultaat voor bestemming	Mutaties reserves	Resultaat na bestemming
1. Bestuur	21.042	59.667	38.625	2.804	41.429
2. Maatschappij	46.157	8.156	- 38.001	997	- 37.004
3. Omgeving	15.147	9.166	- 5.982	1.010	- 4.972
Totaal	82.346	76.988	-5.358	4.811	- 546

Bedragen in € 1.000

Mutaties reserves per programma

In de volgende tabellen staan per programma het totaal aan reserves opgesomd die samen de resultaatbestemming vormen voor de jaren 2025 tot en met 2028. Dotaties zijn toevoegingen vanuit de exploitatie aan de reserve, onttrekkingen zijn toevoegingen van de reserves aan de exploitaties. Het saldo van de dotaties en onttrekkingen is de resultaatbestemming. Een positief saldo betekent een voordeel voor de exploitatie, de reserves nemen hierdoor af. Een negatief saldo betekent een verhoging van de reserve en een nadeel voor de exploitatie. Het saldo van 2025 bedraagt € 4.811.477 en sluit aan bij onderstaand overzicht en saldo bestemmingen in de paragraaf "Voorcalculaties in meerjarenperspectief".

Mutaties reserves 2025-2026 per programma

Programma	2025 dotaties	2025 onttrek.	2025 saldo	2026 dotaties	2026 onttrek.	2026 saldo
Bestuur	106.353	2.910.336	2.803.983	0	440.336	440.336
Maatschappij	289.000	1.286.184	997.184	0	808.434	808.434
Omgeving	6.330	1.016.640	1.010.310	6.330	685.832	679.502
Totaal	401.683	5.213.160	4.811.477	6.330	1.934.602	1.928.872

Bedragen in € (- is een nadeel)

Mutaties reserves 2027-2028 per programma

Programma	2027 dotaties	2027 onttrek.	2027 saldo	2028 dotaties	2028 onttrek.	2028 saldo
Bestuur	0	158.071	158.071	0	44.671	44.671
Maatschappij	0	0	0	0	0	0
Omgeving	6.330	430.000	423.670	6.330	430.000	423.670
Totaal	6.330	588.071	581.741	6.330	474.671	468.341

Bedragen in € (- is een nadeel)

Voorcalculaties in meerjarenperspectief

In onderstaande tabellen staan de voorcalculaties per programma. Deze tabellen sluiten aan bij de tabellen voor bestaand beleid, zoals deze bij de programma's staan weergegeven. In de totaaltabel staat de resultaatbestemming (mutaties reserves).

Overzicht voorcalculaties

Bestuur	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten	19.606	18.339	21.042	21.020	21.991	22.491
Baten	57.757	57.217	59.667	58.189	59.974	62.155
Saldo voor bestemming	38.151	38.878	38.625	37.169	37.982	39.665

Bedragen x € 1.000

Maatschappij	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten	45.778	42.193	46.157	46.197	44.857	44.555
Baten	12.627	8.467	8.156	8.078	7.253	7.253
Saldo voor bestemming	- 33.151	- 33.726	- 38.001	- 38.119	- 37.605	- 37.302

Bedragen x € 1.000

Omgeving	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten	15.915	17.464	15.147	15.069	14.893	13.930
Baten	10.915	10.562	9.166	9.443	9.526	8.334
Saldo voor bestemming	-5.000	- 6.901	- 5.982	- 5.626	- 5.367	- 5.596

Bedragen x € 1.000

Totaal	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten	81.299	77.996	82.346	82.286	81.742	80.976
Baten	81.299	76.246	76.988	75.710	76.753	77.742
Saldo voor bestemming	0	- 1.750	- 5.358	- 6.576	- 4.989	- 3.223
Mutaties reserves	1.073	2.050	4.811	1.928	582	468
Saldo na bestemming	1.073	300	- 546	- 4.648	- 4.408	- 2.765

Bedragen x € 1.000

Financiële begroting - Financiële positie

Begrotingsrichtlijnen

Voor de samenstelling van de ramingen gelden de volgende uitgangspunten:

Personeelslasten

(Bronnen: *Functieboek, Cao-akkoord 2024; Centraal Planbureau*)

Uitgegaan wordt van de per 1 januari 2025 vastgestelde formatie. Bestaande vacatures worden bij de toegestane formatie geraamd op het maximum van de functieschaal. Bij de bepaling van de hoogte van de loonkosten is rekening gehouden met bevorderingen naar de functieschaal en periodieke verhogingen waar per 1 januari 2025 recht op bestaat.

Voor 2025 is het uitgangspunt een loonstijging van 5,8%. In 2026 4,8% en 2027/2028 4,2%.

Btw

Is de btw compensabel dan wordt exclusief btw geraamd. Bij niet-compensabele producten is de btw een kostenpost en wordt inclusief btw geraamd.

Rente

(Bron: *notitie reserves/voorzieningen, BBV voorschriften*)

Richtlijn bestaand beleid:

Ingaande 2006 wordt conform de BBV-voorschriften aan de voorzieningen, met uitzondering van de voorzieningen Groot onderhoud gebouwen en Wegenonderhoud (2%), geen rente meer toegevoegd. Over vervangingsinvesteringen en investeringen nieuw beleid wordt een rente berekend van 2%.

Kapitaallasten

In de kapitaallasten zijn de besluiten tot en met de raadsvergadering van juli verwerkt. Bij het vaststellen van de nota Afschrijvingsbeleid zijn de afschrijvingstermijnen vastgesteld. Zie hiervoor de nota Afschrijvingsbeleid. Rente-omslagpercentage:0,0%.

Voorcalculaties (bestaand beleid)

(Bron: *Begroting 2024, Jaarrekening 2023, Voorjaarsnota 2024*)

In de ramingen wordt uitgegaan van het beleid dat geautoriseerd is in de begroting 2024, inclusief de door de gemeenteraad vastgestelde begrotingswijzigingen tot en met de maand juli 2024.

De ramingen zijn aangepast aan autonome ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de ten opzichte van de peildatum 1 januari 2024 verwachte toename van woonruimten e.d. De voor de toe- of afname te hanteren eenheden en eenheidsprijzen of -normen zijn onderbouwd. Indien op grond van de rekeninguitkomsten over 2023 of anderszins uit ervaring is gebleken dat een lagere dan wel een hogere raming kan worden opgenomen, wordt uiteraard van deze lagere respectievelijk hogere raming uitgegaan.

Nieuw beleid / Vervangingsinvesteringen / Kosten bedrijfsvoering

De kosten van nieuw beleid, vervangingsinvesteringen en bedrijfsvoering worden niet in de voorcalculaties opgenomen, maar zijn in deze begroting afzonderlijk vermeld. Dekking kan plaatsvinden middels eenmalige budgetten (met name reserves) dan wel komen de kapitaal-/ exploitatielasten ten laste van het begrotingsresultaat. De kapitaallasten van nieuwe of vervangingsinvesteringen drukken, conform de nieuwe Nota Afschrijvingsbeleid, op het jaar volgend op dat van de investering. Investerings onder de € 10.000 worden niet geactiveerd maar komen in het geheel ten laste van het begrotingsresultaat.

Prijsstijgingen

(Bron: *CBS, Centraal Planbureau*)

De ramingen in de voorcalculaties voor de jaren 2025 - 2028 zijn gebaseerd op een (verwachte) prijsstijging van 3,45% in 2025. Voor 2026 3,18%, voor 2027 2,6% en voor 2028 is dit 2,5%. We hebben daarvoor in die jaren een stelpost opgenomen in de voorcalculaties. Aansluiting is gezocht bij de gecombineerde index en prijs bruto binnenlands product uit het Centraal Economisch Plan 2024 die wordt gebruikt bij de berekening van de Algemene Uitkering.

Belastingen en heffingen

De ramingen van de opbrengsten van belastingen en tarieven zijn in de voorcalculaties gebaseerd op de tarieven 2024 en voor zover van toepassing op het aantal woonruimten en inwoners. Een voorstel tot aanpassing van de tarieven vindt plaats in deze begroting. Voor de afvalstoffenheffing en de leges worden kostendeekkende tarieven gehanteerd. De inflatiecorrectie is voor 2025 na de meicirculaire bepaald op 3,45%. Voor 2026 op 3,18%, voor 2027 2,6% en voor 2028 is het inflatiepercentage op 2,5 bepaald. Bij aanpassing van de tarieven zal kritisch worden beoordeeld in hoeverre stijging plaats dient te vinden. Daarbij wordt steeds efficiënte en klantgerichte uitvoering van diensten en producten nagestreefd.

Aantal inwoners en woningen

(Bron: woningbouwprognose VROG voorjaar 2024, bevolkingsprognose 2014-2034 Pronexus, CBS)

Voor ramingen die daarmee een relatie hebben, wordt per 1 januari 2024 uitgegaan van 24.865 inwoners respectievelijk 10.913 woonruimten. Op basis van de huidige demografische prognoses zal het aantal inwoners in Duiven de komende 4 jaar ongeveer gelijk blijven.

Aantallen woonruimten en inwoners

	01-01-2024	01-01-2025	01-01-2026	01-01-2027	01-01-2028
Woonruimten	10.913	10.913	10.913	10.913	10.913
Inwoners	24.865	24.865	24.865	24.865	24.865

Begrotingsresultaten en maatregelen

Het begrotingsresultaat wordt verkregen door het totaliseren van de saldi van de voorcalculaties na bestemming (inclusief reeds vastgestelde dotaties en onttrekkingen aan reserves) inclusief de gevolgen van de Voorjaarsnota 2024 en de Meicirculaire 2024. In deze begroting worden nog enkele aanpassingen van de voorcalculatie alsook de financiële gevolgen van de raadsbesluiten tot en met juli verwerkt. Verder proberen we de gevolgen van de septembercirculaire zo goed mogelijk in te schatten.

Raming begroting 2025 - 2028

In onderstaande tabel staan de begrotingsresultaten 2025 - 2028 vermeld.

Begrotingsresultaten 2025 - 2028

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Saldo na Voorjaarsnota	-5.431.578	-7.214.166	-8.171.738	-8.826.948
Amendement 6 Investeringskredieten				
- Kunstgrasveld Groessen		-52.967	-52.967	-52.967
- Herinrichting Eilandplein	-28.000	-28.000	-28.000	-8.000
Amendement 7 te honoreren wensen				
- te realiseren hangplekken	-50.000			
Amendement 10 Bestuursadviseur	54.000	27.000		
Amendement 12 80 jaar vrijheid	-3.000			

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Amendement 15 Datagedreven werken niet honoreren	173.880	173.880	173.880	173.880
Dekkingsmaatregelen Voorjaarsnota	885.850	421.600	413.400	300.000
Dekking amendement 7	50.000			
Vervallen dekking Amendement 10	-54.000	-27.000		
Saldo voor Begroting	-4.402.848	-6.699.653	-7.665.425	-8.414.035
Aanpassingen voorcalculaties	360.792	163.508	1.369.588	3.760.919
Saldo na inbrengen cijfers	-4.042.056	-6.536.145	-6.295.837	-4.653.116
Reeds in Voorjaarsnota verwerkte maatregelen:	3.271.200	1.654.350	1.654.350	1.654.350
Amendement 2 Voorjaarsnota	50.114	59.290	59.290	59.290
Amendement 3 Voorjaarsnota	174.584	174.584	174.584	174.584
Begrotingssaldo	-546.158	-4.647.921	-4.407.613	-2.764.892
Aanvullende wens duurzaamheidsmaatregelen	35.000	35.000	35.000	35.000
Saldo voor dekkingsvoorstel	-511.158	-4.612.921	-4.372.613	-2.729.892
Aanvullende maatregelen:				
Inzet 10% surplus Algemene Reserve	86.000			
Opheffen Bestemmingsreserves	78.433			
Afschrijvingstermijnen	0			
Verhoging dividend	30.000	30.000	30.000	30.000
1Stroom	311.000	622.000	622.000	622.000
OZB-stijging	65.000	65.000	65.000	65.000
Toeristenbelasting gelijk tarief	6.300	6.300	6.300	6.300
Toeristenbelasting inflatiestijging	4.200	4.200	4.200	4.200
Toeristenbelasting 5% extra	12.000	12.000	12.000	12.000
Aanvullend doorgevoerde maatregelen	37.331	366.568	382.068	382.068
Nog te verwerken:				
Septemercirculaire				
Begrotingssaldo	119.106	-3.506.853	-3.251.045	-1.608.324
Saldo van incidentele baten en lasten	-33.000	-33.000	-33.000	-33.000
Structureel begrotingssaldo	86.106	-3.539.853	-3.284.045	-1.641.324

Bedragen in €

Na verwerking van alle ontwikkelingen van de afgelopen maanden en verwerking van de voorgestelde maatregelen is de begroting voor 2025 sluitend. Alle overige jaren zijn negatief. Hiervoor is inmiddels het project "Financieel gezond 2026" opgestart. Het weergeven van het incidentele saldo is puur een BBV verplichting en heeft geen gevolgen voor de provinciale beoordeling van de begroting.

Aanpassing voorcalculaties

In de zomerperiode zijn alle voorcalculaties (lasten en baten) voor budgetten bestaand beleid geactualiseerd. Het gaat hierbij om kleine aanpassingen (tot € 10.000) die er voor zorgen dat de budgetten toereikend zijn en aangepast aan het huidige prijsniveau. In de voorcalculaties is ook de bijgewerkte activamodule verwerkt alsmede de in juni vastgestelde meerjarenbegroting van 1Stroom. Evenals de salarissen binnen 1Stroom zijn ook de salarissen voor het college, de griffie en ook de raadsvergoedingen gestegen. De bijdrage van de GRHVOL in de exploitatie van het gebouw van het Candea College is komen te vervallen. Het renteresultaat is verbeterd en er zijn nieuwe meerjarenonderhoudsplannen voor gemeentelijke gebouwen opgesteld en verwerkt. De VNG contributie gaat omhoog en de bijdrage aan de VGGM gaat omlaag. Er worden minder

opbrengsten geraamd voor ruimtelijke ontwikkelingen met kostenverhaal. De opbrengstenraming voor leges van omgevingsvergunningen gaat omhoog. De elektrakosten voor openbare verlichting zijn lager. De elektrakosten voor het Wijkhuis van Droo en sporthal Triominos zijn juist hoger. Voor de exploitatie van het Horsterpark wordt meer geraamd. Ook de onderhoudskosten van de Individuele Behandeling van Afvalwater (IBA) in het buitengebied wordt duurder. Er worden meer advieskosten voor landschapsbeheer geraamd. Alle belastingopbrengsten zijn geactualiseerd en de meicirculaire 2024 is verwerkt. Bovendien zijn alle maatstaven in de prognose van de Algemene Uitkering herzien en is een tweetal stelposten in het financieel pakket nu ook doorgetrokken naar 2028. De bovenstaande aanpassingen zorgen er voor dat het in de Voorjaarsnota 2024 gepresenteerde saldo voor de jaren 2025 t/m 2028 verbeterd.

In de voorcalculaties zijn alle wensen en speerpunten uit de vastgestelde Voorjaarsnota verwerkt.

	2025	2026	2027	2028
Rentevoordeel	29.636	131.372	123.081	96.620
bijdrage VNG	-19.500	-19.500	-19.500	-19.500
bijdrage VGGM	65.850	65.850	36.850	36.850
vergoeding raadsleden	-15.532	-15.532	-15.532	-15.532
salaris griffie	-23.982	-23.982	-23.982	-23.982
salaris wethouders	-22.929	-22.929	-22.929	-22.929
kapitaallasten	76.260	110.687	147.077	133.339
RO met kostenverhaal	-55.000	-55.000	-55.000	-55.000
leges omgevingsvergunning	106.047			
openbare verlichting	35.700	40.700	45.700	45.700
recognitie wegen	19.750	14.750	14.750	-10.000
bijdrage GRHVOL	180.354	180.354	180.354	180.354
elektra triominos	-122.150	-122.150	-122.150	-122.150
GOG triominos	-25.647	-25.647	-25.647	-25.647
onderhoud sportpark loo	-10.000	-15.000	-15.000	-15.000
exploitatie horsterpark	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
onderhoud groen	-16.500	-16.500	-16.500	-16.500
onderhoud speeltuinen	-20.300	-20.300	-20.300	-20.300
elektra wijkhuis droo	-45.000	-45.000	-45.000	-45.000
GOG wijkhuis droo	-19.428	-19.428	-19.428	-19.428
onderhoud iba's	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
advieskosten landschap	-20.000			
gog gemeentehuis	-30.022	-30.022	-30.022	-30.022
Algemene Uitkering	422.223	398.049	1.595.416	4.104.667
Diverse kleine posten	-49.038	-267.264	-262.650	-315.621
Totaal	360.792	163.508	1.369.588	3.760.919

Septembercirculaire

Op 17 september 2024 is de septembercirculaire verschenen. De financiële gevolgen van de septembercirculaire zijn van belang voor deze begroting. Die gevolgen worden zo spoedig mogelijk doorgerekend maar kunnen niet meer in dit document worden verwerkt. Via een kennisgeving zal de gemeenteraad voor de behandeling van de begroting op 12 november 2024 op de hoogte worden gebracht van de gevolgen zodat zij deze kunnen meewegen in hun beslissing. In de Najaarsnota 2024 zullen de gevolgen dan vervolgens worden verwerkt.

Belastingtarieven

Hieronder zijn de belastingtarieven voor het jaar 2025 vermeld. In het overzicht zijn, ter vergelijking, de tarieven voor 2024 opgenomen. De tarieven van de rechten, waaronder de leges en tarieven huur sportaccommodaties zijn divers. Daarom zijn deze tarieven niet opgenomen in het overzicht.

Tarieven belastingen

Omschrijving	2025	2024
OZB eigenarenbelasting:		
- woningen, % van vastgestelde waarde	0,1117	0,1030
- niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,2109	0,1945
OZB gebruikersbelasting niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1615	0,1489
Afvalstoffenheffing vastrecht	243,77	208,36
Afvalstoffenheffing variabel:		
- per lediging 140 liter container restafval	8,61	8,61
- per lediging 240 liter container restafval	15,33	15,33
- per storting ondergrondse container	2,41	2,41
Rioolrechten per m3	1,94	1,88
Toeristenbelasting:		
- hotel, hostel, pension en B&B	2,00	2,00
- kampeerterein en camperplaats	1,10	1,10
Reclamebelasting, Centrum duiven	750,00	750,00

Bedragen in €

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing is een kostendeekkende heffing. Loon- en prijsstijgingen alsmede (vervangings)investeringen hebben invloed op de tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt in een vastrecht en een variabel tarief per lediging van de container voor restafval of per storting in een ondergrondse container. Er wordt uitgegaan van een gemiddelde van 8 ledigingen of 28 stortingen per jaar. De kosten van kwijschelding zijn in de tarieven afvalstoffenheffing verdisconteerd. De vaste tarieven worden verhoogd met 17% vanwege een stijging van de kosten.

Rioolrechten

Rioolheffing is een kostendeekkende heffing. Het tarief wordt geheven per m³ waterverbruik. In 2022 heeft de gemeenteraad het Watertakenplan 2022–2026 vastgesteld. In het plan zijn de exploitatiekosten en de kosten voor de investeringen van de riolering en de gemalen alsmede de DPRA maatregelen opgenomen. Al deze kosten worden gedekt uit de rioolheffing. Voorgesteld wordt om de tarieven te verhogen met het inflatiepercentage van 3,45%.

OZB

Voor 2025 wordt uitgegaan van een inflatiecorrectie van 3,45%, voor 2026 van 3,18%, voor 2027 2,6% en voor 2028 betreft dit 2,5%. Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2024 is afgesproken om de inflatiecorrectie voor 2025 door te voeren alsmede een extra stijging van 5% om het verwachte begrotingstekort (deels) op te kunnen lossen.

Aanvullende wens

In programma 2 wordt een investeringskrediet gevraagd voor duurzaamheidsmaatregelen in gemeentelijk vastgoed. De hieruit voortkomende kapitaallast wordt meer dan terug verdient doordat er lagere elektrakosten zijn. Per saldo levert deze investering jaarlijks € 35.000 op. Voor de exacte tekst verwijzen we naar Programma 2.

Dekkingsvoorstel

Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2024 heeft de raad de opdracht aan het college gegeven om op zoek te gaan naar mogelijkheden om een sluitende begroting voor het eerste jaar (2025) aan te leveren. De motie "Duiven financieel veerkrachtig" roept op om scherp aan de wind te varen en daarbij het sociaal domein zoveel mogelijk te ontzien. Daarbij horen ook het verenigingsleven en sport, muziek en cultuur. Aanvullende voorstellen en betrokkenheid van de raad en het maatschappelijk middenveld worden in de motie gevraagd.

Een en ander heeft geresulteerd in een aantal maatregelen die bij elkaar opgeteld leiden tot een verbetering van het saldo in 2025 van € 630.264 waardoor het tekort ombuigt naar een overschot van € 101.286. Hieronder worden de maatregelen toegelicht:

Inzet 10% surplus Algemene Reserve

De provinciale toezichthouder heeft aangegeven dat het voor gemeenten mogelijk wordt om een deel van hun Algemene Reserve in te mogen zetten als structureel dekkingsmiddel. Als de solvabiliteit van de gemeente boven de 20% zit mag 10% van de het surplus van de Algemene Reserve worden ingezet. In de paragraaf Weerstandsvermogen wordt berekend welk bedrag er maximaal in de Algemene Reserve nodig is om alle benoemde risico's op te kunnen vangen. Als de stand van de Algemene Reserve boven dat bedrag is mag 10% daarvan worden ingezet als dekkingsmiddel. In de Voorjaarsnota is al een bedrag van € 1.620.000 ingezet. Na toevoeging van het positief resultaat van 2023 aan de Algemene Reserve zou nog een extra bedrag van € 86.000 mogen worden ingezet als dekkingsmiddel.

Omzetten bestemmingsreserves (BR) in Algemene Reserve

De hiervoor genoemde dekkingsmaatregel zou nog kunnen worden verruimd als bestemmingsreserves worden opgeheven en in de Algemene Reserve worden gestort. In Duiven waren ultimo 2023 nog 24 bestemmingsreserves. Een kort onderzoek naar de mogelijkheid om deze op te heffen leidt tot een viertal bestemmingsreserves die kunnen worden opgeheven (de BR Corona re-integratie, de BR Experimenten Democratische Vernieuwingen, de BR Vastgoed en de BR Scalabor). Uit de BR Groenblauwe ontwikkelingen in tussengebied Duiven/Westervoort kan het surplus van € 350.000 worden onttrokken. Bij elkaar gaat het om een saldo van € 784.329 waarvan € 78.433 dan weer inzetbaar is als dekkingsmiddel voor 2025.

Aanpassen afschrijvingstermijnen

Op dit moment loopt het onderzoek naar de aanpassing van afschrijvingstermijnen nog. De op dit moment gehanteerde termijnen zijn conform de richtlijnen van de BBV en ook goedgekeurd door onze accountant. Verlengen van de termijnen kan ervoor zorgen dat het activum eerder moet worden vervangen dan de termijn loopt hetgeen in de latere jaren voor een dubbele kapitaallast kan zorgen of een eenmalige kostenpost om de restwaarde uit de boeken te halen. De totale activa op onze balans bestaat voor een groot gedeelte uit riolering en zaken die met afval te maken hebben. Binnen dat gesloten circuit zorgen verlengde afschrijvingstermijnen niet voor een voordeel omdat deze in de heffingen worden verrekend. Een mogelijke aanpassing zou kunnen gelden voor gemeentelijk onroerend goed. Aanpassing van de afschrijvingstermijnen kan ook gevolgen hebben voor de meerjarenonderhoudsplannen van de gebouwen en de storting in de voorziening Groot Onderhoud Gebouwen. Dit soort gevolgen zullen in de komende maanden in beeld worden gebracht zodat bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2025 een goede afweging kan worden gemaakt.

Dividend verhogen

In het kader van scherp aan de wind zeilen is ook goed gekeken naar mogelijkheden om de opbrengsten te verhogen. In 2023 is meer dividend ontvangen dan was geraamd. De dividenduitkering van Alliander was een stuk hoger dan de ramingen. Dat kwam voor een deel doordat Alliander een dochteronderneming (Kenter BV) had verkocht. Tijdens de

aandeelhoudersvergadering werd echter ook duidelijk dat de winstverwachting van Alliander voor de komende jaren een stuk gunstiger is. De verwachting is daarom dat de dividenduitkering de komende jaren ook hoger zal zijn. Ingeschat wordt dat er daardoor een bedrag van € 30.000 als structurele extra ontvangst kan worden bijgeraamd.

1Stroom

Ook 1Stroom zal betrokken worden in het project "Financieel gezond 2026". In de bij de Voorjaarsnota doorgevoerde maatregelen zat een drietal zaken die met 1stroom te maken hadden. Dat ging om besparing op budgetten voor aankoop en onderhoud meubilair, vervanging bureaustoelen en automatiseringsbenodigdheden. In het project voor 2026 zal ook gekeken worden naar personeelskosten. Daarbij zal de combinatie met gemeentelijke taken ook belangrijk zijn. Als er taken worden stopgezet heeft dat consequenties voor de personele inzet. Ook de huisvesting van 1Stroom, de openingstijden van de beide gebouwen zullen worden bekeken in de komende periode en worden verwerkt in de Voorjaarsnota 2025.

Ondertussen heeft het onderzoek naar de verdeelsleutel binnen 1Stroom ertoe geleid dat het Algemeen Bestuur van 1Stroom heeft besloten de verdeelsleutel in 2025 met 1% wordt bijgesteld en in 2026 met 2%. De kostenverdeling binnen 1Stroom wordt dan in 2025 62% voor Duiven en 38% voor Westervoort en in 2026 wordt de verdeling 61:29. Deze verschuiving levert Duiven in 2025 een voordeel op van ongeveer € 311.000 en in 2026 het dubbele.

Toeristenbelasting

Op dit moment hanteren we voor hotel- en B&B overnachtingen een tarief van € 2. Voor campings en camperplaatsen geldt een tarief van € 1,10. Met een kleine aanpassing in de verordening kan het tarief voor beiden gelijk worden getrokken.

Er wordt al enkele jaren geen inflatiecorrectie toegepast op de tarieven toeristenbelasting. Dat naar aanleiding van een regionale afspraak om binnen de regio naar gelijke tarieven te kunnen groeien. Om de opbrengsten te kunnen verhogen kan de inflatiecorrectie dit jaar weer worden ingevoerd. Het staat de gemeente vrij een tariefsverhoging toe te passen. Er zijn geen maximumtarieven vastgesteld voor overnachtingen. Een verhoging van 5% bovenop de inflatiecorrectie levert extra opbrengst op.

OZB

De OZB tarieven in Duiven liggen onder het artikel 12 tarief van 0,1595. Een van de eerste maatregelen die de provincie zal doorvoeren bij een onder toezicht stelling is het verhogen van de OZB tot dat tarief. De ruimte die in Duiven nog beschikbaar is wordt ook wel de onbenutte belastingcapaciteit genoemd. Als je de in de Voorjaarsnota 2024 reeds aangekondigde verhoging van 5% inclusief de inflatie mee zou tellen is de onbenutte belastingcapaciteit in Duiven in 2025 € 1.369.059. 1% OZB verhoging levert Duiven € 65.000 op. Er is (formeel) dus nog een mogelijkheid voor ruim 20% verhoging.

Er is een vergelijk gemaakt van de in de regio gehanteerde OZB tarieven. Op Doesburg na hanteert Duiven de laagste tarieven. In de onderstaande tabel zijn de huidige en de verwachte tarieven van Duiven, Westervoort, Zevenaar en Doesburg opgenomen:

2024	Duiven	Westervoort	Zevenaar	Doesburg
Eigenaren woningen	0,1053	0,1477	0,1357	0,1209
Eigenaren niet woningen	0,2002	0,3168	0,3186	0,1952
Gebruikers niet woningen	0,1532	0,2422	0,2793	0,1314
2025	Duiven	Westervoort	Zevenaar	Doesburg
Eigenaren woningen	0,1117	0,1602	0,1373	0,1248
Eigenaren niet woningen	0,2109	0,3436	0,3224	0,2016
Gebruikers niet woningen	0,1615	0,2627	0,2827	0,1357

In de afgelopen jaren is het OZB percentage jaarlijks gewijzigd. In 2024 is de inflatiecorrectie van 4,22% toegepast. In 2023 is 3% verlaging doorgevoerd en heeft ieder huishouden € 150 gekregen om de lastenstijging te compenseren (het inflatiepercentage was toen 3%). In 2022 zijn de tarieven bevroren en is geen inflatiecorrectie (1,6%) toegepast. In 2021 is er een extra verhoging van 7% geweest en is de inflatiestijging van 1,8% doorgevoerd. In 2020 is de inflatiecorrectie van 1,4% toegepast.

In het hoofdlijnenakkoord van de nieuwe regering is opgenomen dat er een maximum zal worden ingevoerd voor de OZB stijgingen bij gemeenten. In het regeerakkoord wordt gesproken over een onderzoek naar deze mogelijkheid. We houden dit nauwlettend in de gaten omdat dat gevolgen kan hebben voor het sluitend maken van de begroting in het zogenaamde 'Ravijnjaar' van 2026.

Een aanvullende stijging van de OZB met 1% levert wat ruimte op om mogelijke financiële tegenvallers of nog niet geheel geslaagde bezuinigingsmaatregelen op te kunnen vangen.

De bezuinigingsvoorstellen

De complete lijst met bezuinigingsvoorstellen die bij de Voorjaarsnota is ingebracht is in de zomerperiode opnieuw beoordeeld. De verschillende voorstellen zijn ingedeeld in door te voeren en niet door te voeren voorstellen. In de Voorjaarsnota was in 2025 na amendementen al voor een bedrag van € 3.495.898 meegerekend in het tekort. Na de herindeling van de voorstellen is daar nog voor een bedrag van € 37.331 aan toegevoegd. In de apart bijgevoegde was wordt lijst is vooral het blauwe gedeelte van belang. Dat zijn de voorstellen die na de herindeling van de maatregelen wel bij de door te voeren voorstellen zitten of die mogelijk uit die lijst zijn gehaald. In de zomerperiode is ook nog eens goed gekeken naar de haalbaarheid van sommige voorstellen en de ingangsdatum van sommige maatregelen. Zo is het bijvoorbeeld niet mogelijk om sommige subsidiestromen abrupt te beëindigen en kunnen nieuwe belastingen niet met ingang van volgend jaar al worden ingevoerd. Ook de gemeentepolis kan niet eerder dan per 31 december 2025 worden opgezegd waardoor de bezuiniging pas per 2026 kan worden meegenomen. En verder is uitstel van de reconstructie van Dorth tot Medlerstraat tot 2028 (waardoor de kapitaallast pas in 2029 ingaat) ook meegenomen. Waarbij wel moet worden benoemd dat de investering sterk onderhevig is aan prijsontwikkelingen.

	2025	2026	2027	2028
Invoeren reclamebelasting e/o precariobelasting	0	pm	pm	pm
Leges gehandicaptenparkeerkaart invoeren	12.517	12.517	12.517	12.517
Niet verlengen huishoudelijke toelage	20.000	20.000	20.000	20.000
Verkeersmaatregelen	10.000	10.000	10.000	10.000
APV	7.500	7.500	7.500	7.500
Bedrijvigheid	7.500	7.500	7.500	7.500
Vrijtijdseconomie	7.250	7.250	7.250	7.250
Algemeen sportbeleid	1.103	1.103	1.103	1.103
Stimulering sport	0	13.397	13.397	13.397
Amateurkunst subsidies	7.500	7.500	7.500	7.500
Overige culturele activiteiten	6.500	6.500	6.500	6.500
Overige vormings en ontwikkelingswerk	9.250	9.250	9.250	9.250
Monumenten	0	0	10.000	10.000
Civiele kunstwerken	0	7.000	0	0
wegen	100.000	100.000	100.000	100.000
Mobiliteitsplan	7.500	7.500	7.500	7.500
Sportpark Groessen	0	7.000	7.000	7.000
Sportpark Loo	0	4.000	4.000	4.000

Sportpark Westsingel	0	15.000	15.000	15.000
Openbaar groen	0	50.000	50.000	50.000
Landschapsbeleidsplan	4.000	11.000	11.000	11.000
Spoorzone	3.500	6.300	6.300	6.300
Openbaar onderwijs	-25.750	8.500	8.500	8.500
Bijzonder basisonderwijs	0	12.500	25.000	25.000
Burg v Dorth t Medlerstraat	53.167	53.167	53.167	53.167
Triominos	15.000	15.000	15.000	15.000
Wijkhuis van Droo	7.500	7.500	7.500	7.500
Kostendekkende tarieven Marktgeden	-40.416	-40.416	-40.416	-40.416
Contributie VNG	-1.290			
Afschaffen gemeentelijke bijdrage aan gemeentepolis	-175.000			
Totaal	37.331	366.568	382.068	382.068

Geprognosticeerde balans 2025-2028

Balans rubriek	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Activa				
Vaste activa	84.504	82.234	79.232	76.427
Voorraad gronden	8.150	1.065	1.558	672
Vlottende activa	5.824	13.059	13.504	16.737
Totaal activa	98.478	96.358	94.294	93.836
Passiva				
Reserves	32.347	25.749	19.712	19.498
Voorzieningen	34.491	36.487	38.104	40.204
Langlopende leningen	9.602	11.360	13.634	15.495
Vlottende passiva	22.038	22.762	22.844	18.639
Totaal passiva	98.478	96.358	94.294	93.836

Financiering

Uit de liquiditeitsbegroting (zie financieringsparagraaf) blijkt dat er vanaf 2027 extra behoefte aan financieringsmiddelen ontstaat.

Begin 2025 heeft de gemeente Duiven een vaste schuld van € 13,8 miljoen. Deze leningen zijn allemaal aangetrokken bij de BNG. Het gemiddelde rente percentage hiervoor is in 2025 1,58% tegenover 2,01% in 2024. De gemiddelde rente is gedaald in 2025 t.o.v. 2024 omdat een lening met hoge rente is afgelost.

Stand en verloop van reserves

Stand reserves

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Totaal reserves per 31/12	32.347	25.749	19.712	19.498

Bedragen x € 1.000

In het meerjarenperspectief is rekening gehouden met toekomstige stortingen en onttrekkingen. Er is nog geen rekening gehouden met de gevolgen van het dekkingsvoorstel. Zie voor een toelichting de bijlage 'Overzicht van reserves en voorzieningen' in deze begroting.

Stand en verloop van voorzieningen

Stand voorzieningen

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Totaal voorzieningen per 31/12	34.491	36.487	38.104	40.204

Bedragen x € 1.000

De voorzieningen stijgen na 2025 als gevolg van de stortingen in de volgende voorzieningen:

- Groot onderhoud sportaccommodaties.
- Groot onderhoud culturele accommodaties.
- Onderhoud wegen.
- Riolerings.
- Pensioenen wethouders.

Voor een uitgebreide toelichting op het verloop van de voorzieningen kan de nota 'Reserves en voorzieningen' en de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' worden geraadpleegd.

Overzicht Incidentele baten en lasten

2025			
Lasten		Baten	
Uitgaven Accommodatiebeleid	46.000	Bijdrage Accommodatiebeleid uit Algemene Reserve	46.000
Bestemmingsreserve vastgoed	38.318	Bijdrage bestemmingsreserve vastgoed	38.318
Uitgaven dienstverlening	41.265	Bijdrage dienstverlening uit Algemene Reserve	41.265
Uitgaven uitvoering participatie	75.000	Uitgaven uitvoering participatie dekking Algemene Reserve	75.000
Uitgaven uitvoeringsprogramma participatiebeleid	95.000	Uitgaven uitvoeringsprogramma participatiebeleid dekking Algemene Reserve	95.000
Eenmalige dekking opschalingskorting	800.000	Eenmalige dekking opschalingkorting Algemene Reserve	800.000
Uitgaven inzet Algemene Reserve	400.000	Uitgaven inzet Algemene Reserve	400.000
Uitgaven bezuinigingen Algemene Reserve	1.220.000	Uitgaven bezuinigingen inzet Algemene Reserve	1.220.000
Uitgaven raadsondersteuning	36.000	Uitgaven raadsondersteuning onttrekking uit Alg Reserve	36.000
Uitgaven communicatie grote projecten	85.000	Uitgaven communicatie grote projecten onttrekking Algemene Reserve	85.000
Uitgaven Procesmanager Sociaal Domein	88.200	Uitgaven procesmanager Sociaal Domein onttrekking Algemene Reserve	88.200
Schatkist bankieren voordeel rente toevoeging Alg reserve	100.000	Schatkist bankieren voordeel rente	100.000
		Verkoop groenstroken	33.000
Totaal 2025 programma 1	3.024.783	Totaal 2025 programma 1	3.057.783

Beschutte huiskamer	25.000	Bijdrage Algemene Reserve	25.000
Fietsenplan	10.000	Bijdrage Algemene Reserve	10.000
Gezond en veilig opgroeien	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Hangplekken	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Intensivering zelfbeheer	46.000	Bijdrage Algemene Reserve	46.000
Intensivering zelfbeheer	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Inzet MEE	13.000	Bijdrage Algemene Reserve	13.000
Jeugdconsulent	66.000	Bijdrage Algemene Reserve	66.000
Leerplichtambtenaren	23.734	Bijdrage Algemene Reserve	23.734
Maatwerk leerlingenvervoer	40.000	Bijdrage Algemene Reserve	40.000
Noodlokalen IKC Remigius	21.250	Bijdrage Algemene Reserve	21.250
Projectleider Blijfwijk	25.000	Bijdrage Algemene Reserve	25.000
Renovatie veld 1 Westerduiven	16.000	Bijdrage Algemene Reserve	16.000
Versterken en afstemmen van de toegangen	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Uitgaven BR integratie statushouders	33.000	De uitgaven voor integratie statushouders worden gedekt uit de BR statushouders.	33.000
Uitgaven bestemmingsreserve Onderwijsachterstandenbeleid	25.000	Uitgaven onderwijsachterstandenbeleid worden gedekt uit de br onderwijsachterstandenbeleid	25.000
Uitgaven bestemmingsreserve beschermd wonen	642.000	Uitgaven beschermd wonen worden gedekt uit de bestemmingsreserve beschermd wonen	642.000
Dotatie bestemmingsreserve doelgroepenvervoer	264.000	De dotatie aan bestemmingsreserve doelgroepenvervoer	264.000
BR Scalabor	34.000	BR Scalabor	34.000
Specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	506.704	Specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	506.704
Totaal 2025 programma 2	1.554.704	Totaal 2025 programma 2	1.554.704
Dotatie bestemmingsreserve groenfonds	31.330	Bijdrage BR groenfonds	31.330
Uitgaven BR A15	100.000	Onttrekking uitgaven BR A15	100.000
Uitgaven BR Betaalbare woningbouw	91.000	Onttrekking uitgaven betaalbare woningbouw uit bestemmingsreserve	91.000
Uitgaven BR Circulaire economie	159.390	Onttrekking uitgaven bestemmingsreserve circulaire economie	159.390
Uitgaven BR Implementatie Omgevingswet	110.250	Onttrekking uitgaven bestemmingsreserve implementatie omgevingswet	110.250
Uitgaven uitvoering woonvisie	300.000	Onttrekking algemene reserve uitvoering woonvisie	300.000
Uitgaven Liemerse Ambassade	25.000	Onttrekking uitgaven Liemerse ambassade uit Alg reserve	25.000
Uitgaven Liemerse economische visie	31.000	Onttrekking uitgaven Liemerse economische visie uit Alg reserve	31.000
Uitgaven ontwikkelopgave woningbouw	170.000	Onttrekking uitgaven ontwikkelopgave woningbouw uit alg reserve	170.000
Uitvoeringsprogramma LOP	30.000	Bijdrage algemene Reserve	30.000
GreX	2.734.732	GreX	2.734.732
Totaal 2025 programma 3	3.782.702	Totaal 2025 programma 3	3.782.702
Totaal lasten 2025	8.362.189	Totaal baten 2025	8.395.189
2026			

Lasten		Baten	
		Verkoop groenstroken	33.000
Uitgaven dienstverlening	41.265	Bijdrage Algemene Reserve	41.265
Uitgaven participatie	75.000	Bijdrage Algemene Reserve	75.000
Uitgaven raadsondersteuning	18.000	Bijdrage Algemene Reserve	18.000
Communicatie grote projecten	85.000	Bijdrage Algemene Reserve	85.000
Uitgaven procesmanager Sociaal Domein	88.200	Dekking uitgaven procesmanager Sociaal Domein	88.200
Totaal 2026 programma 1	307.465	Totaal 2026 programma 1	340.465
Fietsenplan	10.000	Bijdrage Algemene Reserve	10.000
Extra consulent inburgering	33.000	Bijdrage Algemene Reserve	33.000
Gezond en veilig opgroeien	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Maatwerk leerlingenvervoer	40.000	Bijdrage Algemene Reserve	40.000
Extra jeugdconsulent	66.000	Bijdrage Algemene Reserve	66.000
Inzet MEE	13.000	Bijdrage Algemene Reserve	13.000
Versterken en afstemmen van de toegangen	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Uitgaven BR onderwijsachterstandenbeleid	25.000	Bijdrage BR Onderwijsachterstandenbeleid	25.000
Beschutte huiskamer	25.000	Bijdrage Algemene Reserve	25.000
Leerplichtambtenaren	23.734	Bijdrage Algemene Reserve	23.734
Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid	506.704	Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid	506.704
Totaal 2026 programma 2	842.438	Totaal 2026 programma 2	842.438
Ontwikkelopgave openbare ruimte	170.000	Bijdrage Algemene Reserve	170.000
Implementatie nieuwe Omgevingswet	110.250	Bijdrage Algemene Reserve	110.250
Liemerse Ambassade	25.000	Bijdrage Algemene Reserve	25.000
Uitgaven BR A15	100.000	Bijdrage BR A15	100.000
Liemers Economische Visie	31.000	Bijdrage Algemene Reserve	31.000
Uitgaven BR Circulaire economie	29.832	Bijdrage BR Circulaire Economie	29.832
Uitvoeren woonvisie	200.000	Uitvoeren woonvisie AR	200.000
Uitvoeringsprogramma LOP	30.000	Bijdrage Algemene Reserve	30.000
GreX	1.777.802	GreX	1.777.802
Totaal 2026 programma 3	2.473.884	Totaal 2026 programma 3	2.473.884
Totaal lasten 2026	3.623.787	Totaal baten 2026	3.656.787
2027			
Lasten		Baten	
		Verkoop groenstroken	33.000
Bestemmingsreserve vastgoed	44.671	Bijdrage bestemmingsreserve vastgoed	44.671
Totaal 2027 programma 1	44.671	Totaal 2027 programma 1	77.671
Uitgaven LOP	30.000	LOP dekking AR	30.000
Uitgaven BR A15	100.000	Bijdrage BR A15	100.000
Uitvoeren woonvisie	300.000	Uitvoeren woonvisie dekking AR	300.000
Uitvoeringsprogramma LOP	30.000	Bijdrage Algemene Reserve	30.000
GreX	167.620	GreX	167.620
Totaal 2027 programma 3	627.620	Totaal baten 2027 programma 3	627.620
Totaal lasten 2027	672.291	Totaal baten 2027	705.291
2028			
Lasten		Baten	
Bestemmingsreserve vastgoed	44.671	Bijdrage bestemmingsreserve vastgoed	44.671
		Verkoop groenstroken	33.000
Totaal 2028 programma 1	44.671		

Uitgaven BR A15	100.000	Bijdrage BR A15	100.000
Uitvoeren woonvisie	300.000	Uitvoeren woonvisie dekking AR	300.000
Uitvoeringsprogramma LOP	30.000	Bijdrage Algemene Reserve	30.000
Greex	912.242	Greex	912.242
Totaal 2028 programma 3	1.342.242	Totaal 2028 programma 3	1.342.242
Totaal lasten 2028	1.386.913	Totaal baten 2028	1.419.913

Lasten

Programma 2 Maatschappij

Voor de jaren 2025 en 2026 worden de uitgaven voor het onderwijsachterstandenbeleid gedekt uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid.

Programma 3 Omgeving

De totale lasten en baten van de grondexploitatie worden als incidenteel aangemerkt.

Baten programma 1 Bestuur

De post opbrengst € 33.000 verkoop groenstroken aan inwoners valt onder incidentele baten. Dit zogenaamde snippergroen is bezit en kun je maar 1 keer verkopen.

Baten programma 2 Maatschappij

Voor de jaren 2025 en 2026 is een specifieke uitkering onderwijsachterstanden beleid vastgesteld

Financiële begroting - Conclusie

In de Voorjaarsnota 2024 zijn behalve de ambities en wensen van onze organisatie voor de komende jaren ook de prijsstijgingen in het Sociaal Domein verwerkt. In combinatie met de ontwikkeling van het Gemeentefonds zorgt dit er voor dat alle jaren sluiten met een negatief begrotingssaldo. In de Voorjaarsnota zijn reeds een aantal maatregelen aangedragen om de tekorten op te lossen. Na verwerking van de maatregelen die door het college werden geadviseerd en aangevuld zijn met de geamendeerde toevoegingen blijven er in alle jaren begrotingstekorten. Door dit alles moest de focus in de aanloop naar deze begroting op het sluitend maken van de jaarschijf 2025. Hiervoor worden bij de behandeling van de begroting maatregelen voorgelegd waardoor er toch een sluitende begroting kan worden vastgesteld. Daarmee blijft het structurele beeld van de begroting wel heel erg ongewis. Pas als het Rijk duidelijkheid geeft over de geldstromen in de komende jaren kunnen gemeenten ook hun structurele zaken goed op orde brengen. Tot die tijd zijn gemeenten er toe veroordeeld om vooral op korte termijn hun begroting sluitend te maken met incidenteel geld en de grote opdrachten zoveel mogelijk voor zich uit te schuiven in afwachting van de financiering.

Met behulp van de in de Voorjaarsnota aangegeven kaders is deze meerjarenbegroting samengesteld. In deze Meerjarenbegroting zijn alle financiële gevolgen van speerpunten en aanvullende wensen reeds verwerkt. Daarbij is uitgegaan van duurzaam financieel beleid.

In het kader van duurzaam financieel beleid moet rekening worden gehouden met de vereisten die de provinciale toezichthouder stelt aan onze begroting om niet onder toezicht te komen: als de eerste jaarschijf van de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht. Inclusief de in deze begroting voorgedragen maatregelen voldoet deze aan de eis om het eerste jaar structureel sluitend te presenteren. Omdat 2025 voor een groot gedeelte is opgelost met incidentele maatregelen blijft er een opdracht om ook de komende jaren een sluitende begroting te kunnen presenteren. Hiervoor is inmiddels het project "Financieel gezond 2026" opgestart. Op 10 september 2024 is hiervoor een eerste thema-avond georganiseerd. In het project wordt zoveel mogelijk geprobeerd om participatie van iedereen te bewerkstelligen zodat in de Programmabegroting 2025 een breed gedragen voorstel kan worden gepresenteerd.

De nieuwe regering gaat in de komende tijd duidelijk maken waar zij voor staat en welke gevolgen dit zal hebben voor de lagere overheden. In het hoofdlijnenakkoord kon tot dusver alleen worden gelezen dat de OZB stijging voor gemeenten zou worden beperkt en dat alle SPUK-uitkeringen over zouden gaan naar de Algemene Uitkering met een korting van 10% op de totale uitkeringsbedragen. Ondertussen loopt nog altijd de lobby van de VNG om oplossingen te vinden voor het ravijnjaar en de nieuwe financieringssystematiek. Wellicht dat hier snel duidelijkheid over komt.

Ook onze verbonden partijen zijn volop aan het zoeken naar mogelijkheden om in de toekomst hun taken te kunnen blijven uitvoeren. Waarbij toch vaak naar de deelnemende gemeente wordt gekeken om het financiële plaatje sluitend te maken. En op basis van het hiervoor geschilderde financiële perspectief zal het een uitdaging worden om hier structureel in mee te blijven doen. Alle verbonden partijen zijn verzocht om hun uitgaven nog eens goed onder de loep te nemen en te kijken naar mogelijkheden om de bijdrage van de gemeente te verlagen.

De winstverwachting en het moment van winstuitname van de grondexploitatie is bijgesteld. Vooralsnog is dit een reële weergave van de huidige markt. De nog in exploitatie zijnde bedrijventerreinen kondigen nog een positief resultaat aan. De woningbouwcomplexen zullen naar verwachting niet positief uitvallen. Voor verliesgevende complexen is een voorziening gevormd die ieder jaar naar aanleiding van de herziening van de complexen wordt aangevuld of afgeroomd.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 zijn gemeenten voor een aantal activiteiten, zoals de grondexploitatie, vennootschapsbelastingplichtig. Voor de jaren tot en met 2021 is inmiddels een definitieve aanslag ontvangen. De aangifte voor het jaar 2022 is ingediend. Verwacht wordt dat de aangifte over het jaar 2023 in de tweede helft van 2024 zal worden verstuurd. Hiervoor is door de belastingdienst uitstel verleend tot 1 mei 2025.

Algemene Uitkering

De Algemene Uitkering en de hoogte daarvan blijven erg onzeker. Een groot deel van de gelden voor het Sociaal Domein zijn inmiddels onderdeel van de Algemene Uitkering. Ook de herverdeling van het Gemeentefonds is doorgevoerd. De VNG is druk bezig om de minister er van te overtuigen dat structurele toezeggingen aangaande accressen, extra geld voor Jeugdzorg en afschaffing van de opschalingskorting noodzakelijk zijn voor gemeenten om structureel beleid te kunnen voeren.

De stand van de Algemene Reserve

Naar verwachting wordt de stand van de Algemene Reserve eind 2024 € 16,2 miljoen. De Algemene Reserve is onderdeel van de berekening van het weerstandratio en dit ratio bedraagt per 1 januari 2025 1,81 bij een gemiddeld risico. Het uitgangspunt omtrent dit ratio is dat deze ligt tussen 1,4 en 2,0 (ruim voldoende). Dit betekent dat het weerstandsvermogen van de gemeente Duiven ruim voldoende is om de beschreven risico's te dekken.

Daarnaast is het streven van de gemeente Duiven om een solvabiliteitsratio te behalen van 35%. Dit betreft een vergelijking van het eigen vermogen ten opzichte van het totaal vermogen. In 2025 wordt een solvabiliteitsratio van 32,4% verwacht. Dit ratio daalt in 2026 naar 26,2%.

Speerpunten/nieuw beleid

In totaal is er in deze begroting ruim € 1.100.000 in 2025 aan extra kosten ingebracht om in te spelen op speerpunten en aanvullende wensen. Door de stand van de Algemene Reserve en het ruim voldoende weerstandsvermogen kunnen we deze incidentele kosten eenmalig opvangen. De structurele gevolgen van de Voorjaarsnota zijn in deze begroting verwerkt.

Conclusie

De financiële positie van de gemeente Duiven is redelijk. De stand van de Algemene Reserve is boven het maximale niveau en het weerstandsvermogen is ruim voldoende. Het uitblijven van voldoende Rijksgelden levert echter structurele problemen voor de gemeente op. Met de beschikbare incidentele middelen kunnen de ontstane tekorten nog een jaar worden gedekt. Maar voor de daaropvolgende jaren ligt daar een enorme opgave. De ontwikkelingen op woningbouwgebied kunnen in de toekomst nog extra risico's geven. Ook de Circulaire Economie zal in de komende jaren meer van ons gaan vragen aan personeel en middelen. De gespannen situatie op de arbeidsmarkt en de steeds maar stijgende prijzen zorgen er voor dat het steeds lastiger wordt om de grote ambities op allerlei gebieden ook daadwerkelijk te kunnen realiseren. Het structureel voortzetten van beleid dat nu voor deze coalitieperiode is gedekt zal ook nog een uitdaging worden. Het blijft zaak de bestaande ambities te spiegelen aan de financiële mogelijkheden. De structurele doorwerking van maatregelen moet wel binnen de financiële ruimte passen. Voorlopig kan dat betekenen dat er een pas op de plaats moet worden gemaakt.

Bijlagen

Kerngegevens

	Werkelijk per 1 januari 2024	Geraamd per 1 januari 2025
<i>Inwoners:</i>		
Jonger dan 20 jaar	4.851	5.037
van 20 - 64 jaar	14.587	14.742
van 65 jaar en ouder	5.427	5.203
Totaal	24.865	24.947
<i>Bijstandsgerechtigden:</i>		
IOAW	41	27
IOAZ	4	3
BBZ	4	0
Participatiewet	362	359
Totaal	411	389
Fysieke structuur		
Woningen	10.848	10.863
Bijzondere woongebouwen	5	5
Aantal woonruimten	10.853	10.868
Oppervlakte gemeente	3.516 ha	3.516 ha
Waarvan binnenwater	126 ha	126 ha
Wegen, paden etc. binnen en buiten de bebouwde kom (in m ² x 1.000)		
- Weg - gemiddeld belast	242	282
- Weg - licht belast	357	358
- Weg in woongebied	626	636
- Weg in verblijfsgebied	358	380
- Fietspaden	150	152
Openbaar groen (in m ² x 1.000)	1.516	2.179
Sportcomplexen (in m ² x 1.000)	185	185
Bermen (in m ² x 1.000)	309	309
Bermen (in m x 1.000)	125	125
Lichtmasten	5.625	5.625
Financiële structuur (bedragen x € 1.000)		
	Rekening 2023	
Uitgaven/inkomsten voorcalculaties	91.967	82.169
Opbrengst belastingen/retributies:	12.807	15.240
- Onroerende-zaakbelastingen	6.264	7.429
- Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	2.726	3.484
- Rioolheffing	2.407	2.439
- Toeristenbelasting	120	169
- Reclamebelasting	50	62
- Marktgelden	2	45
- Lijkbezorgingsrechten	76	194
- Leges omgevingsvergunning	599	797
- Overige leges	563	621
Algemene Uitkering Gemeentefonds	45.919	47.834

Stand reserves en voorzieningen

	per 31/12/2023	per 31/12/2024
Algemene Reserve	18.555	14.685

Bestemmingsreserves	22.327	20.616
Voorzieningen	29.996	37.125
Totaal	70.878	72.426

Bedragen x € 1.000

Berekening tarieven afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing 2025-2028

	2025	2026	2027	2028
<i>Voorcalculaties</i>				
Reinigen openbaar gebied (33% van de kosten)	128.113	128.113	128.113	128.113
Salariskosten reinigen openbaar gebied (33% van de kosten)	50.307	50.307	50.307	50.307
Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	86.146	86.146	86.146	86.146
Opbrengsten huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	-230.983	-228.827	-228.827	-228.827
Afvalaanbiedstation	93.646	93.646	89.357	83.637
Opbrengsten afvalaanbiedstation	-233.960	-233.960	-233.960	-233.960
Kosten Circulus	2.151.967	2.151.967	2.151.967	2.151.967
Kosten heffing en invordering	11.881	42.333	42.333	42.333
Salariskosten TV 7.3	786.383	786.383	786.383	786.383
Vervangingsinvesteringen				
	2.843.500	2.876.108	2.871.819	2.866.099
BTW 21%	501.633	501.633	501.633	501.633
Totaal	3.345.133	3.377.741	3.373.452	3.367.732
Kwijtschelding	104.300	104.300	104.300	104.300
Oninbaar/leegstand	30.000	30.000	30.000	30.000
Totale kosten voor afvalstoffenheffing	3.479.433	3.512.041	3.507.752	3.502.032
Containers				
Grondgebonden aansluiting	9.361	9.385	9.385	9.385
Hoogbouwaansluitingen	1.428	1.428	1.428	1.428
Nieuwbouw 1/2	24	0	0	0
Totaal aantal containers	10.813	10.813	10.813	10.813
Grondgebonden huishoudens				
Vastrecht	2.281.961	2.316.113	2.312.391	2.307.426
Variabel rest uitgaande van 8 ledigingen	562.612	564.265	564.265	564.265
Variabel rest 240 liter	182.887	182.887	182.887	182.887
Hoogbouw aansluitingen				
Vastrecht	348.108	352.414	351.848	351.093
Variabel uitgaande van 28 stortingen	96.361	96.361	96.361	96.361
Nieuwbouw 1/2				
Vastrecht	5.851	0	0	0
Variabel rest uitgaande van 8 ledigingen	1.653	0	0	0
Opbrengsten afvalstoffenheffing	3.479.433	3.512.041	3.507.752	3.502.032

Bedragen in €

Tarieven in €

	2024	2025	2026	2027	2028
Vastrecht grondgebonden huishoudens	208,36	243,77	246,79	246,39	245,86
Variabel tarief rest 140 liter	8,61	8,61	8,61	8,61	8,61

	2024	2025	2026	2027	2028
Variabel tarief rest 240 liter	15,33	15,33	15,33	15,33	15,33
Vastrecht hoogbouw aansluitingen	208,36	243,77	246,79	246,39	245,86
Variabel tarief hoogbouwaansluitingen	2,41	2,41	2,41	2,41	2,41
Tarief:					
Grondgebonden huishoudens (10 aanbiedingen)	277,45	312,65	315,67	315,27	314,74
Hoogbouw aansluitingen (28 aanbiedingen)	275,84	311,25	314,27	313,87	313,34

Berekening tarieven rioolrecht

Rioolrecht 2025-2028

	2025	2026	2027	2028
Kosten				
<i>Op basis van voorcalculaties</i>				
Water Taken Plan	20.000	0	3.000	0
- te compenseren BTW	4.200	0	630	0
Wegen	20.000	20.000	40.000	5.000
- te compenseren BTW	4.200	4.200	8.400	1.050
Riool	869.286	854.624	866.999	750.813
- te compenseren BTW	119.724	117.118	119.717	95.317
Rioolgemalen en randvoorzieningen	495.069	489.607	489.607	485.149
- te compenseren BTW	52.500	52.500	52.500	52.500
Lasten heffing en invordering (excl. deurwaarder)	30.386	30.386	30.386	30.386
- te compenseren BTW	6.381	5.646	5.646	5.646
Totale salariskosten	640.495	640.495	640.495	640.495
- te compenseren BTW	134.504	134.504	134.504	134.504
Vervangingsinvesteringen in het kader van het Water Taken Plan	220.621	207.811	207.811	37.921
Totaal	2.617.366	2.556.891	2.599.695	2.238.781
Bijdrage in voorziening	-178.315	-40.278	-17.650	407.815
Totale kosten	2.439.051	2.516.613	2.582.045	2.646.596
Opbrengsten	2.357.710	2.439.051	2.516.613	2.582.045
Opbrengsten + 3,45% in 2025 in 2026 3,18%, in 2027 2,6% en in 2028 2,5% prijsindex.	2.439.051	2.516.613	2.582.045	2.646.596
Tekort	0	0	0	0
In percentages per jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Tarief

	2024	2025	2026	2027	2028
Tarief	€ 1,88	€ 1,94	€ 2,01	€ 2,06	€ 2,11

Bedragen in €

Overzicht van reserves en voorzieningen

Overzicht verloop reserves

	Beginstand 1-1-2024	mutatie 2024	Beginstand 1-1-2025	Mutatie 2025	Eindstand 31-12-2025
Algemene Reserve	18.554.720	-2.399.328	16.155.392	-3.828.449	12.326.943
Bestemmingsreserves:					
Bestemmingsreserve Vastgoed	295.861	3.647	299.508	-38.318	261.190
Covid-19	50.080	-50.080	0	0	0
Experimentele Democratische vernieuwingen	33.500	0	33.500	0	33.500
Statushouders	173.151	-33.000	140.151	-33.000	107.151
Nieuwe Wet inburgering	73.300	0	73.300	0	73.300
Wet Open Overheid WOO	69.933	0	69.933	0	69.933
Corona Cultuurmiddelen	62.296	-62.296	0	0	0
Corona re-integratie	90.000	0	90.000	0	90.000
Uitvoeringskosten TOZO	104.299	-104.299	0	0	0
Scalabor	14.968	0	14.968	34.000	48.968
Onderwijsachterstandenbeleid	77.000	-27.000	50.000	-25.000	25.000
Doelgroep vervoer	255.800	0	255.800	264.000	519.800
Energietoelagen	486.000	-486.000	0	0	0
Parkmanagement	110.000	0	110.000	0	110.000
Beschermde wonen	766.515	0	766.515	-642.000	124.515
Gevolgen grondwater- verontreiniging Nieuwgraaf	281.124	0	281.124	0	281.124
Het groenfonds	94.091	-23.670	70.421	31.330	101.151
Ontwikkeling A15	983.267	-100.000	883.267	-100.000	783.267
Fonds bovenwijkse voorzieningen	1.495.388	0	1.495.388	0	1.495.388
Betaalbare woningbouw	1.760.972	-91.000	1.669.972	-91.000	1.578.972
Circulaire economie	681.918	-159.390	522.528	-159.390	363.138
Vitale dorpen en wijken	394.803	-175.000	219.803	0	219.803
Groen-blauw ontwikkeling tussengebied Duiven-Westervoort	750.000	0	750.000	0	750.000
Implementatie nieuwe omgevingswet	453.797	-129.150	324.647	-110.250	214.397
Totaal bestemmingsreserves	9.558.063	-1.437.238	8.120.825	-869.628	7.251.197
Geblokkeerde Bestemmingsreserves					
Stimuleringsfonds	103.673	0	103.673	0	103.673
Geblokkeerde reserve	12.664.793	0	12.664.793	0	12.664.793
Totaal geblokkeerde bestemmingsreserves	12.768.466	0	12.768.466	0	12.768.466
Totaal	40.881.249	-3.836.566	37.044.683	-4.698.077	32.346.606

Bedragen in €

Algemene Reserve

Beheerder: Ondersteuning/Team advies

Doel

De Algemene Reserve dient als weerstandsvermogen van de gemeente.

Besteding

De reserve wordt gevoed met eventuele jaarrekeningsaldi en positieve resultaten van grondexploitaties. Onttrekkingen worden geraamd op basis van specifieke voorstellen of negatieve rekeningsaldo / resultaten grondexploitaties.

Omvang en mutaties

Stand per 01-01-2024	€ 18.554.720
<i>Onttrekkingen 2024</i>	
Beleidsvisie buitengebied	€ 75.000
Beschutte huiskamer	€ 25.000
Cenrum herstelplan	€ 60.000
Communicatie grote projecten	€ 85.000
Fietsenplan via st leergeld	€ 10.000
FTE dienstverlening	€ 41.265
Gezond en veilig opgroeien	€ 50.000
Intensivering zelfbeheer	€ 46.000
Intensivering zelfbeheer	€ 50.000
Inzet MEE	€ 13.000
Jeugd/	€ 26.000
jeugdgroepen amendement	
Jeugdconsulent	€ 66.000
Leerplichtambtenaren	€ 23.734
Liemerse ambassade	€ 25.000
Liemerse economische visie	€ 31.000
Maatwerk leerlingenvervoer	€ 40.000
Ontwikkelopgave woningbouw openbare ruimte	€ 170.000
Procesbegeleider	€ 50.000
Proceskostenvergoeding WOZ	€ 20.000
Projectleider Blijfwijk	€ 25.000
Strategisch beheerplan spelen	€ 30.000
Structurele aanpak jeugd/jeugdgroepen	€ 44.000
Toegang beschermd wonen	€ 60.000
Uitvoeren woonvisie	€ 300.000
Uitvoering en borging participatiebeleid	€ 35.750
Uitvoeringsprogramma participatiebeleid	€ 95.000
Verlening scalabor	€ 34.000
Verruiming openingstijden	€ 19.885
Versterken en afstemmen van de toegangen	€ 50.000
Saldo begroting 2024	€ 2.496.983
Totaal onttrekkingen	€ 4.097.617
<i>Stortingen 2024</i>	
Rekeningsaldo 2023	€ 1.618.289
Vorbereidingskrediet	€ 80.000
Totaal stortingen	€ 1.698.289
Stand per 31-12-2024	€ 16.155.392

Omvang en mutaties		
<i>Onttrekkingen 2025</i>		
Accommodatiebeleid	€	46.000
Beschutte huiskamer	€	25.000
Communicatie grote projecten	€	85.000
Eenmalige dekking opschaling	€	800.000
Fietsenplan via st leergeld	€	10.000
FTE dienstverlening	€	41.265
Gezond en veilig opgroeien	€	50.000
Hangplekken	€	50.000
Intensivering zelfbeheer	€	46.000
Intensivering zelfbeheer	€	50.000
Inzet MEE	€	13.000
Jeugdconsulent	€	66.000
Leerplichtambtenaren	€	23.734
Liemerse ambassade	€	25.000
Liemerse economische visie	€	31.000
Maatwerk leerlingenvervoer	€	40.000
Noodlokalen IKC Remigius	€	21.250
Ontwikkelopgave woningbouw openbare ruimte	€	170.000
Procesmanager SD	€	88.200
Projectleider Blijfwijk	€	25.000
Renovatie veld 1 westerduiven	€	16.000
Uitvoeren woonvisie	€	300.000
Uitvoering geven aan participatie	€	75.000
Uitvoeringsprogramma participatiebeleid	€	95.000
Versterken en afstemmen van de toegangen	€	50.000
Uitvoeringsprogramma LOP	€	30.000
Raadsondersteuning	€	36.000
Saldo begrotingen 2025	€	1.620.000
Totaal onttrekkingen	€	3.928.449
<i>Stortingen 2025</i>		
Schatkistbankieren		100.000
Stand per 31-12-2025	€	12.326.943

Bestemmingsreserves Programma Bestuur

Bestemmingsreserve "Vastgoed"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ordening

Doel

De reserve is gevormd om nadelige resultaten op de exploitatie van het gebouw in het Vitaal Centrum te kunnen opvangen. De reserve wordt gevoed met positieve resultaten die zich voordoen in de exploitatie.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2025	€	299.508
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	44.671
<i>Stortingen 2025:</i>	€	6.353
Stand per 31-12-2025	€	261.190

Besteding

Deze reserve wordt ingezet voor eventuele afschrijvingen, kleine aanpassingen en onvoorziene uitgaven ten behoeve van het pand in het Vitaal Centrum. De netto opbrengsten van verkoop van units van het pand zullen naderhand in deze reserve gestort worden. Voor 2025 staan geen concrete investeringsplannen of grote onderhoudskosten op de planning.

Bestemmingsreserves Programma Maatschappij

Bestemmingsreserve "Statushouders"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Ter dekking van de uitgaven in het kader van nieuwe aanpak integratie statushouders. De nieuwe aanpak houdt drie sporen:

- Verder inzetten op het integreren en participeren van statushouders en mensen met een migratieachtergrond die al langer in Duiven gevestigd zijn.
- Verder inzetten op integrale aanpak van de participatie en integratie van nieuwkomers (statushouders en mensen met een migratieachtergrond)
- Voorbereiding implementatie landelijke wetswijziging wet inburgering.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	140.151
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	33.000
<i>Stortingen 2025:</i>	€	0
Stand per 31-12-2025	€	107.151

Besteding

Investering in cruciale middelen ter ondersteuning bij inburgering. Nadere uitgaven ten behoeve van extra onvoorziene inzet bij taalonderwijs. Verwachte frictiekosten in verband met nieuwe koers nieuwe kabinet. Een nauwkeurig beeld van de hoogte van de uitgaven in dit kader zijn niet bekend, maar zullen zeker flink van invloed zijn op het budget.

Bestemmingsreserve "Nieuwe wet inburgering"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Deze bestemmingsreserve is gereserveerd ter dekking van de kosten voor de invoering / implementatie van de Nieuwe Wet Inburgering.

Besteding

Ter dekking van de uitgaven voor de invoering van de Nieuwe Wet Inburgering. Hiervoor zijn incidentele uitgaven geweest die bij het vormen van nieuwe beleidsregels een structureel karakter gaan krijgen. De verdere coördinatie van de driehoek opvang-huisvesting-inburgering brengt kosten met zich mee.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	73.300
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	0
<i>Stortingen 2025:</i>	€	0
Stand per 31-12-2025	€	73.300

Bestemmingsreserve "Wet open Overheid WOO"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Deze reserve is gevormd met ontvangen middelen van het Rijk voor implementatie van de Wet Open Overheid (WOO).

Besteding

De reserve zal geheel worden besteedt aan de implementatie van de Wet Open Overheid.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	69.933
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	0
<i>Stortingen 2025:</i>	€	0
Stand per 31-12-2025	€	69.933

Bestemmingsreserve "Corona re-integratie"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Gevormd om de achterstand op het project activerend werk een boost te geven en extra inzet om het in te halen.

Besteding

De reserve is ter dekking voor de uitgaven voor het project activerend werk. Er lopen geen re-integratie casussen op dit moment die veroorzaakt zijn door corona. De verwachting is dat hier ook geen aanspraak meer op gemaakt zal worden.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	90.000
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	0
<i>Stortingen 2025:</i>	€	0
Stand per 31-12-2025	€	90.000

Bestemmingsreserve "Experimenten Democratische Vernieuwingen"

Beheerder: Binnenste Buiten

Doel

Onze inwoners in de gelegenheid te stellen om te participeren bij experimenten rondom (lokale) democratische vernieuwingen.

Besteding

De reserve betreft een werkbudget voor vormen van Democratische Vernieuwing, te denken valt hierbij aan de kinderburgemeester, een referendum, burgerberaad of het initiatievenloket.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	33.500
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	0
<i>Stortingen 2025:</i>	€	0
Stand per 31-12-2025	€	33.500

Bestemmingsreserve "Doelgroepenvervoer"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Gevormd om tekorten die zouden ontstaan vanwege de corona problematiek te dekken bij de BVO DRAN.

Besteding

Deze reserve is geheel nodig ter dekking van wettelijk verplichte investeringen en toekomstige kosten zoals zero-emissie en daarnaast de stijgingen in brandstof- en loonkosten.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	255.800
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	0
<i>Stortingen 2025:</i>	€	264.000
Stand per 31-12-2025	€	519.800

Bestemmingsreserve "Scalabor"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Gevormd om tekorten te dekken die zouden ontstaan bij Scalabor.

Besteding

Deze reserve is toegewezen en bestemd voor het opvangen van prijsstijgingen en het dekken van tekorten bij de begeleiding binnen Scalabor.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	14.968
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	0
<i>Stortingen 2025:</i>	€	34.000
Stand per 31-12-2025	€	48.968

Bestemmingsreserve "Onderwijsachterstandenbeleid"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

De reserve is gevormd na afloop van boekjaar 2022 om het geld dat in een specifieke uitkering wordt ontvangen van het Rijk ook rechtstreeks aan de daarvoor bestemde doelen te kunnen besteden.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	50.000
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	25.000
<i>Stortingen 2025:</i>	€	0
Stand per 31-12-2025	€	25.000

Besteding

Deze reserve is enkel beschikbaar ter dekking van de kosten voor onderwijsachterstandenbeleid. Volgens de begroting wordt de gehele reserve in de jaren 2024 tot en met 2026 benut.

Bestemmingsreserve "Beschermd wonen"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

In het kader van het bestuurlijk akkoord beschermd wonen stelt de gemeente Arnhem extra geld beschikbaar voor de regiogemeenten zodat gemeenten activiteiten kunnen starten om zich voor te bereiden op de ambulantisering.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	766.515
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	642.000
<i>Stortingen 2025:</i>	€	0
Stand per 31-12-2025	€	124.515

Besteding

De gehele reserve is volgens de begroting nodig voor de decentralisatie van het beschermd wonen. De exacte termijn waarop de kosten daadwerkelijk gaan lopen is onduidelijk doordat de invoering al meerdere malen vanuit overheidswege is uitgesteld.

Bestemmingsreserve Programma Omgeving

Bestemmingsreserve "Gevolgen grondwaterverontreiniging Nieuwgraaf"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van de extra kosten in de toekomst bij de toepassing van bronbemaling bij werkzaamheden binnen het plangebied Nieuwgraaf en die direct te relateren zijn aan de in het eerste watervoerend pakket aanwezige verontreiniging, afkomstig van stortplaats Westervoort en/of de wasserij op de locatie Nieuwgraaf 19 te Duiven.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	281.124
Onttrekkingen 2025:	€	0
Stortingen 2025:	€	0
Stand per 31-12-2025	€	281.124

Deze bestemmingsreserve is in 2003 ontstaan door samenvoeging van de reserves "Vuilstort Westervoort" (gevormd uit een ontvangen afkoopsom) en "Wasserij Nieuwgraaf 19". Deze reserve is een verplichting uit hoofde van de tussen de Staat der Nederlanden, de Provincie Gelderland, Putman BV en de gemeenten Westervoort en Duiven gesloten overeenkomst inzake deze grondwaterverontreiniging.

Besteding

Aanwending van de reserve vindt naar behoefte plaats bij uitvoering van werken (o.a. riool vervangen, bouwrijpmaken enz.).

Bestemmingsreserve "Het Groenfonds"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Het Groenfonds is in 2002 in het leven geroepen ter financiering van projecten die een relatie hebben met natuur, landschap en milieu. De bestemmingsreserve is vanaf toen gevoed vanuit de Grondexploitatie, de opbrengst verkoop aandelen Bouwfonds, grondverkoop in Centerpoort-Zuid en bijdragen van Rijk en Provincie Gelderland.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	70.421
Onttrekkingen 2025:		0
Stortingen 2025:		31.330
Stand per 31-12-2025	€	101.751

Besteding

De resterende gelden worden conform raadsbesluit besteed aan het uitvoeren van projecten voortvloeiend uit het Uitvoeringsprogramma Landschapsonwikkelingsplan (LOP). Afhankelijk van de projectkansen die zich voordien zal het bijbehorende bedrag worden onttrokken aan deze reserve en middels rapportage worden verantwoord aan de Raad. De hoogte van het bedrag is jaarlijks fluctuerend en afhankelijk van de financiële projectgrootte en kansen ten aanzien van cofinanciering. Daarnaast zijn er nog uitgaven voor het lopende project "gronden voor natuur".

Bestemmingsreserve "Ontwikkeling A15"

Beheerder: Team Projectenbureau

Doel

Reserve is gevormd ter egalisatie van de kosten om proactief en constructief te kunnen participeren in de processen rondom het project ViA15. Hieronder vallen ook uitgaven voor (inpassings-) maatregelen ten gunste van bewoners. Het meerdere of mindere in de begroting opgenomen bedrag wordt dan wel toegevoegd of onttrokken aan deze reserve.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	883.267
Onttrekkingen 2025:	€	100.000
Stortingen 2025:	€	0
Stand per 31-12-2025	€	783.267

Besteding

In de begroting is voor 2023 t/m 2026 een bedrag van € 100.000 opgenomen voor externe inhuur en specifieke advieskosten voor externe deskundigheid en expertise. Daarbij is inzet niet ieder jaar hetzelfde. In de Tussenrapportage 2020 is bepaald dat de hierboven genoemde jaarbudgetten niet meer uit de algemene middelen maar uit deze reserve worden gedekt om zodoende het begrotingssaldo hier niet mee te belasten. Dit lijkt voor de Bestemmingsreserve A15 echter een zware aderlating te kunnen worden. Met als gevolg dat de Bestemmingsreserve A15 aan het eind of zelfs gedurende de periode tot en met 2026 aangevuld moet worden zodat we aan de geormerkte verplichtingen kunnen voldoen.

Bestemmingsreserve “Fonds bovenwijkse voorzieningen”

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Grondexploitatiewet per 1 juli 2008 ontstaat de mogelijkheid in de individuele grondexploitaties een kostencomponent “Bovenwijkse voorzieningen” op te nemen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€ 1.495.388
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€ 0
<i>Stortingen 2025</i>	€ 0
Stand per 31-12-2025	€ 1.495.388

In de Structuurvisie, vastgesteld in 2015, is een meerjarenbegroting Fonds Bovenwijks opgesteld met de te ontvangen bijdragen uit ruimtelijke ontwikkelingen, alsmede een investeringsschema voor de uitvoering van voorgenomen en geplande projecten. Door de vaststelling van de omgevingsvisie is deze mogelijkheid nu niet aanwezig. Dit dient nog vastgelegd te worden in een nota kostenverhaal. De grondslag om financiële bijdragen te kunnen innen moet hierin worden verankerd. In het vierde kwartaal van 2024 wordt gestart met het opstellen van een dergelijk nota kosten verhaal.

Bestemmingsreserve “Betaalbare woningbouw”

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel

Aanvullend dekkingsmiddel voor het realiseren van projecten en activiteiten die voortkomen uit of bijdragen aan het woonbeleid en de woonagenda; in het bijzonder (of primair) het huisvesten van doelgroepen die aangewezen zijn op betaalbare (huur-)woningvoorraad. De raad heeft het nieuwe woonbeleid vastgesteld op 20 juli 2021. Bij de Voorjaarsnota in 2021 is er middels een amendement een aanvullend bedrag van € 364.000 gestort voor versnelling van de woningbouw. Daarnaast is er aanvullend een bedrag van € 500.000 gestort in deze reserve bij het vaststellen van de jaarrekening 2022.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€ 1.669.972
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	91.000
<i>Stortingen 2025:</i>	0
Stand per 31-12-2025	€ 1.578.972

Besteding

Op basis van inhoudelijke plannen, activiteiten of initiatieven, die concreet bijdragen aan de woonagenda en waarbij aanvullende (“slimme”) middelen gewenst zijn en voor zover de middelen reiken. Bij raadsbesluit van 8 mei 2017 is het college bevoegd deze middelen in te zetten voor de uitvoering van de woonagenda. Daarnaast zal er tot en met 2025 jaarlijks een extra bedrag

van € 91.000 uit de reserve worden onttrokken voor versnelling van de woningbouw. Tevens wordt deze reserve ingezet voor realisatie van betaalbare woningbouw.

Bestemmingsreserve "Circulaire economie"

Beheerder: Team Projectenbureau

Doel

Deze reserve is gevormd naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2019. Het bedrag wordt ingezet om de benodigde middelen voor de Energietransitie en de vastgestelde ambitie hiervan te bekostigen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	522.528
Onttrekkingen 2025:	€	159.390
Stortingen 2025:	€	0
Stand per 31-12-2025	€	363.138

Besteding

De uitgaven betreffen organisatiekosten, planvoorbereidingskosten en andere proceskosten in het kader van energietransitie.

Bestemmingsreserve "Vitale dorpen en wijken"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Zoals aangegeven in de Voorjaarsnota 2019 is deze reserve gevormd om de kosten te dekken voor het faciliteren van nieuwe initiatieven en het kunnen inrichten en uitvoeren van nieuwe samenwerkingsprocessen met andere wijken- en/of buurten.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	219.803
Onttrekkingen 2025	€	0
Stortingen 2025:	€	0
Stand per 31-12-2025	€	219.803

Besteding

Ter dekking van projecten voor Vitale dorpen en wijken. Concrete plannen momenteel zijn het ontmoetingsplein in Duiven West. Verder worden de plannen voor het dorpsplan Loo en het Mondriaanplein in Groessen concreet gemaakt. De reserve is hier geheel voor nodig.

Bestemmingsreserve "implementatie Omgevingswet"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel

Zoals aangegeven in de Voorjaarsnota 2021 is deze reserve gevormd om de kosten te dekken voor de implementatie van de nieuwe Omgevingswet.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	324.647
Onttrekkingen 2025:	€	110.250
Stortingen 2025:	€	0
Stand per 31-12-2025	€	214.397

Besteding

De reserve is geheel begroot ter dekking van de implementatie en doorontwikkeling van de nieuwe Omgevingswet.

Bestemmingsreserve Parkmanagement

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel

Deze reserve is gevormd bij vaststelling van het jaarrekeningresultaat 2022 met als doel om het parkmanagementorganisatie op te starten en de daarmee gepaard gaande activiteiten.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	110.000
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	0
<i>Stortingen 2025:</i>	€	0
Stand per 31-12-2025	€	110.000

Besteding

Uitvoeren van activiteiten die in het teken staan van duurzaamheid, verbetering, kostenbeheersing en gemak voor ondernemers en arbeid. Dit om te zorgen voor een samenwerking tussen werkgevers en gemeente voor een gezond economisch, werk- en leefklimaat. Vanaf het jaar 2025 worden de eerste uitgaven verwacht.

Bestemmingsreserve groenblauwe ontwikkeling tussengebied Duiven/Westervoort

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel

Deze reserve is gevormd bij de Voorjaarsnota 2023 met als doel het realiseren van een groen blauw raamwerk in het tussengebied Duiven en Westervoort.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	750.000
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	0
<i>Stortingen 2025:</i>	€	0
Stand per 31-12-2025	€	750.000

Besteding

In 2023 heeft de raad ingestemd met de Startnotitie Tussengebied Duiven-Westervoort. Op grond hiervan loopt een gebiedsproces, gericht op een natuurinclusieve ontwikkeling met opgaven voor landbouw, sport, recreatie en kleinschalige woningbouw. In het bijzonder wordt de realisatie van een groenblauw raamwerk in het gebied beoogd. Hiervoor is bij de Voorjaarsnota een startbudget in de vorm van deze bestemmingsreserve toegekend.

Eind 2024 vindt nadere besluitvorming plaats over het eerste resultaat van het lopende gebiedsproces, een 'koersdocument'. Daarin worden de kaders voor de verdere ontwikkelrichting bepaald. En daarbij komt ook een mogelijke eerste besteding van de bestemmingsreserve voor groenblauwe ontwikkelingen aan de orde.

Geblokkeerde reserves**Bestemmingsreserve "Stimuleringsfonds"**

Beheerder: Team Ruimtelijke ontwikkeling

Doel

In 2000 is besloten vanuit de opbrengst aandelenverkoop Avira/Bouwfonds een bedrag van € 226.890 te storten in Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN). Vanuit dit fonds kan de gemeente subsidies verstrekken in de vorm van "zachte leningen". De zachte leningen kunnen alleen verstrekt worden aan volkshuisvestelijke projecten.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	103.673
Onttrekkingen 2025:	€	p.m.
Stortingen 2025:	€	p.m.
Stand per 31-12-2025	€	103.673

Rente en aflossing vloeien terug in het fonds en kunnen weer voor andere projecten op dit terrein worden ingezet. De bestemmingsreserve wordt door derden beheerd en is derhalve een geblokkeerde reserve. De raad heeft in 2008 besloten om de beschikbare reserve volledig te bestemmen voor dekking van de "VROM startersregeling 2008".

Besteding

In totaal stond er eind 2023 bij het stimuleringsfonds nog een saldo van € 103.673.

Bestemmingsreserve Geblokkeerde reserve

Beheerder: Team financieel advies

Doel

Met deze reserve is voor een deel voorzien in de financieringsbehoefte van de gemeente. Daarnaast vormt de reserve een extra buffer. Deze reserve is gevormd door de geblokkeerde bestemmingsreserves van Nuon Vattenfall, Bouwfonds en Vitens samen te voegen tot een geblokkeerde reserve.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	12.664.793
Onttrekkingen 2025:	€	0
Stortingen 2025:	€	0
Stand per 31-12-2025	€	12.664.793

Besteding

Vanaf 2017 wordt er geen rente meer berekend en toegevoegd aan deze bestemmingsreserve.

Voorzieningen

Overzicht verloop voorzieningen

	Beginstand 1-1-2024	Mutaties 2024	Beginstand 1-1-2025	Mutaties 2025	Eindstand 2025
Pensioenen wethouders	2.002.204	58.880	2.061.084	58.880	5.119.964
Wachtgeld wethouders	482.854	0	482.854	0	482.854
Afwikkeling complexen grex	109.501	0	109.501	0	109.501
Dubieuze debiteuren	390.325	0	390.325	0	390.325
Groot onderhoud algemene accommodaties	563.544	-177.673	385.871	94.777	480.648
Groot onderhoud VCD	92.000	97.000	189.000	32.871	221.871
Dubieuze debiteuren RSD	338.259	0	338.259	0	338.259
Groot onderhoud sportaccommodaties	1.441.607	96.088	1.537.695	79.704	1.617.399
Groot onderhoud culturele accommodaties	584.398	30.446	614.844	61.310	676.154
Onderhoud wegen	11.418.611	66.128	11.484.740	542.724	12.027.464
Riolering artikel 44 lid 2	12.637.849	-222.215	12.415.634	-190.815	12.224.819
Verliesgevende complexen grex	4.616.984	0	4.616.984	0	4.616.984
Kapitaallasten afvalinzameling	11.108	0	11.108	0	11.108
Voorziening A15	532.699	0	532.699	0	532.699
Totaal voorzieningen	35.221.944	-51.346	35.170.598	679.451	34.491.147

Bedragen in €

Voorzieningen programma Bestuur

Voorziening "Pensioenen wethouders"

Beheerder: Team HR

Doel

De voorziening is gevormd voor de direct opeisbare verplichtingen van de toekomstige pensioenen wethouders.

Besteding

De besteding is afhankelijk van de "rekenrente" en toekomstige pensioenverplichtingen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	2.061.084
Onttrekkingen 2025:	€	20.000
Stortingen 2025:	€	78.880
Stand per 31-12-2025	€	2.119.964

Voorziening "wachtgeld wethouders"

Beheerder: Team HR

Doel

De gemeente is op basis van het rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers verplicht om wachtgeld te betalen. Daarnaast is de gemeente verplicht om planmatige begeleiding door een externe re-integratiebureau in te schakelen en te betalen. Uit deze voorziening.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	482.854
Onttrekkingen 2025:	€	0
Stortingen 2025:	€	0
Stand per 31-12-2025	€	482.854

Besteding

Uit deze voorziening zal het wachtgeld van een wethouder betaald worden.

Voorziening "Dubieuze debiteuren"

Beheerder: Team Financiële Administratie

Doel

Deze voorziening is gevormd voor het risico van oninbaarheid.

Besteding

De mutaties zijn afhankelijk van afwikkeling debiteuren in enig jaar. Verdeling saldo:

- Debiteuren privaat en publiekrechtelijk € 280.105
- Debiteuren belastingen € 110.220.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	390.325
Onttrekkingen 2025:	€	0
Stortingen 2025:	€	0
Stand per 31-12-2025	€	390.625

Voorziening "Groot onderhoud algemene accommodaties"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud algemene accommodaties.

Rente

Inflatiecorrectie 2%.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	385.871
Onttrekkingen 2025:	€	0
Stortingen 2025:		
Rente	€	12.149
Dotatie onderhoud	€	82.628
Stand per 31-12-2025	€	480.648

Besteding

Rekening houdende met vrijval wegens te amoveren accommodaties en een acceptabele marge van ongeveer 5% tussen de planning en de waarde van reserveringen op een termijn van 25 jaren binnen de volle breedte van het GOG, wordt deze voorziening toereikend geacht.

De onttrekking betreft vervanging pompen luchtbehandeling en WKO installatie, vervanging zonweringscentrale, brandmeldinstallatie en schuifdeurautomaat, vervanging verlichtingsarmaturen en vervanging luchtverwarmers. Voor de jaren 2025-2028 bedraagt de raming totaal € 482.407.

Voorzieningen programma Maatschappij

Voorziening "Dubieuze debiteuren RSD"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Voorziening voor dubieuze debiteuren in het kader van artikel 69 Participatiewet waarvan uitvoering plaatsvindt bij de RSD.

Besteding

Op basis van informatie van de RSD vindt jaarlijks een berekening plaats van de stand van de voorziening. In de jaarrekening brengen we de voorziening op peil.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	338.259
Onttrekkingen 2025:	€	
Stortingen 2025:	€	
Stand per 31-12-2025	€	338.259

Voorziening "Groot onderhoud sportaccommodaties"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud sport accommodaties.

Rente

Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	1.537.695
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	85.134
<i>Stortingen 2025:</i>		
Rente	€	30.628
Dotatie onderhoud	€	134.210
Stand per 31-12-2025	€	1.617.399

Besteding

Rekening houdende met vrijval wegens te amoveren accommodaties en een acceptabele marge van ongeveer 5% tussen enerzijds de planning en anderzijds de waarde van reserveringen op een termijn van 25 jaren binnen de volle breedte van het GOG, wordt deze voorziening toereikend geacht. De onttrekking betreft schilder- en sauswerk en vervanging diverse componenten douchebesturingssysteem en W-installatiesysteem. Voor de jaren 2025 tot en met 2028 bedraagt de raming totaal € 885.640.

Voorziening "Groot onderhoud culturele accommodaties"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud culturele accommodaties. Het betreft hier het wijkhuis van Droo, het kleutergebouw van de Joannesschool en het gebouw aan het Eilandplein.

Rente

Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	614.844
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	19.136
<i>Stortingen 2025:</i>		
Rente	€	10.644
Dotatie onderhoud	€	69.802
Stand per 31-12-2025	€	676.154

Besteding

Rekening houdende met vrijval wegens te amoveren accommodaties en een acceptabele marge van ongeveer 5% tussen de planning en de waarde van reserveringen op een termijn van 25 jaren binnen de volle breedte van het GOG, wordt deze voorziening toereikend geacht. De onttrekking betreft schilderwerk, vervangingen aan het waterleidingnet en koudwatersysteem en vervanging verlichting. Voor de jaren 2025-2028 bedraagt de raming totaal € 393.600.

Voorzieningen programma Omgeving**Voorziening "Onderhoud wegen"**

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Het onderhouden van de wegen enz. conform het beleidsplan onderhoud wegen. De voorziening wordt jaarlijks vanuit de exploitatie gevoed, terwijl de geplande maatregelen rechtstreeks op deze voorziening worden geboekt.

Rente

Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€ 11.484.740
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	1.008.000
<i>Stortingen 2025:</i>	
Rente	€ 224.924
Stortingen 2025	€ 1.325.800
Stand per 31-12-2025	€ 12.027.464

Besteding:
Verwachte ontwikkelingen 2024 tot en met 2027:

Voorziening wegbeheer	2025	2026	2027	2028
Stand per 1 januari	11.485	12.027	12.716	13.281
Toevoeging aan de voorziening	1.550	1.550	1.550	1.550
Onttrekking aan de voorziening	1.008	861	985	988
Stand per 31 december	12.027	12.716	13.281	13.843

Voorziening "Riolering artikel 44 lid 2 BBV"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Deze voorziening is gevormd ten behoeve van groot onderhoud en lasten grootschalige investeringen in de toekomst. Met name ook bedoeld om lasten te "egaliseren".

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€ 12.415.634
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€ 190.815
<i>Stortingen 2025:</i>	
Bijdrage vanuit exploitatie	€
Stand per 31-12-2025	€ 12.224.819

Besteding

Deze voorziening zal worden ingezet om grootschalige vervangingen te kunnen bekostigen.

Voorziening "Verliesgevende complexen grondexploitaties"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel

Deze voorziening is gevormd om de verwachte verliezen die uit de resultaatberekeningen van de in exploitatie zijnde complexen van de grondexploitatie komen, op te kunnen vangen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€ 4.616.984
<i>Onttrekkingen 2025</i>	€ 0
<i>Stortingen 2025</i>	€ 0
Stand per 31-12-2025	€ 4.616.984

De herziene exploitatieberekening van de complexen Vitaal Centrum en St. Antoniusstraat geven een verlies op einddatum van in totaal € 4.700.000. Voor exploitaties met een geraamd tekort wordt een voorziening (op startwaarde) conform BBV getroffen om de berekende toekomstige tekorten af te dekken. Dit is een wettelijk voorgeschreven maatregel. Het rentepercentage

(disconteringsvoet) bij deze berekening is door de BBV gesteld op 2%. Jaarlijks zal na de herziening van de exploitatieberekeningen worden bekeken of de voorziening nog toereikend is.

Besteding

In de voorziening is een bijdrage opgenomen voor de afwikkeling van een verwacht verlies op de volgende complexen:

Voorziening "Afwikkeling complexen"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel

Deze voorziening is in het leven geroepen voor nog te maken kosten van reeds financieel afgewikkelde complexen. Het betreft investeringen voor relatief kleine afwikkelingen binnen het plangebied. De kosten voor afwikkelingen van eerder afgesloten complexen worden uit de voorziening betaald.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	109.501
<i>Onttrekkingen 2025</i>	€	0
<i>Stortingen 2025</i>	€	0
Stand per 31-12-2025	€	109.501

Besteding na 31 december 2024

Wrm/nazorg afgesloten complexen	21.000
Interne doorbelasting V&T afgesloten complexen	20.000
Procedurekosten planschadeverzoeken Wro	10.000
Diversen, onvoorzien en prijsstijgingen	7.500
Publiekrechtelijke heffingen	1.000
Groenplan Graafstaete	25.000
Werkterp De Ploen	10.000
Groenplan dijk Seingraaf	100.000
Retentievijver Seingraaf	210.000

Voorziening "Afvalinzameling (kapitaallasten)"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Deze voorziening wordt ingezet om de kapitaallasten van uitgestelde investeringen te bekostigen.

Besteding

Afhankelijk van de mate waarin investeringen worden ingehaald of uitgesteld.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	11.108
<i>Onttrekkingen 2025:</i>	€	
<i>Stortingen 2025:</i>	€	
Stand per 31-12-2025	€	11.108

Voorziening "A15"

Beheerder: Team Projecten

Doel

Deze voorziening wordt ingezet om alle gemeentelijke kosten en inkomsten met betrekking tot een voortvarende vergunningverlening en toezicht tot aan de oplevering (inclusief nazorg) van het Project ViA15 te egaliseren.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2025	€	532.699
Onttrekkingen 2025:	€	0
Stortingen 2025:	€	0
Stand per 31-12-2025	€	532.699

Besteding

Deze voorziening wordt ingezet ter dekking van de vergunningverlening en het bouwtoezicht ook alle extra (inhuur) kosten voor een voortvarende afhandeling.

Vervangingsinvesteringen

rente: 2%	Invest.	Afschr.	
Omschrijving	Bedrag	Termijn	Jaar
Wegen			
Kerkstraat 1, Van Giesbeeksestraat tot brug	125.000	60	2025
Helhoek, Van Kamerstraat tot inrit bedrijventerrein Helhoek	270.000	60	2026
Engeveldsestraat, Van Kamerstraat tot gemeentegrens	230.000	60	2026
Civiele kunstwerken			
Vervangen fietsbrug B14 Israelstraat	111.500		2028
Renovatie fietstunnel T1 Tullenersweg	142.000		2028
Groen			
Wijkrenovatie West	155.000	30	2025
Mobiliteitsplan			
Parkeren woonwijken	20.000	30	ieder jaar
Projecten uit de samenleving	40.000	30	ieder jaar
Openbare Verlichting			
vervanging armaturen	110.000	25	ieder jaar
Riolering en gemalen *1			
investeringen DPRA 2025	375.000	60	2025
investeringen uitvoeringsprogramma 2025	55.575	60	2025
vervanging rioolgemalen 2025	60.000	15	2025
vervanging gemalen bouwkundig 2025	35.000	45	2025
Vervangen oeverbeschoeiing 2025	20.000	45	2025
ombouwen VGS naar VGS 2.0 2025	150.000	60	2025
vervanging iba's 2025	30.000	15	2025
calamiteiten riolering 2025	75.000	60	2025
calamiteiten gemalen 2025	50.000	15	2025
Herinrichting Eilandplein	200.000	30	2025
Vervanging vrijerval riolering 2026	544.000	60	2026
investeringen uitvoeringsprogramma 2026	55.575	60	2026
ombouwen VGS naar VGS 2.0 2026	150.000	60	2026
Vervangen oeverbeschoeiing 2026	20.000	45	2026
vervanging rioolgemalen 2026	60.000	15	2026

vervanging gemalen bouwkundig 2026	35.000	45	2026
calamiteiten riolering 2026	75.000	60	2026
calamiteiten gemalen 2026	50.000	15	2026
investeringen uitvoeringsprogramma 2027	55.575	60	2027
Vervanging vrijverval riolering 2027	544.000	60	2027
ombouwen VGS naar VGS 2.0 2027	150.000	60	2027
Vervangen oeverbeschoeiing 2027	20.000	45	2027
vervanging rioolgemalen 2027	60.000	15	2027
vervanging gemalen bouwkundig 2027	35.000	45	2027
calamiteiten riolering 2027	75.000	60	2027
calamiteiten gemalen 2027	50.000	15	2027
investeringen uitvoeringsprogramma 2028	55.575	60	2028
calamiteiten riolering 2028	75.000	60	2028
calamiteiten gemalen 2028	50.000	15	2028
vervanging riolering Burg v Dort t Medlerstraat	500.000	60	2028
DPRA			
DPRA Uitvoeringsprogramma 2025	10.137		2025
DPRA Uitvoeringsprogramma 2026	10.137		2026
DPRA Uitvoeringsprogramma 2027	10.137		2027
DPRA Duivense oplegger	125.000		2025
Speeltuinen/-weiden			
Speeltoestellen	20.000	10	ieder jaar
Buitensportterreinen			
MHC Westerduiven Onderbouw veld 1	180.000	20	2025
MHC Westerduiven kunstgras veld1	10.000	10	2025
MHC Westerduiven hekwerken veld 1	180.000	20	2025
Heggeakkers straatwerk	15.000	30	2027
Huishoudelijk afval/ afvalaanbiedstation *1			
vervanging minicontainers restafval 2025	8.550	10	2025
vervanging minicontainers gft afval 2025	14.250	10	2025
vervanging minicontainers papier 2025	4.275	10	2025
vervangingen afvalaanbiedstation 2025	36.000	10	2025
vervanging minicontainers restafval 2026	8.550	10	2026
vervanging minicontainers gft afval 2026	14.250	10	2026
vervanging minicontainers papier 2026	4.275	10	2026
vervangingen Afvalaanbiedstation 2026	93.000	10	2026
vervanging minicontainers restafval 2027	8.550	10	2027
vervanging minicontainers gft afval 2027	14.250	10	2027
vervanging minicontainers papier 2027	4.275	10	2027
vervanging ondergrondse papiercontainers 2027	9.250	8	2027
vervangingen Afvalaanbiedstation 2027	74.000	10	2027
Onderhoud gebouwen			
vervanging basketbal installatie verticaal ophijsbaar Mobilis	38.970	15	2026
vervanging plafondbasketbal installatie monotube Mobilis	47.900	15	2026
verv ringstel unit elektrisch Mobilis	23.000	15	2026
Groot onderhoud gemeentelijke gebouwen			

Algemene accommodaties<25	83.265		
Culturele accommodaties<25	15.999		
Sportaccommodaties<25	85.134		
Totalen	6.061.954		

*1 ten laste van de afvalstoffenheffing, c.q. rioolrechten.

EMU-saldo

In het bestuurlijk overleg (Ministerie van Financiën, VNG en IPO) is afgesproken dat het EMU-saldo over het begrotingsjaar, het voorgaande jaar en het navolgende jaar in de begroting wordt opgenomen.

	EMU-saldo	2024	2025	2026
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV, art 17c)	-2.960	-5.164	-6.383
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.086	3.188	3.227
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.236	2.314	2.213
-4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	- 3.277	- 1.873	-1.920
+5	De in mindering op onder vier bedoelde investeringen gebrachte bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen			
+6a	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)			
-6b	Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiële vaste activa			
-7	Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	- 4.201	- 220	-1.037
+8a	Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)	12.389	2.313	8.648
-8b	Boekwinst op grondverkoop			
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	- 2.236	- 2.257	- 2.257
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder een van de andere genoemde posten			
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen			
	Berekend EMU-saldo	5.037	-1.699	2.491

Bedragen in € 1.000

Toelichting

1. Saldi voor bestemming (zie financiële begroting).
2. De afschrijvingen per jaar.
3. Zie de Staat van reserves en voorzieningen 2025.
4. Voor de jaren 2024, 2025 en 2026 zijn de geactiveerde investeringen van de wensenlijst en de lijst vervangingsinvesteringen opgenomen.
9. Zie de Staat van reserves en voorzieningen 2025.

Baten en Lasten per Taakveld

TV	Omschrijving	Baten	Lasten	Saldo
0.1	Gemeenteraad en (raads)-commissies	0	2.643.021	-2.643.021
0.2	Burgerzaken	429.746	596.063	-166.317

0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	840.205	902.693	-62.488
0.4	Ondersteuning organisatie	300.100	13.135.906	-12.835.806
0.5	Treasury	559.413	69.159	490.254
0.61	OZB-woningen	4.284.317	176.295	4.108.022
0.62	OZB-niet woningen	3.166.760	238.510	2.928.250
0.64	Belastingen overig	61.695	524.779	-463.084
0.7	Algemene Uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	49.973.621	0	49.973.621
0.8	Overige baten en lasten (excl. mutaties reserves)	0	761.002	-761.002
0.9	Vennootschapsbelasting	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	1.574.594	-1.574.594
1.2	Openbare orde en veiligheid	51.000	419.748	-368.748
Programma 1 Bestuur		59.666.857	21.041.770	38.625.087
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	113.523	-113.523
4.2	Onderwijshuisvesting	20.000	1.923.277	-1.903.277
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	515.704	1.298.619	-782.915
5.1	Sportbeleid en activering	139.028	766.725	-627.697
5.2	Sportaccommodaties	304.008	1.511.083	-1.207.075
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	2.500	325.594	-323.094
5.4	Musea	0	173.836	-173.836
5.5	Cultureel erfgoed	0	13.024	-13.024
5.6	Media	0	417.111	-417.111
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	23.000	2.627.519	-2.604.519
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	262.949	3.470.922	-3.207.973
6.2	Wijkteams	0	2.629.769	-2.629.769
6.3	Inkomensregelingen	6.542.592	7.757.714	-1.215.122
6.4	Begeleide participatie	0	2.155.470	-2.155.470
6.5	Arbeidsparticipatie	0	2.131.516	-2.131.516
6.6	Maatwerkvoorzieningen Wmo	21.225	1.007.201	-985.976
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	0	156.879	-156.879
6.71a	Hulp bij het huishouden (Wmo)	150.000	3.639.066	-3.489.066
6.71b	Begeleiding (Wmo)	0	2.280.489	-2.280.489
6.71c	Dagbesteding (Wmo)	7.500	167.758	-160.258
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	28.211	-28.211
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	0	730.860	-730.860
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	0	921.361	-921.361
6.72b	Jeugdhulp behandeling	0	1.914.887	-1.914.887
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	0	202.642	-202.642
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	4.326	-4.326
6.73a	Pleegzorg	0	324.000	-324.000
6.73b	Gezinsgericht	0	773.004	-773.004
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	0	1.970.997	-1.970.997
6.74a	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	0	1.996.857	-1.996.857
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	394.354	-394.354
6.74c	Gesloten plaatsing	0	133.121	-133.121
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0
6.81a	Beschermd wonen (Wmo)	0	28.211	-28.211
6.81b	Maatschappelijke- vrouwenopvang (Wmo)	0	64.852	-64.852
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0
6.82a	Jeugdbescherming	0	603.662	-603.662
6.82b	Jeugdreclassering	0	107.730	-107.730
7.1	Volksgezondheid JGZ	167.237	1.390.703	-1.223.466

Programma 2 Maatschappij		8.155.743	46.156.873	-38.001.130
2.1	Verkeer en vervoer	94.703	3.711.585	-3.616.882
2.2	Parkeren	953	41.829	-40.876
2.5	Openbaar vervoer	0	79.967	-79.967
3.1	Economische ontwikkeling	0	130.031	-130.031
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	458.391	746.264	-287.873
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	45.321	18.691	-26.630
3.4	Economische promotie	632.621	1.107.759	-475.138
7.2	Gemeentelijke rioleringsplan	2.625.085	1.925.218	699.867
7.3	Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	3.954.198	2.722.303	1.231.895
7.4	Milieubeheer	5.388	660.205	-654.817
7.5	Begraafplaatsen	194.663	124.478	-70.185
8.1	Ruimtelijke ordening	44.631	1.749.843	-1.705.212
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	282.950	282.950	0
8.3	Wonen en bouwen	826.668	1.846.041	-1.019.373
Programma 3 Omgeving		9.165.572	15.147.164	-5.981.592
0.10	Mutaties reserves	5.213.160	401.683	4.811.477
Totaal na bestemming		82.201.332	82.747.490	-546.158

Bedragen in €

Overheadkosten

Vanaf 1 januari 2018 is de gemeenschappelijke regeling 1Stroom in werking getreden. Dit betreft de fusie van de ambtelijke organisaties van de gemeente Duiven en de gemeente Westervoort. Alle kosten die voorheen op taakveld 0.4 van beide gemeenten werden verantwoord, worden vanaf 1 januari 2018 verzameld op taakveld 0.4 van de organisatie 1Stroom. Vervolgens worden de totale kosten op dit taakveld verdeeld naar de gemeente aan de hand van een doorbelastingspercentage. De gemeente Duiven krijgt 63% doorbelast en de gemeente Westervoort krijgt 37% doorbelast. Twee uitzonderingen zijn hierbij te maken, namelijk de kosten rondom de grondexploitatie en de kosten voor het afvalaanbiedstation van de gemeente Duiven. Deze komen volledig ten laste van de gemeente Duiven. Binnen Duiven worden kosten die rechtstreeks betrekking hebben op bepaalde taakvelden ook daaraan doorbelast. Met ingang van de begroting 2023 worden ook de automatiseringskosten rechtstreeks in de begrotingen van Duiven en Westervoort op taakveld 0.4 geraamd. Op taakveld 0.4 blijven dan de overheadkosten staan. Afgezet tegen de totale omzet geeft dat het overheadpercentage.

Op taakveld 0.4 Overhead, Ondersteuning organisatie komt één totaalbedrag te staan, de bijdrage 1Stroom.

Bijdrage 1Stroom	9.736.631
-------------------------	------------------

Berekening overheadpercentage

Totaal overheadkosten (= bijdrage 1Stroom)	9.736.631
Totale lasten begroting	82.747.490
Overheadpercentage	11,77%

Indicatoren

Overzicht verplichte indicatoren

Indicator	Duiven	Nederland
-----------	--------	-----------

Formatie fte per 1.000 inwoners	7,64	gegevens niet beschikbaar
Bezetting fte per 1.000 inwoners	7,54	gegevens niet beschikbaar
Apparaatskosten per inwoner	876	gegevens niet beschikbaar
Externe inhuur als % van totale loonsom + inhuur externen	19,54	gegevens niet beschikbaar
Overhead als % van totale lasten	11,77	gegevens niet beschikbaar
Woonlasten eenpersoonshuishouden	788	860
Woonlasten meerpersoonshuishouden	927	942
WOZ-waarde woningen	354	379
Nieuwbouw woningen	0,6	9,1
Huishoudelijk restafval	77	148
Hernieuwbare elektriciteit	114,8%	41,3%
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	2,4	2,5
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	1,8	4,3
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	0,8	1,3
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	4,6	5,8
Verwijzingen HALT	8	9
Jongeren met delict voor rechter	1	1
Demografische druk	71,8%	70,4%
Niet-sporters	47,4%	46,4%
Banen	1.194,5	836,6
Vestigingen	153,7	181,8
Netto arbeidsparticipatie	74,3%	73,1%
Bruto gemeentelijk product	135,4	134
Functiemenging	63,9%	54,2%
Bijstandsuitkeringen	263,3	344,8
Lopende re-integratievoorzieningen	192,9	191,5
Wmo-clients met een maatwerkarrangement	690	700
%kinderen in uitkeringsgezin	4%	6%
% achterstandsleerlingen	6,2%	10,9%
% werkloze jongeren	1%	1%
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+MBO)	2,3%	2,4%
Absoluut verzuim	1,4	2,7
Relatief verzuim	41	27
Jongeren met jeugdhulp	16,0	13,5
Jongeren met jeugdreclassering	0,3%	0,3%
Jongeren met jeugdbescherming	1,0%	1,1%

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Voor een toelichting op de verschillende indicatoren verwijzen wij naar de website www.waarstaatjegemeente.nl. Bovenstaande indicatoren worden op deze site ververst zodra er nieuwe informatie beschikbaar is. Bovenstaand cijfers geven de stand weer op 30 augustus 2024.

Model E**Staat van geldleningen**

Leningen gemeente	Lening	Datum	laatste aflossing	Rente %	Saldo 1-1	2025	Rente	Aflossing	Saldo 31-12
102/BNG/ 40.109840	10.000.000	2-11-2015	2-11-2025	0,985%	1.000.000		8.258	1.000.000	0
103/BNG/ 40.110568	6.000.000	21-6-2016	21-6-2026	0,430%	1.200.000		3.796	600.000	600.000
104/BNG	10.000.000	19-7-2018	19-7-2028	0,518%	4.000.000		18.378	1.000.000	3.000.000
105/BNG/ 40.113408	10.000.000	16-12-2019	16-12-2026	-0,085%	2.857.143		-2.379	1.428.571	1.428.571
					9.057.143		28.053	4.028.571	5.028.571
Leningen ten behoefte van het Candeacollege									
88/BNG/ 40.87869	7.260.483	24-2-1998	1-7-2039	6,030%	4.695.099		277.047	201.254	4.493.845
					4.695.099		277.047	201.254	4.493.845
					13.752.242	-	305.100	4.229.825	9.522.416

Bezuinigingsmaatregelen

Om te komen tot sluitende begroting 2025 zijn een aantal maatregelen nodig. Bij de behandeling van de Voorjaarsnota zijn een aantal maatregelen voorgesteld. De voorstellen (categorie A) die doorgevoerd konden worden met instemming van college en gemeenteraad zijn inmiddels inclusief de aangenomen amendementen verwerkt in de voorcalculaties. Het gaat om de volgende maatregelen:

	2025	2026	2027	2028
Verhogen tarieven OZB woningen & niet-woningen met 5% boven inflatie	320.000	320.000	320.000	320.000
Kostendekkende tarieven Lijkbezorgingsrechten	134.168	134.168	134.168	134.168
Afschaffen markt	pm	pm	pm	pm
Verlagen budget publicaties gemeenteblad in huis-aan-huisblad	10.000	10.000	10.000	10.000
Taakstelling brandweer (VGGM)	31.150	31.150	31.150	31.150
Taakstelling contributie VNG 3%	1.290	1.290	1.290	1.290
Representatiekosten bestuur verlagen met 20%	6.000	6.000	6.000	6.000
Budget representatiekosten college verlagen	5.500	5.500	5.500	5.500
Scherper ramen budget reisdocumenten & rijbewijzen	15.000	15.000	15.000	15.000
Scherper ramen budget aankoop en onderhoud meubilair (1stroom)	6.300	6.300	6.300	6.300
Scherper ramen automatiseringsbenodigdheden (1stroom)	6.300	6.300	6.300	6.300
Investeringskrediet vervanging bureaustoelen verlagen (1stroom)	0	3.150	3.150	3.150
Voorziening pensioenen oud-wethouders	70.000	70.000	70.000	70.000
Jaarlijks terugkerende ruimte onder plafond BTW compensatiefonds	400.000	400.000	400.000	400.000
Vermindering bijdrage aan voorziening dubieuze debiteuren	8.700	8.700	8.700	8.700
Groeiontwikkeling gemeentefonds meenemen	pm	pm	pm	pm
Inzet algemene reserve (AR) conform nieuwe spelregels	400.000	pm	pm	pm
Inzet beklemd deel AR conform nieuwe spelregels	1.220.000	pm	pm	pm
Onderbenutting budget positieve gezondheid inzetten	30.000	30.000	30.000	0
Afschaffen gemeentelijke bijdrage aan gemeentepolis	175.000	175.000	175.000	175.000
Extra inzet specialistische ondersteuner	185.000	185.000	185.000	185.000
Budget leerlingprognose schrappen	5.000	5.000	5.000	5.000
Subsidie leerlingbegeleiding verlagen	20.000	20.000	20.000	20.000
Structurele versterking schoolmaatschappelijk werk	200.000	200.000	200.000	200.000
5% afbouw lokale maatwerk jeugdgezondheidszorg	10.250	10.250	10.250	10.250
Verlagen budget vrijwilligersdag	4.000	4.000	4.000	4.000

Verlagen budget mantelzorgcompliment	20.000	20.000	20.000	20.000
Toekenningen sociaal domein (MEE, Liemoso etc.) 5% verlagen	5.800	5.800	5.800	5.800
Subsidie Raad sociaal domein verlagen	1.000	1.000	1.000	1.000
Verlagen budget clientondersteuning	15.000	15.000	15.000	15.000
Verlagen innovatiebudget	50.000	50.000	50.000	50.000
Onderbesteding jeugd en jongerenwerk	25.000	25.000	25.000	25.000
Straatnamen en huisnummers	2.000	2.000	2.000	2.000
Gladheidsbestrijding	10.000	10.000	10.000	10.000
Ongediertebestrijding	1.000	1.000	1.000	1.000
Markten	2.200	2.200	2.200	2.200
Milieuonderzoek bodem	1.000	1.000	1.000	1.000
Omgevingsvergunning	2.500	2.500	2.500	2.500
Bewegwijzering	4.500	4.500	4.500	4.500
Verkeersregelinstallaties	15.000	15.000	15.000	15.000
Klimaatadaptatie	11.824	0	0	0
Sportpark de Nieuweling	4.000	4.000	4.000	4.000
Eilandplein 304	18.000	36.000	36.000	36.000
Gymzalen	3.000	6.000	6.000	6.000
Totaal	3.454.192	1.847.808	1.847.808	1.817.808

Om uiteindelijk te kunnen komen tot een sluitende begroting 2025 zijn aanvullende maatregelen nodig. Uit de reeds bestaande lijst met maatregelen is een nieuwe lijst samengesteld die nu tevens wordt voorgesteld. De maatregel marktgelden kostendekkend maken wordt hier uit de lijst gehaald. Op dit moment loopt nog een onderzoek naar de mogelijkheid om met standplaatsvergunningen te werken. Ook de taakstelling voor de VNG contributie voor 2025 gaat uit de lijst omdat voor dat jaar al is ingestemd met de contributiehoogte. De voorgestelde maatregelen betreffen 2025. Enkele maatregelen zijn nu in opgenomen voor de jaren 2026 e.v. voor een pm bedrag, maar dienen nog nader uitgewerkt te worden.

	2025	2026	2027	2028
Invoeren reclamebelasting e/o precariobelasting	0	pm	pm	pm
Leges gehandicaptenparkeerkaart invoeren	12.517	12.517	12.517	12.517
Niet verlengen huishoudelijke toelage	20.000	20.000	20.000	20.000
Verkeersmaatregelen	10.000	10.000	10.000	10.000
APV	7.500	7.500	7.500	7.500
Bedrijvigheid	7.500	7.500	7.500	7.500
Vrijetijdseconomie	7.250	7.250	7.250	7.250
Algemeen sportbeleid	1.103	1.103	1.103	1.103
Stimulering sport	0	13.397	13.397	13.397
Amateurkunst subsidies	7.500	7.500	7.500	7.500
Overige culturele activiteiten	6.500	6.500	6.500	6.500
Overige vormings- en ontwikkelingswerk	9.250	9.250	9.250	9.250
Monumenten	0	0	10.000	10.000
Civiele kunstwerken	0	7.000	0	0
Wegen	100.000	100.000	100.000	100.000
Mobiliteitsplan	7.500	7.500	7.500	7.500
Sportpark Groessen	0	7.000	7.000	7.000
Sportpark Loo	0	4.000	4.000	4.000
Sportpark Westsingel	0	15.000	15.000	15.000
Openbaar groen	0	50.000	50.000	50.000

Landschapsbeleidsplan	4.000	11.000	11.000	11.000
Spoorzone	3.500	6.300	6.300	6.300
Openbaar onderwijs	-25.750	8.500	8.500	8.500
Bijzonder basisonderwijs	0	12.500	25.000	25.000
Burg v Dorth tot Medlerstraat (uitstel tot 2028)	53.167	53.167	53.167	53.167
Triominos	15.000	15.000	15.000	15.000
Wijkhuis van Droo	7.500	7.500	7.500	7.500
Taakstelling VNG contributie	-1.290	0	0	0
Marktgelden niet kostendekkend	-40.416	-40.416	-40.416	-40.416
Afschaffen gemeentelijke bijdrage aan gemeentepolis	-175.000	0	0	0
Totaal	37.331	366.568	382.068	382.068